

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Hospodářská politika

PRŮBĚH HOSPODÁŘSKÉHO CYKLU V
LETECH 2000 AŽ 2017 A JEHO DOPAD NA
NEZAMĚSTNANOST V ČR VE SROVNÁNÍ S
OECD

diplomová práce

Autor: Bc. Vojtěch Novák

Vedoucí práce: doc. Ing. Slavoj Czesaný, DrSc.

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Bc. Vojtěch Novák
V Praze, dne 10. 5. 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. Ing. Slavoj Czesaný, DrSc. za odborné vedení a cenné rady při psaní této práce.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Bc. Vojtěch Novák**
Studijní program: **Ekonomie a hospodářská správa**
Obor: **Hospodářská politika**
Název tématu: **Průběh hospodářského cyklu v letech 2000 až 2017 a jeho dopad na nezaměstnanost v ČR ve srovnání se zeměmi OECD**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem práce je analýza příčin a dopadů hospodářského cyklu na nezaměstnanost v České republice a zemích OECD v letech 2000 – 2017. V práci se zaměřím na vzájemnou souvislost mezi hospodářským cyklem a mírou nezaměstnanosti uvnitř nejvyspělejších zemí. Stěžejní důraz této práce bude kladen na země Visegrádské skupiny.
2. O aktuálnosti tohoto tématu svědčí především to, že některé země se teprve před pár lety dostaly z důsledků poslední hospodářské krize a již dnes někteří ekonomové začínají diskutovat o brzkém příchodu další světové krize.
3. Teoretická část práce bude zaměřena především na trh práce, definování hospodářského cyklu a shrnutí teoretických přístupů hospodářské politiky. Teorie hospodářského cyklu bude vycházet z Friedmanovy monetární a Schumpeterovy reálné teorie hospodářského cyklu. V teoretické části bude rovněž definována teorie nových klasiků a keynesiánců. Na závěr definuji teorii politického cyklu, která vychází z teorie veřejné volby. Veškeré teoretické přístupy využiji za pomoci hospodářských ukazatelů k potvrzení či vyvrácení hypotézy, že Česká republika se v letech 2000 až 2017 v rámci Visegrádské skupiny nejvíce přiblížila k průměru zemí OECD.
4. V praktické části této práce bude provedena analýza průběhu hospodářského cyklu ve zkoumaném období a jeho dopad na trh práce. V této části bude za pomoci dat provedena analýza dopadu průběhu hospodářského cyklu v České republice a zemích OECD. Pomocí dat z tabulek a grafů bude zachycena souvislost mezi klíčovými veličinami hospodářské politiky. Na závěr této práce analyzuji dopady politického cyklu a jeho souvislost s vývojem hospodářské politiky.
5. Klíčová slova:
Trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, hospodářský cyklus, hospodářská politika

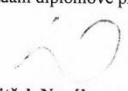
Rozsah práce: min. 65 normostran

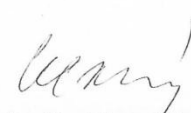
Seznam odborné literatury:

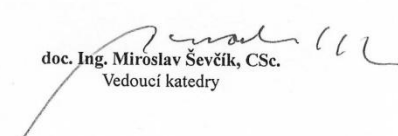
1. ARNOLD, Lutz G. Business cycle theory. 1st ed. Oxford: Oxford University Press. x, 165 s. ISBN 0-19-925682-9.
2. BALL, Laurence, MANKIW, N. Gregory a ROMER, David: The New Keynesian Economics and the Output- Inflation Trade-off. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/1988/01/1988a_ball_mankiw_romer_akerlof_rose_yellen.pdf
3. BUCHANAN, James M. a ŠÍMA, Josef, ed. Politika očima ekonoma. Praha: Liberální institut, 2002. 136 s. ISBN 80-86389-21-9.
4. CZESANÝ, Slavo. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1
5. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vps.
6. JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika. Praha: Grada Publishing a.s., 2013, 560 s. ISBN 8024788225.
7. MPSV. Aktivní politika zaměstnanosti [online]. 2018. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>
8. OECD: Long-term unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm>
9. SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process. [online]. 2018. Dostupné z: http://classiques.uqac.ca/classiques/Schumpeter_joseph/business_cycles/schumpeter_business_cycles.pdf
10. THIRLWALL, A. P. Economics of development: theory and evidence. 9th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. xxxiv, 678 s. ISBN 978-0-230-22229-8.

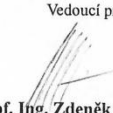
Datum zadání diplomové práce: listopad 2018

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2019

Bc. Vojtěch Novák
Řešitel

doc. Ing. Slavoj Czesaný, DrSc.
Vedoucí práce

doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Zdeněk Chytil, CSc.
Děkan NF VŠE

Abstrakt

Cílem práce je analýza příčin a dopadů hospodářského cyklu České republiky, jakožto jedné z členských zemí Visegrádské skupiny a následná komparace dat s průměrem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Cíl práce je naplněn pomocí analýzy makroekonomických indikátorů v období let 2000 – 2017. Teoretická část je věnována definování základních makroekonomických ukazatelů, jako je trh práce, hospodářský cyklus či hospodářská politika. V praktické části došlo k analýze základních makroekonomických ukazatelů, které jsou čerpány z databáze OECD. Na základě dat z tabulek a grafů byl potvrzen fakt, že země Visegrádské skupiny konvergují k průměru OECD. Hlavním výstupem diplomové práce je vyvrácení hypotézy, že Česká republika se v letech 2000 až 2017 v rámci Visegrádské skupiny nejvíce přiblížila k průměru zemí OECD.

Klíčová slova

Hospodářský cyklus, trh práce, hrubý domácí produkt, zaměstnanost, nezaměstnanost, hospodářská politika

JEL Klasifikace

E6, E32, E24, O11

Abstract

The aim of the thesis is to analyze the causes and impacts of the Czech Republic's business cycle as one of the Visegrad member countries and to compare the data with the Organization for Economic Cooperation and Development average. The aim of the thesis is fulfilled by the analysis of macroeconomic indicators in the period 2000 - 2017. The theoretical part is devoted to the definition of basic macroeconomic indicators such as labor market, business cycle or economic policy. In the practical part the basic macroeconomic indicators, which are drawn from the OECD database, were analyzed. Based on data from tables and graphs, the fact that the Visegrad countries converge to the OECD average was confirmed. The main output of the thesis is to refute the hypothesis that the Czech Republic was the closest to the OECD average in the Visegrad Group from 2000 to 2017.

Keywords

Economic cycle, labor market, gross domestic product, employment , unemployment, economic policy

JEL Classification

E6, E32, E24, O11

Obsah

Úvod.....	1
Teoretická část	1
1. Trh práce	1
1.1. Základní ukazatele trhu práce	3
1.1.1. Míra ekonomické aktivity	4
1.1.2. Míra zaměstnanosti	5
1.1.3. Míra nezaměstnanosti	5
1.1.4. Minimální mzda	6
1.1.5. Dlouhodobá nezaměstnanost	8
1.1.6. Phillipsova křivka – vztah mezi inflací a nezaměstnaností	8
1.2. Státní politika zaměstnanosti.....	10
1.2.1. Pasivní politika zaměstnanosti.....	10
1.2.2. Aktivní politika zaměstnanosti	10
2. Hospodářské cykly.....	12
2.1. Monetární cykly	13
2.2. Reálné cykly.....	14
2.3. Noví klasikové a noví keynesiánci.....	15
3. Hospodářská politika	17
3.1. Monetární politika.....	19
3.2. Fiskální politika.....	20
4. Visegrádská čtyřka.....	23
5. Teorie politického hospodářského cyklu	26
5.1. Model mediánového voliče	27
5.2. Racionální ignorance.....	28
Praktická část	30
6. Transformační procesy v České republice před rokem 2000	30
7. Průběh hospodářského cyklu v České republice v letech 1998 - 2017.....	36
8. Průběh hospodářského cyklu na Slovensku v letech 1998 – 2017	43
9. Průběh hospodářského cyklu v Polsku v letech 1998 – 2017.....	49
10. Průběh hospodářského cyklu v Maďarsku v letech 1998 – 2017	55
11. Hospodářský vývoj zemí V4 ve srovnání s průměrem OECD	60
12. Předpověď budoucí vývoje hospodářství zemí Visegrádské skupiny	70
13. Politický hospodářský cyklus v ČR.....	75

Závěr	77
Seznam zkratk	81
Literatura.....	82
Seznam obrázků.....	88
Seznam grafů	88
Seznam tabulek	89

Úvod

Diplomová práce monitoruje a analyzuje hospodářský cyklus v zemích Visegrádské skupiny, jež je od roku 1993 složena ze 4 zemí a to konkrétně České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Cílem práce je analýza hospodářského vývoje postkomunistických zemí a následná komparace s průměrem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Volba tohoto tématu je postavena na několika faktorech, které mají tyto čtyři země společné. Prvním faktorem je podobná historie v období před rokem 1989. Součástí tohoto faktoru je rovněž specifický přechod z centrálně plánovaného hospodářství na tržní, kterým si země V4 musely projít a to zejména v průběhu devadesátých let. Druhým faktorem je vzrůstající vliv zemí V4, který s poslední migrační krizí začal opět narůstat. Důkazem může být například názorové přibližování se Rakouska právě k zemím V4. Právě tyto faktory mě motivovaly k vytvoření komplexní makroekonomické analýze zemí Visegrádské skupiny v období let 2000 – 2017. Na závěr práce bude rovněž provedena predikce budoucího vývoje hospodářství v zemích V4 a následná komparace s průměrem OECD.

Teoretická část diplomové práce je tvořena definováním základních makroekonomických ukazatelů, jako například trh práce (včetně základní ukazatelů, které charakterizují trh práce), hospodářský cyklus, hospodářská politika a další. Teorie hospodářského cyklu bude vycházet z Friedmanovy monetární a Schumpeterovy reálné teorie hospodářského cyklu. V teoretické části bude rovněž definována teorie nových klasiků a keynesiánců. Součástí teoretické části bude také implementace modernějších přístupů, které úzce souvisí s hospodářskou politikou zemí. Dobrým příkladem bude zajisté také teorie politického cyklu, která vychází z teorie veřejné volby. Veškeré teoretické přístupy využiji za pomoci hospodářských ukazatelů k potvrzení či vyvrácení hypotézy, že Česká republika se v letech 2000 až 2017 v rámci Visegrádské skupiny nejvíce přiblížila k průměru zemí OECD. Na závěr teoretické části bude vložena krátká vsuvka a to v podobě kapitoly zabývající se Visegrádskou skupinou, neboť celá zbylá praktická část bude analýzou makroekonomických ukazatelů právě zemí Visegrádské skupiny. Jako zdroj informací byly zvoleny oficiální webové stránky V4 www.visegradgroup.eu.

Praktická část a celá analýza se bude opírat o jeden stěžejní zdroj dat a to bude databáze OECD. Důvodem bude snaha předejít veškerým nepřesnostem, které by se mohly v práci objevit, kdyby bylo využito více zdrojů, neboť ne všechny databáze

využívají totožnou metodiku (dobrým příkladem může být měření míry nezaměstnanosti). Komplexní data této praktické části jsou tedy čerpány z <https://stats.oecd.org/>.

První kapitola praktické části bude analyzovat transformační období 90. let minulého století, které bylo pro následující hospodářský a sociální vývoj stěžejní. Tato kapitola má sloužit k zasazení tématu do historických souvislostí a poukázat na specifika spojená s přechodem na tržní hospodářství.

Následující praktické části budou již zkoumat analyzované období let 2000 – 2017. Nejprve je provedena analýza jednotlivých zemí V4 samostatně, jejíž součástí je provedení analýzy makroekonomických ukazatelů, jako je například růst HDP, míra nezaměstnanosti, míra inflace či veřejné zadlužení. V rámci těchto kapitol bude zvolena série tabulek a grafů, které přispějí k přehlednosti, zachycení přesných dat a utvoření uceleného pohledu na jednotlivé země Visegrádské skupiny pro analyzované období let 2000 – 2017.

Po utvoření komplexního pohledu na jednotlivé země V4 bude utvořena komplexní analýza a následná komparace jednotlivých zemí V4 s průměrem OECD. Součástí této kapitoly budou také data, která v předchozích kapitolách nebyla analyzována u jednotlivých zemí samostatně (jako například meziroční proměna produktivity práce na osobu či hrubý domácí produkt za odpracovanou hodinu). Veškeré data analyzuji a provedu komparaci jednotlivých zemí a pokusím se jednoznačně stanovit, pro kterou zemi bylo toto sledované období nejúspěšnější.

Závěr diplomové práce bude rozdělen na dvě krátké kapitoly. První bude věnována budoucí predikci hospodářského vývoje v nejvyspělejších zemích světa a jejich makroekonomické vyhodnocení. Tyto predikce budou opět postaveny na základních makroekonomických ukazatelích, jejichž součástí bude například vývoj hrubého domácího produktu, míra nezaměstnanosti, vývoj cenové hladiny či predikce produktivity práce. V druhé kapitole bude provedena krátká analýza politického cyklu a jeho dopad na vládní výdaje v souvislosti s politickým cyklem.

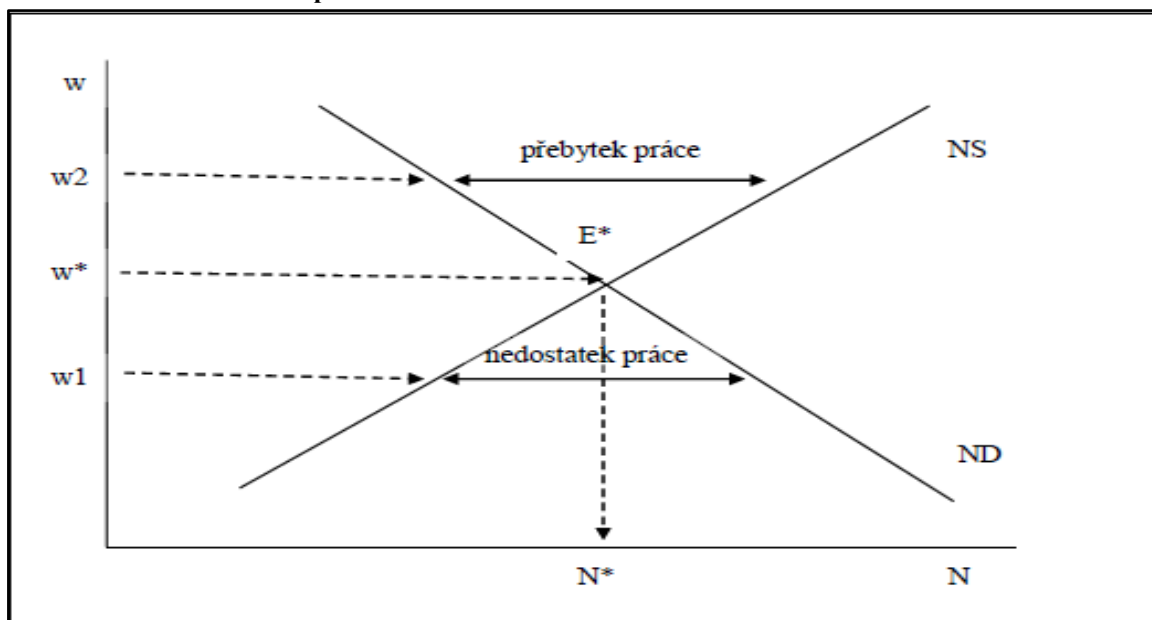
Teoretická část

1. Trh práce

Práce patří jak mezi kvantitativní, tak i kvalitativní faktory ekonomiky. Trh práce se řadí ve vyspělých zemích mezi základní proměnou národního hospodářství. Faktor práce tvoří tři základní ukazatele, kde se řadí nabídka práce, poptávka práce a cena práce. Na straně jedné se nachází poptávka po práci, jež je tvořena nezaměstnanými či zaměstnanými, kteří hledají pracovní místo. Na straně druhé je nabídka práce v podobě zaměstnavatelů, kteří se snaží získat odpovídající pracovníky. Informace o trhu práce a účastnících tržních transakcí se zjišťují pomocí tří základních atributů:¹

- Na základě evidence ekonomických subjektů
- Na základě výběrového šetření pracovních sil (VŠPS)
- Pomocí údajů, které se zjišťují z podnikových statistik (ČSÚ)

Graf č. 1: Rovnováha trhu práce

Zdroj: PAULÍK, Tibor. Hospodářská politika. [Opava: Slezská univerzita, 2002]. ISBN 80-724-8148-7, s. 394.

¹ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9, s. 223-224.

Pokud je trh práce v rovnováze (E), pak se poptávka s nabídkou práce za přispění ceny práce (mzdy) vyrovnají. Úzká souvislost práce s nositeli práce v poslední době ukazuje, že nejen výše mzdy rozhoduje při rozhodování jednotlivce. Důležitou roli hraje například flexibilita, zaměstnanecké benefity či jiné, mnohdy neekonomické preference. Rovnováha trhu práce neznamena, že by na trhu práce neexistovala nezaměstnanost. Trh práce je v rovnováze v okamžiku, kdy se nachází na přirozené míře nezaměstnanosti. Přirozená míra nezaměstnanosti u^* se počítá pomocí následujícího vzorce:²

$$u^* = \frac{\sigma}{\sigma + \varphi}$$

- u^* - přirozená míra nezaměstnanosti
- σ - míra ztráty práce
- φ - míra nalézání práce

Míra nalézání práce (φ) úzce souvisí jak s informovaností obyvatelstva, tak i výší a délkou poskytování podpor v nezaměstnanosti.³ Čím vyšší a delší je poskytování podpor v nezaměstnanosti, tím nižší je míra nalézání práce (φ) v ekonomice a tím vyšší je nakonec i přirozená míra nezaměstnanosti (u^*). Ne vždy se trh práce nachází v rovnovážném bodě (E). Na trhu práce dochází k častým fluktuacím, a proto se může vyskytnout jak nedostatek, tak i přebytek práce.

Současná moderní ekonomie rozděluje nezaměstnanost do 4 základních typů:⁴

- Cyklická nezaměstnanost – patří mezi největší příčiny nedobrovolné nezaměstnanosti. Cyklická nezaměstnanost je zapříčiněna nízkou celkovou poptávkou na pracovním trhu. Tento typ nezaměstnanosti souvisí s hospodářským cyklem a stagnací ekonomiky. Délka trvání cyklické nezaměstnanosti často tedy kopíruje hospodářský pokles a trvá zpravidla několik měsíců či let. Cyklická nezaměstnanost bývá velmi vážný hospodářský, politický a také sociální problém.

2 HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3. S.. 159-160.

3 Tamtéž, s. 159-160.

4 JÍROVÁ, Hana. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9635-9. s. 19-20,

- Strukturální nezaměstnanost – se objevuje v okamžiku, kdy vzniká nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po práci. Jedná se o přirozenou míru nezaměstnanosti, která úzce souvisí se strukturálními změnami v jednotlivých odvětvích. Typickým příkladem výskytu strukturální nezaměstnanosti jsou aktuálně oblasti, kde dochází k robotizaci či podobným technologickým inovacím. Tento typ nezaměstnanosti trvá mnohdy řadu let a řešení spočívá zejména v rekvalifikaci.
- Frikční nezaměstnanost – patří mezi nej přirozenější typ nezaměstnanosti. Tento typ nezaměstnanosti souvisí s neustálým pohybem lidí na trhu práce. Frikční nezaměstnanost trvá kratší dobu a vyskytuje se v každém systému, neboť pokaždé se najde někdo, kdo v daném okamžiku hledá nebo mění své zaměstnání. Typickým příkladem části populace, která tvoří frikční nezaměstnanost, jsou například čerství absolventi, matky po mateřské dovolené, lidé stěhující se do jiného města či lidé, kteří z jakéhokoliv jiného důvodu mění své zaměstnání.
- Sezónní nezaměstnanost – se na rozdíl od strukturální a cyklické nezaměstnanosti řadí do skupiny krátkodobé. Jak již ze samotného názvu vyplývá, tak sezónní nezaměstnanost je úzce spojena s jednotlivými obdobími. Typické odvětví tohoto typu nezaměstnanosti je stavebnictví, zemědělství nebo turismus.

Pokud se bavíme o základních typech nezaměstnanosti, tak nesmíme opomenout nezaměstnanost, která vzniká z prosté preference volného času. Tento typ nezaměstnanosti úzce souvisí s nastavením státní politiky zaměstnanosti jednotlivých zemí.⁵ V okamžiku, kdy je život nezaměstnaného relativně snesitelný nebo dokonce snadný, pak pochopitelně určité procento obyvatelstva bude preferovat volný čas.⁶

1.1. Základní ukazatele trhu práce

Podrobnější analýza trhu práce se provádí prostřednictvím specifických kritérií. Mezi základní indikátory trhu práce patří například míra nezaměstnanosti, míra

⁵ Zásadní roli zde hraje výše sociálních dávek.

⁶ HOLMAN, Robert. Mikroekonomie: středně pokročilý kurz. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-862-0. s. 422-423.

zaměstnanosti, dlouhodobá nezaměstnanost, minimální mzda nebo také míra ekonomické aktivity (participace).

Tabulka č. 1: Základní ukazatele trhu práce

Ukazatel	2. čtvrtletí 2017	3. čtvrtletí 2017	4. čtvrtletí 2017	1. čtvrtletí 2018	2. čtvrtletí 2018
Míra zaměstnanosti (%)	58,2	58,9	58,9	58,8	59,2
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	3,0	2,8	2,4	2,4	2,2
Míra ekonomické aktivity (%)	60,0	60,6	60,4	60,3	60,5

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

Tabulka č. 1 zachycuje tři základní ukazatele trhu práce. Z tabulky lze v posledních sledovaných čtvrtletí vyčíst rostoucí trend jak míry zaměstnanosti, tak rovněž míry ekonomické aktivity. Naopak v posledních čtvrtletích můžeme pozorovat klesající trend u obecné míry nezaměstnanosti. U těchto tří ukazatelů lze shodně prohlásit, že mají pozitivní trend.

1.1.1. Míra ekonomické aktivity

Míru ekonomické aktivity řadíme mezi základní indikátory trhu práce. Vypočítá se jako podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva ve vztahu k celkovému obyvatelstvu poměřovaného ekonomického celku.⁷ Jelikož míra ekonomické aktivity je stavová veličina, tak se zároveň publikuje vždy k určitému časovému okamžiku. Do skupiny obyvatelstva, která patří mezi velmi často sledované, řadíme například sledování ekonomické aktivity mladých (nejčastěji ve věkovém rozsahu 15-24 let). Obecně se definuje míra ekonomické aktivity následujícím vzorcem:⁸

$$f_t^N = \frac{A_t^N}{F_t^N},$$

⁷ Tento celek může být stát, region či jakýkoliv integrační celek.

⁸ ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9. s. 227.

V tomto vzorci je (f) míra ekonomické aktivity, (A) počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a (F) celkový počet obyvatelstva daného ekonomické celku. Index (t) pak vymezuje sledované období a index N vymezuje širší sledované skupiny. Stěžejní roli hraje index (N), který dokáže blíže specifikovat míru ekonomické aktivity u žen, mužů či jednotlivých věkových skupin.

1.1.2.Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti se počítá jako podíl počtu zaměstnaných obyvatel určitého ekonomického celku a celkového počtu obyvatel určité věkové skupiny. Obdobně jako ekonomická aktivita, tak i míra zaměstnanosti může být počítána i pro dílčí věkové skupiny.⁹ Mezi zaměstnané se řadí zaměstnanci, podnikatelé, lidé zaměstnaní v rodinné firmě nebo také lidé na mateřské či nemocenské.¹⁰

1.1.3.Míra nezaměstnanosti

Trh práce, stejně jako každý jiný ekonomický trh je postaven na totožných zákonech. Nejvíce zkoumaným ukazatelem trhu práce v dnešní době je jednoznačně míra nezaměstnanosti. Vzorec míry nezaměstnanosti (u) se skládá z počtu nezaměstnaných (U) a počtu zaměstnaných (L). Vzorec nezaměstnanosti je tedy následující:

$$u = \frac{U}{L + U} \cdot 100$$

Ukazatel míry nezaměstnanosti je zjišťován českým statistickým úřadem na základě výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Základem tohoto šetření je konkrétní vymezení osob, které patří dle metodologie ILO do skupiny nezaměstnaných.¹¹ V případě zemí EU se využívá Eurostat.

9 ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽĎÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9. s. 227.

10 MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5. s. 586.

11 ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽĎÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9. s. 228.

Jedná se o registrovanou nezaměstnanost.¹² Do této skupiny spadají všichni, kteří jsou zaregistrováni na úřadech práce jako nezaměstnaní. Vedle registrované nezaměstnanosti existuje také skutečná nezaměstnanost, která je o něco vyšší než registrovaná, neboť ne všichni nezaměstnaní jsou zaregistrováni na úřadu práce. Vedle základního rozdělení nezaměstnanosti, tedy cyklická, frikční, strukturální a sezónní, existuje ještě jedno kritérium, dle kterého se posuzuje míra nezaměstnanosti. Tímto kritériem je nezaměstnanost dobrovolná a nedobrovolná.

- Dobrovolná nezaměstnanost – je nezaměstnanost, která vzniká v okamžiku, kdy nezaměstnanému je sice nabízeno zaměstnání, ale za mzdu, která pro něj není dostatečná. Délka trvání dobrovolné nezaměstnanosti je úzce spojena s podporou, která je v nezaměstnanosti vyplácena. V okamžiku, kdy je podpora v nezaměstnanosti vysoká a je poskytována dlouho dobu, může nastat pokles motivace nezaměstnaných, tedy trvat déle, než by bylo zdrávo.¹³
- Nedobrovolná nezaměstnanost – je typ nezaměstnanosti, kdy nezaměstnaní hledají práci za cenu, která odpovídá nabídce na trhu práce, nicméně ani za těchto okolností nenajdou práci. Typickým příkladem vzniku nedobrovolné nezaměstnanosti je přehnaně vysoký nátlak odborů na zvyšování mezd či uzákonění minimální mzdy.¹⁴

1.1.4. Minimální mzda

Minimální mzda je dle definice MPSV: „nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu. Její základní právní úprava je stanovena zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů)“.¹⁵ Od ledna 2019 byla navýšena minimální mzda v České republice na 13 350 korun, což je 79,80 korun za hodinu.

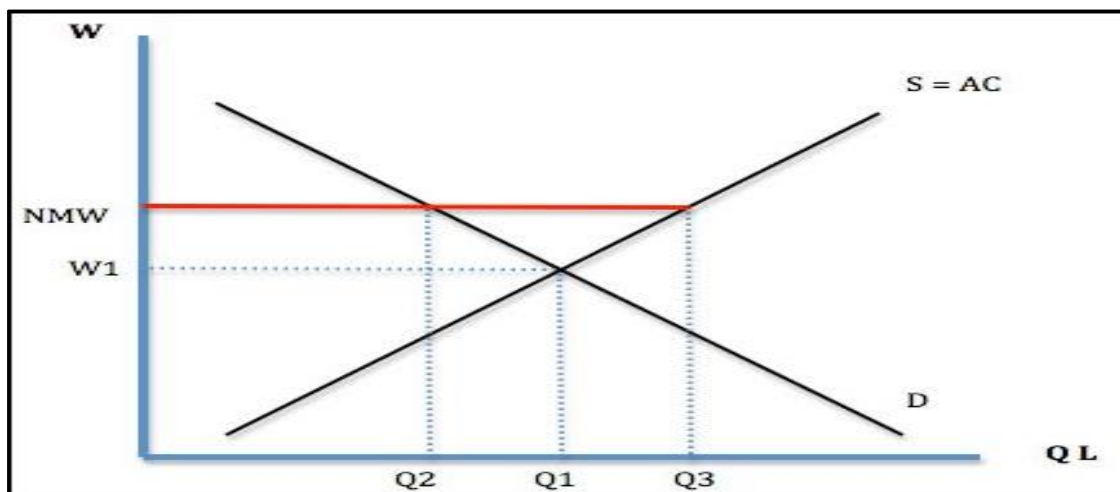
12 HOLMAN, Robert. Ekonomie. 4., aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9891-6. s. 287-288.

13 Tamtéž, s. 293-297.

14 Tamtéž, s. 297-298.

15 MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Informace o minimální mzdě od 1. ledna 2019. [online]. 2019. Dostupné: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34725/Informace_o_MMe_od_1_ledna_2019_na_web_MPSV.pdf [citace 04-04-2019].

Obrázek č. 1: Minimální mzda

Zdroj: ECONOMICS HELP: Effect of minimum wage on economic growth, inflation and AD/AS. [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/11503/labour-markets/effect-of-minimum-wage-on-ad-as/>

Problematika minimální mzdy a její dopad na nedobrovolnou nezaměstnanost byla naznačena již v minulé kapitole. Na obrázku č. 1 je zachycena problematika minimální mzdy, která vzniká v okamžiku uzákonění. Tato mzda je nad úrovní mzdy určité profese. Vzniká nedobrovolná nezaměstnanost, kdy uchazeči o zaměstnání by akceptovali nižší mzdu, ale ta jim není umožněna. Typickým příkladem mohou být dělnické profese, kdy zaměstnavatel upřednostní například investice do robotizace, neboť vyplácení příliš vysoké minimální mzdy je pro něj spojeno s vyššími náklady. Ne vždy růst minimální mzdy musí nutně znamenat růst nezaměstnanosti. Typickým příkladem je Velká Británie v letech 2010 – 2017, kdy došlo k poklesu nezaměstnanosti, ačkoliv v této době došlo k navýšení minimální mzdy.¹⁶ Jiná studie zavedení minimální mzdy ve Velké Británii dokonce poukazuje na fakt, že ačkoliv zavedení minimální mzdy má jistý negativní dopad na nezaměstnanost, tak naopak může mít potenciál, jak zlepšit pracovní podmínky některé části obyvatelstva, zejména žen.¹⁷

¹⁶ ECONOMICS HELP: Effect of minimum wage on economic growth, inflation and AD/AS. [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/11503/labour-markets/effect-of-minimum-wage-on-ad-as/>. [citace 13-10-2018].

¹⁷ JSTOR: Employment and the Introduction of a Minimum Wage in Britain. [online]. 2019. [citace 04-04-2019].

1.1.5.Dlouhodobá nezaměstnanost

Jak již víme, tak frikční nezaměstnanost se řadí mezi krátkodobou. Problémem ekonomiky je nezaměstnanost dlouhodobá. Ta je většinou spojena se strukturální a cyklickou nezaměstnaností. Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti mohou být oproti krátkodobé fatální. Následky dlouhodobé nezaměstnanosti jsou především sociální dopady v rodině či ztráta vlastní kvalifikace. Problém může nastat v okamžiku, kdy se tento typ nezaměstnanosti promění z nedobrovolné na dobrovolnou. Do dlouhodobé nezaměstnanosti spadá ta část obyvatelstva, která je nezaměstnaná 12 měsíců a déle.¹⁸ Dlouhodobá nezaměstnanost tvořila na konci roku 2017 v EU 44,5 % z celkového počtu nezaměstnaných. Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice poklesla ve stejném období o 7,8 % na celkových 31,4 % z celkové nezaměstnanosti.¹⁹ Největší procentuální dlouhodobá nezaměstnanost je v Řecku (72,8 %), Slovensku a Itálii (obě 58,8 %).²⁰

1.1.6.Phillipsova křivka – vztah mezi inflací a nezaměstnaností

Jeden ukazatel, který dnes již nepochybně souvisí s nezaměstnaností, je Phillipsova křivka. S teorií této křivky přišel A. W. Phillips v roce 1958, kdy zachytil souvislost mezi nezaměstnaností a inflací.²¹ Jak můžeme z obrázku č. 2 vypožorovat, tak Phillipsova křivka nám naznačuje, že existuje „trade off“ mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti. Teorie, která spočívala na možnosti zvolit si méně inflace za cenu růstu nezaměstnanosti, platila v podstatě až do 70. let 20. století, kdy zejména období ropných šoků zpochybnilo tuto vzájemnou souvislost.

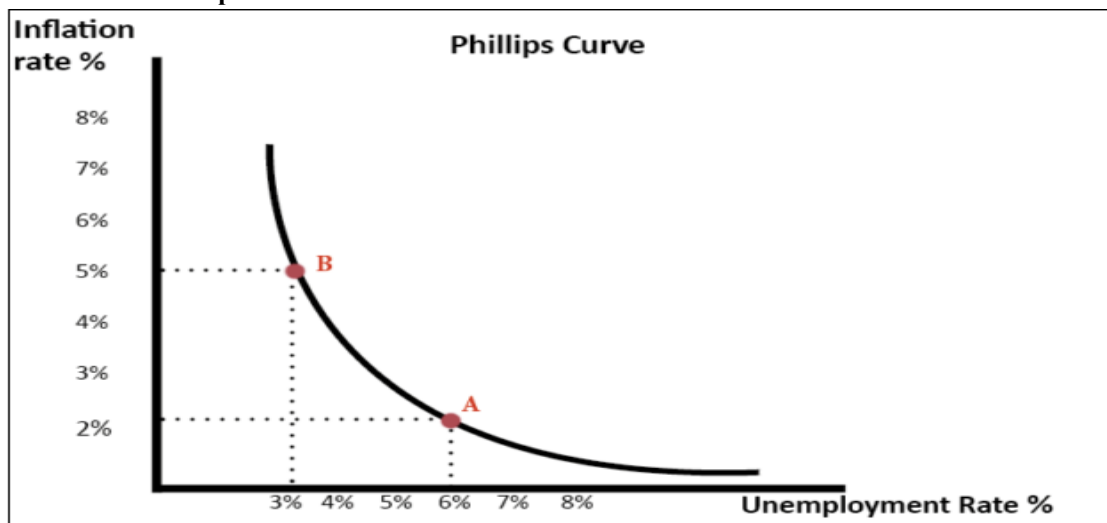
18 OECD: Long-term unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm> . [citace 13-10-2018].

19 ČSÚ: V Česku klesá i dlouhodobá nezaměstnanost. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-cesku-klesa-i-dlouhodobá-nezaměstnanost> . [citace 13-10-2018].

20 OECD: Long-term unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm>. [citace 13-10-2018].

21 MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5. s. 770-771.

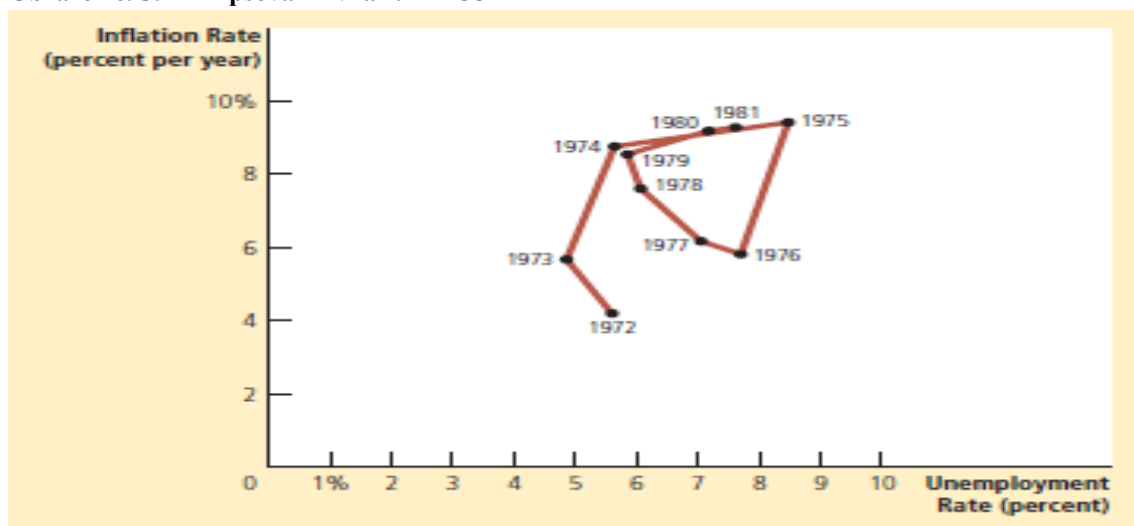
Obrázek č. 2: Phillipsova křivka

Zdroj: ECONOMICS HELP: Phillips Curve. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/1364/economics/phillips-curve-explained/>.

Období 70. let 20. století ukázalo, že Phillipsova křivka platí pouze v krátkém období. Jak již bylo v předchozím odstavci zmíněno, toto období bývá spojováno s nabídkovými šoky, které způsobily otřesy na trhu s ropou. Projevy ropných šoků v letech 1973 a 1979 můžeme vypožorovat i z obrázku č. 3. Došlo ke zpochybnění dlouhodobého trendu Phillipsovy křivky, neboť došlo k růst jak inflace, tak i nezaměstnanosti. Pro tento stav se zažil pojem stagflace.²²

Obrázek č. 3: Phillipsova křivka 1972-1981

MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5, s. 780.

²² MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5, s. 780.

1.2. Státní politika zaměstnanosti

Mezi základní cíle hospodářské a sociální politiky patří dosahování určité míry zaměstnanosti. Aktivně vykonává státní politiku zaměstnanosti Ministerstvo práce a sociálních věcí a jednotlivé Úřady práce České republiky. Mezi základní cíle české politiky zaměstnanosti patří:²³

- Dosahování rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou práce
- Využívání zdrojů pracovní síly produktivně
- Právo občana na zaměstnání.

V zájmu vlády není dlouhodobá nezaměstnanost. Dlouhodobá nezaměstnanost se projevuje v propadu nezaměstnaných do chudoby a následná závislost na sociálních dávkách, která ústí až v efektu hysterze.²⁴ Vláda se proto snaží předcházet těmto negativním dopadům a vykonává státní politiku zaměstnanosti ve dvou základních podobách:

- Aktivní politika zaměstnanosti
- Pasivní politika zaměstnanosti

1.2.1.Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti je postavena zejména na transferových platbách, které přichází ze státního rozpočtu. Patří sem podpory v nezaměstnanosti, podpory lidem s nízkým příjmem a řada dalších dávek, které slouží ke zvýšení životního standardu lidí, kteří z různých důvodů nedosahují na příjem, který je v místních podmínkách považován za odpovídající.

1.2.2.Aktivní politika zaměstnanosti

Vláda může svými zásahy kromě pasivního vyplácení jednotlivých dávek také aktivně zasahovat do trhu práce a to prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti (dále APZ). Příkladem APZ může být příspěvek zaměstnavateli, který bude vyplacen

23 MPSV: Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 2018.

Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz> . [citace 13-10-2018].

24 BLANCHARD Olivier J, - SUMMERS, Lawrence H. Hysteresis in unemployment.[online]. 2018.

Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w2035> . [citace 13-10-2018].

zaměstnavateli v okamžiku, kdy uchazeče zaměstná. Ministerstvo práce a sociálních věcí rozděluje tyto typy APZ:²⁵

- Rekvalifikace
- Investiční pobídky
- Veřejně prospěšné práce
- Příspěvek na zapracování
- Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program
- Sociálně udržitelná pracovní místa

²⁵ MPSV: Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 2018. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz> . [citace 13-10-2018].

2. Hospodářské cykly

Teorie růstu a vývoje je stejně stará jako samotná ekonomická věda. Samotný Adam Smith ve své knize *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů* nastínil, jak specializace v průmyslovém odvětví a dělba práce může vést k vyšším výnosům a růstu produktivity práce.²⁶ Teorie hospodářských cyklů je úzce spojena s počátkem rozvoje průmyslového odvětví na evropském kontinentu. V době, kdy byla produkce tvořena dominantně zemědělskou výrobou, ekonomické cykly neexistovaly.²⁷ První fluktuace ekonomiky byly zaznamenány již na počátku 19. století, kdy se zjistilo, že růst hospodářství neprobíhá hladce, ale dochází ke kolísání mezi obdobím recese a expanze.²⁸ Zásadní změny hospodářství vyspělých evropských zemí vedly na přelomu 19. a 20. století ke vzniku světové ekonomiky.²⁹ Avšak první hospodářská deprese nastala až ve 30. letech 20. století v podobě Velké hospodářské krize.

Pokud bychom chtěli mluvit o hospodářském cyklu v pozitivním slova smyslu, tedy o období expanzi, tak do této kategorie bychom jednoznačně zařadily průmyslové revoluce, během kterých došlo k expanzivnímu růstu ekonomik. Dnes se průmyslové revoluce dělí do 4 období:

- I. Průmyslová revoluce, která je spojována s využíváním páry
- II. Průmyslová revoluce, která je spojována s pásovou výrobou a elektrifikací
- III. Průmyslová revoluce, která je spojována s informačními technologiemi
- IV. Průmyslová revoluce, která v současné době probíhá v nejvyspělejších zemích světa, během které dochází k digitalizaci, robotizaci a automatizaci výroby

Hospodářský cyklus má v literatuře velké množství synonym a proto pro upřesnění se často můžeme setkat s pojmy jako průmyslový cyklus, obchodní cyklus, podnikatelský cyklus nebo již zmíněný hospodářský cyklus. V literatuře mezi těmito pojmy není zdůrazněn žádný rozdíl.³⁰

26 THIRLWALL, A. P. *Economics of development: theory and evidence*. 9th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. xxxiv, ISBN 978-0-230-22229-8. s. 131.

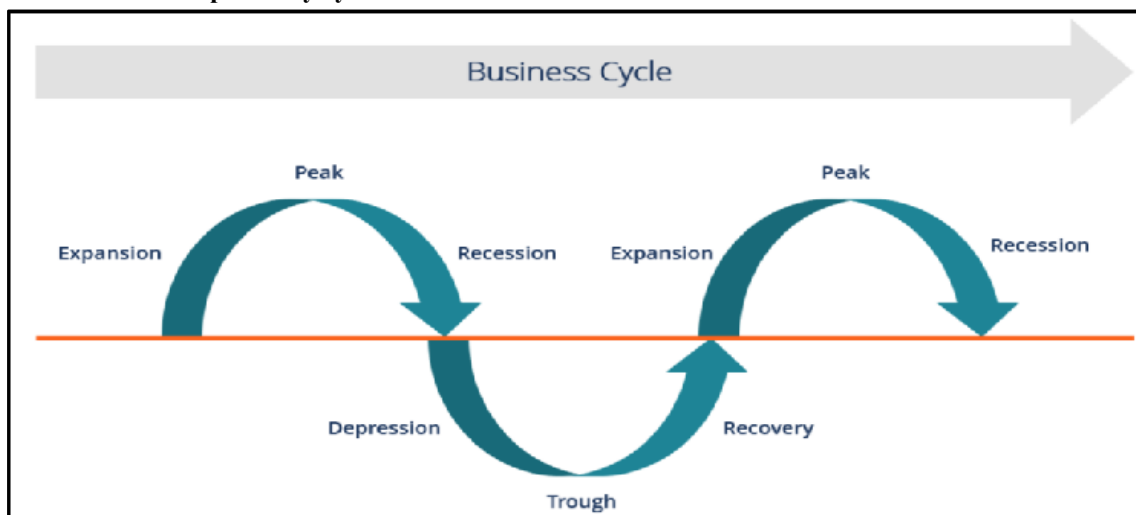
27 Střídání období lepší a horší úrody nebylo považováno za hospodářský cyklus.

28 HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3. s. 320.

29 STELLNER, František. *Hospodářské dějiny (16.-20. století)*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1141-X. s. 41.

30 CZESANÝ, Slavoj. *Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 20.

Obrázek č. 4: Hospodářský cyklus

Zdroj: CORPORATE FINANCE INSTITUTE: Business Cycle. [online]. 2018. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/business-cycle/>.

Obrázek č. 4 zachycuje průběh hospodářského cyklu. Pojem cyklus zahrnuje existenci jednak vzestupné, ale také sestupné fáze hospodářské aktivity. Vzestupná fáze hospodářského cyklu se nazývá expanze a končí na vrcholu (v grafu „Peak“). Naopak sestupná fáze hospodářského cyklu se nazývá recese. V okamžiku, kdy je recese hluboká či dlouhá, pak začínáme mluvit o depresi. Jakmile dojde hospodářský cyklus na dno (v grafu Trough), pak následuje období „Recovery“, kdy se ekonomika začíná zotavovat z negativního tempa růstu hospodářství.³¹ Hospodářské cykly mají jednak svoji příčinu, ale rovněž také mechanismus šíření. Základní dělení hospodářských cyklů je na reálné a monetární.

2.1. Monetární cykly

Příčinou monetárního cyklu je změna peněžní zásoby, která vede ke změně agregátní poptávky. V tomto případě mluvíme o poptávkových šocích. Hlavním nositelem teorie monetárního cyklu je Milton Friedman, který viděl ústřední roli v penězích a měnové politice, která může dosahovat svých výsledků přes nezávislou

31. CORPORATE FINANCE INSTITUTE: Business Cycle. [online]. 2018. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/business-cycle/>.

centrální banku.³² Naopak Friedman tvrdil, že fiskální úloha vlády je minimální.³³ Podstata monetárních cyklů je jednoduchá a mohou nastat dvě varianty:³⁴

- Pozitivní poptávkový šok, který vyvolá hospodářskou expanzi
- Negativní poptávkový šok, který vyvolá hospodářskou recesi

Friedmanova teorie hospodářského cyklu důsledně vychází z kvantitativní teorie peněz. Dle této teorie v případě stability peněžní zásoby nedochází k hospodářským cyklům, naopak důsledkem hospodářských cyklů jsou nedokonalé informace.³⁵ „Monetaristé nevěří politikům ani nezávislým centrálním bankéřům a obhajují přísná měnová pravidla zavazující centrální banky k udržování stálého a neměnného růstu peněžní zásoby“.³⁶

2.2. Reálné cykly

Zatímco příčina monetárního cyklu spočívá ve výkyvech agregátní poptávky, příčina reálného hospodářského cyklu spočívá ve výkyvech agregátní nabídky. Když u monetárního cyklu mluvíme o šoku na straně poptávky, tak u reálného cyklu jsou postaveny šoky na straně nabídky. Reálné cykly jsou typické pro změnu v oblasti technologií.

Mezi nejkomplexnější teorii reálného cyklu patří teorie Josepha A. Schumpetera, který vysvětluje hospodářský cyklus jako důsledek inovačních vln.³⁷ Dle Schumpetera jsou to právě inovátoři a podnikatelé, kteří přispívají k expanzivní trajektorii hospodářského cyklu. Zisk těchto inovátorů krátkodobě mimořádně vzroste a to do

32 ARNOLD, Lutz G. Business cycle theory. 1st ed. Oxford: Oxford University Press. x, ISBN 0-19-925682-9. s. 46.

33 CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 16.

34 HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3. s. 324-325

35 CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 16.

³⁶ JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika. Praha: Grada Publishing a.s., 2013, 560 s. ISBN 8024788225. s. 72-73.

37 SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process. [online]. 2018. Dostupné z: http://classiques.uqac.ca/classiques/Schumpeter_joseph/business_cycles/schumpeter_business_cycles.pdf [citace 13-10-2018]. s. 84-85.

okamžiku než se objeví konkurenti, kteří tyto inovace napodobí.³⁸ Schumpeter rozdělil tři základní typy inovačních vln:

- Průmyslová revoluce v letech 1783-1842, kde došlo k rozvoji parního stroje a textilního průmyslu³⁹
- Století páry v letech 1842-1897, které je spojenou s výstavbou železniční sítě⁴⁰
- Třetí vlna probíhala od roku 1897 až do počátku druhé světové války. Tato třetí vlna je spojena s elektrifikací, chemickým průmyslem a rozvojem motorismu.⁴¹

2.3. Noví klasikové a noví keynesiánci

Noví klasikové přišli se školou racionálních očekávání, která je postavena na předpokladech toho, že lidé tvoří racionální očekávání a trhy se vyčišťují.⁴² Teorie racionálního očekávání je postavena na tom, že lidé jsou schopni využívat všech dostupných informací, což je důvod, proč je nemůže vláda zmást. Vláda a lidé mají totožné informace.⁴³ Z této teorie vyplývá, že měnová politika je neúčinná a peníze jsou tedy neutrální. V 80. letech rostla popularita nových klasiků, přičemž jejich hlavním představitelem byl Robert Lucas, který se proslavil svým modelem. Lucasův model spočíval na ekonomických subjektech, které fungují na jednom trhu a své možnosti rozdělují na produkci a volný čas.

Reakce na sebe nenechala dlouho čekat a objevila se skupina nových keynesiánců. Noví keynesiánci nezačali zpochybňovat racionální očekávání lidí, ale

38 CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 11.

39 SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process. [online]. 2018. Dostupné z: http://classiques.uqac.ca/classiques/Schumpeter_joseph/business_cycles/schumpeter_business_cycles.pdf [citace 13-10-2018]. s. 219-222.

40 SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process. [online]. 2018. Dostupné z: http://classiques.uqac.ca/classiques/Schumpeter_joseph/business_cycles/schumpeter_business_cycles.pdf [citace 13-10-2018]. s. 219-222.

41 Tamtéž, s. 178.

42 HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3. s. 336-338.

43 CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 17.

zpochybnili tvrzení, že se trhy vyčišťují.⁴⁴ Noví keynesiánci tvrdili, že nejen mzdy, ale také ceny jsou krátkodobě strnulé. Samotné využívání dlouhodobých nominálních kontraktů přispívá právě k strnulosti mezd a tím zasahuje do účinnosti měnové politiky.⁴⁵ S novými keynesiánci je rovněž spojena teorie, která se proslavila pod názvem „náklady jídelního lístku“.⁴⁶ Tato teorie říká, že firmy nemění své ceny okamžitě a to z důvodů, že jakákoliv změna vyvolává určité náklady spojené s vytištěním nových ceníků či katalogů.

Teorie hospodářského cyklu se tedy od 80. let rozdvajila, kdy noví klasikové začali rozvíjet teorii reálného cyklu, která se opírá o neutrálnost peněz a neúčinnost měnové politiky. Naopak noví keynesiánci jsou zastánci teorie poptávkového cyklu, přičemž měnovou politiku považují minimálně v krátkém období za účinnou.⁴⁷

44 BALL, Laurence, MANKIW, N. Gregory a ROMER, David: The New Keynesian Economics and the Output- Inflation Trade-off. [online]. 2018. Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/2534424?seq=1#page_scan_tab_contents . [citace 25-10-2018]. s. 4-6.

45 FISCHER, Stanley. Long-Term Contracts, Rational Expectations, and the Optimal Money Supply Rule [online]. 2018. Dostupné z : https://www.jstor.org/stable/1828335?seq=1#page_scan_tab_contents s. 194.

46 Tamtéž, s. 4-6.

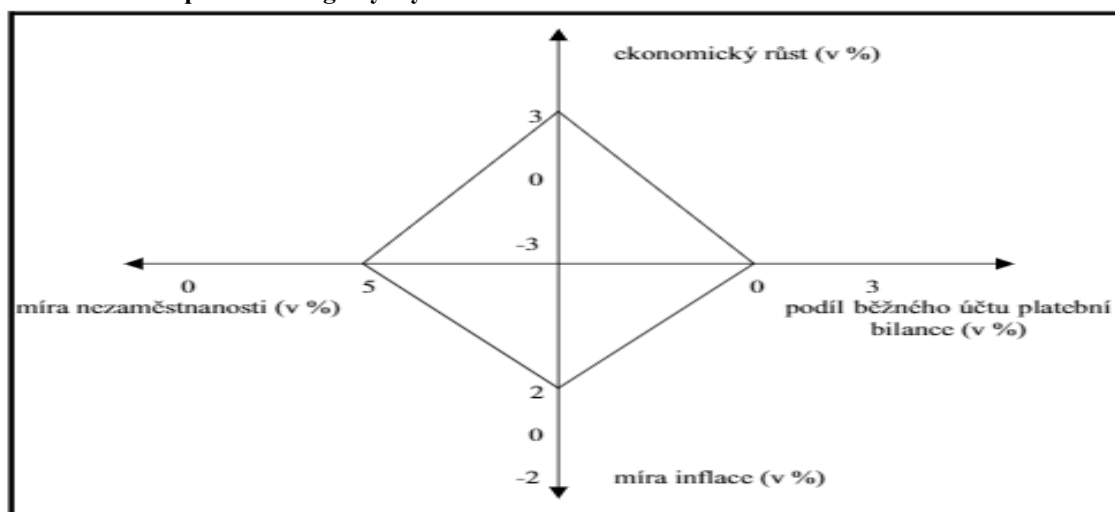
47 HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3. s. 336-338.

3. Hospodářská politika

Hospodářská politika je soubor nástrojů státu, pomocí kterých může stát aktivně zasahovat do národního hospodářství. Mezi základní nositele hospodářské politiky patří vládní instituce, zákonodárné instituce a centrální banka. Základním cílem hospodářské politiky je maximalizování blahobytu ve společnosti. Pro hodnocení, zda je hospodářská politika a výkonnost ekonomiky úspěšná se využívá magický čtyřúhelník, který je definován těmito základními body:⁴⁸

- Ekonomický růst
- Míra nezaměstnanosti
- Míra inflace
- Vnější ekonomická rovnováha

Obrázek č. 5: Optimální magický čtyřúhelník

Zdroj: SLANÝ, Antonín a FRANC, Aleš. Hospodářská politika: distanční studijní opora. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 106 s. ISBN 80-210-3476-9. s. 15.

Obrázek č. 5 zachycuje ideální tvar magického čtyřúhelníku. Ekonomický růst je měřen pomocí průměrného ročního tempa. Plná zaměstnanost se stanovuje jako průměrná roční míra nezaměstnanosti. Stabilní cenová hladina je měřena jako průměr roční inflace. Často se v souvislosti s ideální mírou inflace hovoří o 2 %. Posledním ukazatelem je vnější ekonomická rovnováha, která se měří jako podíl běžného účtu platební bilance.

⁴⁸ SLANÝ, Antonín a FRANC, Aleš. Hospodářská politika: distanční studijní opora. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 106 s. ISBN 80-210-3476-9. s. 15.

Mezi nejvýznamnější makroekonomické ukazatele lze jednoznačně zařadit hrubý domácí produkt. „*Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území.*“⁴⁹ Tento ukazatel bývá využíván k podrobné analýze stavu daného hospodářství. Definování HDP může být provedeno následujícími třemi metodami:

- Produkční metoda – se využívá v okamžiku, kdy dochází k součtu hrubé přidané hodnoty v jednotlivých odvětvích.

HDP = Produkce – Mezipotřeba + Daně z produktů – Dotace na produkty

- Výdajová metoda
- Důchodová metoda

Produkční metoda měření hrubého domácího produktu bývá někdy rovněž nazývána produktová či výrobová metoda. Produkční metoda je rovna součtu vyrobených statků a služeb, které byly za dané období vytvořeny. Aby nedocházelo k započtení dané hodnoty několikrát, tak se využívá přidaná hodnota, která je již očištěna o využití meziprodukty. Výsledný hrubý domácí produkt je tedy roven součtu přidaných hodnot.

Druhá metoda výpočtu hrubého domácího produktu je metoda výdajová, která operuje s hodnotou agregátních výdajů. Agregátní výdaje neoperují s meziprodukty, ale hodnotami finálních statků. Výpočet HDP pomocí výdajové metody je tvořen součtem spotřeby domácností, investic firem, veřejných vládních výdajů a čistého exportu, který je vypočten jako rozdíl mezi exportem a importem. Výdajová metoda je ze všech tří metod nejpoužívanější, přičemž propojuje čtyři sektory ekonomiky, kam patří domácnosti, firmy, vláda a vnější svět.

Výpočet pomocí výdajové metody:⁵⁰

- $HDP = C + I + G + NX$

C – tvoří konečná spotřeba domácností

I – tvoří tvorba hrubého kapitálu v podobě investic

G – tvoří výdaje vládního sektoru

NX – tvoří čistý export, tedy rovno rozdílu mezi vývozem a dovozem

49 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika. 2018. [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk-_hdp-.

⁵⁰ Tamtéž.

Třetí metodou výpočtu hrubého domácího produktu je metoda důchodová. Tato metoda předpokládá, že vynaložené prostředky jedné strany jsou zároveň příjmem strany druhé.

3.1. Monetární politika

Základní dělení hospodářské politiky spočívá v dělení na politiku fiskální a měnovou. Jak fiskální, tak i měnová politika je v rukou státu, nicméně existuje mezi nimi značný rozdíl. Zásadním rozdílem mezi fiskální a měnovou politikou je nezávislost. Fiskální politika úzce souvisí s politickým cyklem, který je závislý na volbách. Zatímco v období před volbami se očekává expanzivní fiskální politika, tak po volbách se politici ubírají spíše k restriktivní politice.

Naopak měnová politika není tolik proměnná, a proto je považována za stabilnější. To dokazuje i historická zkušenost, která kromě 60. a 70. let 20. století prokazuje stálost měnové politiky.⁵¹ Právě v těchto letech proběhla proměna v pohledu na monetární politiku, přičemž zásadní byla proměna orientace na cenovou stabilitu. Zásadní důvod, proč je dobré, aby byla měnová politika nezávislá na politickém rozhodování, spočívá v ovladatelnosti této politiky. Provedení měnové expanze je totiž mnohem jednodušší, než prosazení zákona, který například snižuje daňovou kvótu. Proto dnes patří nezávislost centrální banky u většiny vyspělých zemí za nezpochybnitelnou věc. Přístup centrální banky k vymezování hlavních cílů či kotev měnové politiky vystřídal více směrů:⁵²

- Původně nebyl zveřejňován cíl měnové politiky vůbec.
- Následovalo cílování měnových agregátů.
- Dnes většina centrálních bank má jako hlavní prioritu cílování inflace.

Jak již bylo výše naznačeno, tak nositelem moderní měnové politiky je ve vyspělých zemích světa centrální banka, která má za úkol na prvním místě starat se o cenovou stabilitu. Pokud mluvíme o cenové stabilitě, tak ta dnes rozhodně nespočívá

51 KUBÍČEK, Jan a kol. Hospodářská politika. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 302 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-99-7. s. 60-62.

52 CZESANÝ, Slavoj a JOHNSON, Zdenka. Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1863-3. s. 81-82.

v nulové inflaci. Cílem dnešních centrálních bank je meziroční růst inflace zhruba ve výši 2 %.

Avšak Česká národní banka má také další cíle v rámci své měnové politiky a to například podporu obecné hospodářské politiky vlády. Hlavní podmínkou ovšem je, že tento cíl není v rozporu s hlavním cílem ČNB. V dnešní době dosahují jednotlivé centrální banky svého cíle především pomocí změny základní úrokové sazby.⁵³

Aktivní politika centrální banky má své specifické problémy, které spočívají ve zpoždění mezi zavedeným opatřením centrální banky a jeho dopadu na cenovou hladinu. Proto se banky nerozhodují na základě dat současných, ale vytváří vlastní prognózy a predikce ohledně měnového vývoje v dané zemi. Úprava úrokových sazeb se promítne do inflace až po 12 až 18 měsících od změny sazby. Tento horizont je tedy pro centrální bankéře stěžejní.

3.2. Fiskální politika

Fiskální politika, jakožto hospodářská politika státu má jasně stanovené své meze a to v podobě státního rozpočtu, který má svou příjmovou a výdajovou část. Výdajová stránka státního rozpočtu se dá rozdělit na několik základních funkcí:

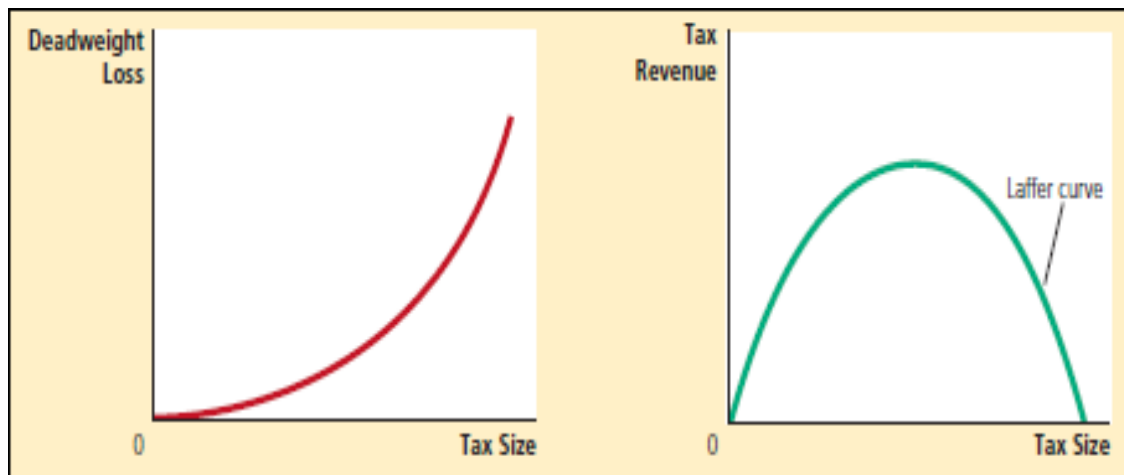
- Alokační funkce – u které je základním cílem spravedlivé poskytování veřejných statků. Úkolem alokační funkce je především ideální rozdělení statků na veřejný a soukromý sektor.
- Redistribuční funkce – fiskální politiky patří mezi ty nejkontroverznější, neboť souvisí především s rozdělováním transferů (zejména v podobě sociálních dávek). I z toho důvodu je jasné, že nikdy nebude ve společnosti existovat konsenzus ohledně spravedlivosti redistribuce transferů.
- Stabilizační funkce – je makroekonomickou funkcí, pomocí které stát aktivně zasahuje proti ekonomickým cyklům. Hlavním úkolem je tedy podpora zaměstnanosti a udržování cenové stability.

V rámci vyspělých zemí, existují značné odlišnosti v nastavení fiskálních politik. Největší odlišnosti spočívají v rozsahu přerozdělovacích procesů. Diverzifikace v přístupu k přerozdělovacím procesům je velká. Například Japonsko, USA či Velká

⁵³ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Měnová politika. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/.

Británie patří mezi země, které patří do skupiny zemí s nízkou mírou přerozdělovacích procesů.⁵⁴ Na druhé straně jsou pak země s vysokou mírou přerozdělování, kam bychom mohli zařadit například země jako Švédsko, Finsko, Norsko, Dánsko nebo také například Francie.

Obrázek č. 6: Lafferova křivka

Zdroj: MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5, s. 164.

Mezi základní teoretické křivky ekonomie patří Lafferova křivka, která může úzce souviset s fiskální politikou a dopady této politiky. Laffer pomocí křivky znázornil vzájemnou souvislost mezi růstem daňového zatížení a daňovými výnosy. Jak můžeme z obrázku č. 6 vypožorovat, tak dle Lafferovy křivky dochází při zvyšování daňového zatížení ke zvyšování výnosu z těchto daní a to až do určitého bodu. Tento bod se nazývá Lafferův. Zde končí růst výnosů ze zvyšování daňového břemene a naopak za tímto bodem s růstem daňového břemene dochází k poklesu daňových příjmů.

Přístup k fiskální politice by měl spočívat na jednoduchých základních pravidlech. Období recese má být spojeno se zvyšováním veřejných výdajů a snižováním daňové kvóty. Naopak období expanze má být typické pro zvyšování daní a snižování veřejných výdajů. Tento přístup fiskální politiky má pomoci k vyhlazování hospodářského cyklu.

Obdobně jako u měnové politiky, tak i fiskální politika je svázána zpožděním. Tohle zpoždění se dá rozdělit do tří základních skupin. První je zpoždění informační, tedy období, než tvůrci fiskální politiky zjistí, že je potřeba reagovat. Následuje

⁵⁴ CZESANÝ, Slavoj a JOHNSON, Zdenka. Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1863-3, s. 107.

zpoždění, které spočívá v implementaci fiskálního zásahu do ekonomiky, tedy proces navržení a následné schválení. Poslední zpoždění spočívá obdobně jako u měnové politiky v reakci ekonomiky.

4. Visegrádská čtyřka

V rámci teoretické části považuji za nutné provést krátký exkurz o vzniku Visegrádské skupiny. Tedy původní společné cíle tohoto uskupení a co tyto země nadále spojuje. Visegrádská čtyřka je neoficiálním označením čtyř postkomunistických zemí ve střední Evropě.⁵⁵ Dnes to není příliš známé, ale původně se seskupení jmenovalo Visegrádská trojka, neboť vzniklo ještě před rozdělením Česko-slovenské federativní republiky. Samotný název seskupení vychází ze setkání hlavních představitelů tří členských zemí, které se konalo 15. února 1991 v maďarském městě Visegrád.⁵⁶ Vznik samotné V4 se opíral o 4 základní společné cíle:

- Odstranění zbytků z doby, kdy ve střední Evropě vládnul komunistický blok
- Snaha o úspěšné a definitivní zlepšení vztahů v rámci těchto 4 zemí, které z historického hlediska nebylo vůbec jednoduché
- Společná hospodářská a sociální transformace, která měla probíhat v užší kooperaci snadněji a následné zapojení se do evropských integračních procesů
- Názorová blízkost v širokém spektru zásadních otázek, které rovněž z historického hlediska nebylo obvyklé.

Visegrádská skupina nebo také Visegrádská čtyřka či pouze V4 odráží snahu zemí střední Evropy o spolupráci v řadě oblastí společného zájmu v rámci celoevropské integrace. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko byly odjakživa země, které spadaly do velmi blízkého civilizačního okruhu, který vždy sdílel kulturní a intelektuální hodnoty. Obdobně tyto země sdílely a sdílejí velmi podobné kořeny různých náboženských tradic, které si přejí zachovat a dále posílit.

I samotný vznik Visegrádské skupiny měl jistý důvod a cíl, ke kterému toto společenství mělo směřovat. Všechny země V4 měly společný cíl, který spočíval v podobě členství v Evropské unii. Vstup do EU vnímaly tyto země jako jeden z dalších kroků, jak překonat umělé linie na evropském kontinentu.⁵⁷ Cíl byl splněn 1. května 2004, kdy se všechny země V4 staly členskými zeměmi EU. Zároveň platí, že příčina vzniku V4 nebyla rozhodně v podobě alternativy celoevropské integrace a ani se

⁵⁵ Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko.

⁵⁶ Jednalo se o setkání těchto tří představitelů: prezident ČSFR Václava Havel, premiér Maďarska József Antall a prezident Polska Lech Wałęsa

⁵⁷ VISEGRAD GROUP: About the Visegrad Group. [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about> [citace 05-12-2018].

nesnažila konkurovat dávno vzniklým strukturám. Rovněž je potřeba jednoznačně zdůraznit, že vznik a zaměření V4 nepatřilo do skupiny izolační vůči ostatním zemím Evropy, ale právě naopak.⁵⁸ „Cílem skupiny je naopak podporovat optimální spolupráci se všemi zeměmi, zejména s jejími sousedy, přičemž konečným zájmem je demokratický vývoj ve všech částech Evropy.“⁵⁹

Visegrádská skupina přispívá v procesu budování evropské bezpečnostní architektury založené na účinné, funkčně doplňkové a vzájemně se posilující spolupráci a koordinaci v rámci stávajících evropských a transatlantických institucí.⁶⁰ Zachovávaní a podpora kulturní soudržnosti patří v rámci Visegrádské skupiny mezi hlavní priority. Dále pak V4 podporuje šíření hodnot v oblasti kultury, vzdělávání, vědy a výměny informací.

Mohlo by se zdát, že se vstupem do Evropské unie se váha Visegrádské skupiny zmenší na minimum, nicméně nestalo se tak. Naopak během migrační krize, která započala v roce 2013, začala V4 opět získávat na své důležitosti. Osobně největší podíl přikládám velmi ostré politice maďarského premiéra Viktora Orbána a vítězství parlamentní strany Právo a Spravedlnost v polských volbách v roce 2015. Dovolím si tvrdit, že tyto dvě země vycítily příležitost a bezmocnost zemí západní Evropy a pokusily se částečně převzít kormidlo, kudy by se měla Evropa dále ubírat. Výsledkem je to, že dříve jednoznačně nejbližší spojenec Německa v podobě Rakouska se začal mnohem více sbližovat se zeměmi V4, přičemž se dokonce začala vést diskuse o rozšíření V4 právě o Rakousko. Velkou oporu má dnešní V4 například u současného českého prezidenta Miloše Zemana, který dokonce na podzim 2013 navrhoval rozmišení V4 nejen o Rakousko, ale také Slovinsko.

Kooperace Visegrádské skupiny je postavena na principu pravidelného setkávání a to na všech úrovních od předsedů vlád až po hlavy jednotlivých států. Co se týče oficiálních summitů, tak ty probíhají na každoroční bázi, nejčastěji v červnu. Česká republika předsedala summitu naposledy v letech 2015/2016, kdy nás reprezentoval tehdejší premiér Bohuslav Sobotka. Současné předsednictví 2018/2019 náleží Slovensku a předsedou je současný slovenský premiér Peter Pellegrini.⁶¹

⁵⁸ Země V4 si vyzkoušeli zkušenost izolace od zbytku západu před rokem 1989 a z toho důvodů logicky bylo jejich úsilí jednoznačně opačné.

⁵⁹ VISEGRAD GROUP: About the Visegrad Group. [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about> [citace 05-12-2018].

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž.

Visegrádská skupina má jednu zásadní instituci, kterou je Mezinárodní Visegrádský fond. Tato instituce byla založena v roce 2000, přičemž hlavní cíl této instituce je především:⁶²

- Podpora rozvoje spolupráce v kulturní oblasti
- Podpora vědy, výzkumu a vzdělávání
- Podpora koordinace přeshraniční kooperace (výměna studentů a cestovního ruchu)
- Nejčastěji vynakládá tento fond prostředky na nevládní organizace

⁶² VISEGRAD GROUP: About the Visegrad Group. [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about> [citace 05-12-2018].

5. Teorie politického hospodářského cyklu

Tento typ politicko-hospodářského cyklu není postaven na žádném šoku. Tato teorie vychází z teorie veřejné volby, jejíž hlavní představitelé byli J. K. Arrow, G. Tullock a J. Buchanan. Politický hospodářský cyklus je postaven na racionálním chování parlamentu, který chce být znovu zvolen. Dobře tuto problematiku popisuje James Buchanan slovy: „*Je nerealistické se domnívat, že volení úředníci, kteří zaujímají výkonné a legislativní posty, nemají žádné osobní preference ohledně celkové velikosti veřejného sektoru, jeho zdrojů příjmů a dokonce ani preference týkající se určitých složek veřejných výdajů. Člověka, který je skutečně indiferentní ve všech těchto ohledech, by politika nelákala.*“⁶³ Před volbami se parlament snaží pomocí expanzivní fiskální politiky navyšovat výdaje státního rozpočtu a naopak období po volbách je typické pro restriktivní politiku. Teorie politického hospodářského cyklu je postavena na těchto třech základních předpokladech:⁶⁴

- Parlament může pomocí fiskální politiky stimulovat ekonomiku
- Na straně voličů existuje preference nízké nezaměstnanosti, hospodářský růst a nízká inflace
- Cílem poslanců je jejich znovuzvolení.

V období před volbami tedy dle této teorie můžeme očekávat růst vládních výdajů nebo naopak snižování jednotlivých typů daní. Pokud vládní koalice opět vyhraje volby, pak se tento cyklus opakuje znovu. Model politického hospodářského cyklu vychází z reálného života, avšak je rozšířen o komplikovanost toho ekonomického.

Nejdůležitějšími činiteli jsou tedy konkrétní vládnoucí politici, kteří jsou úzce propojení s jednotlivými politickými stranami a jejich vrcholnými představiteli. Na představitele jednotlivých stran je vyvíjen permanentní tlak, který je přímo úměrný podílů dané politické strany na výkonné moci. Tento tlak, pod kterým se nachází

63 BUCHANAN, James M. a ŠÍMA, Josef, ed. Politika očima ekonoma. Praha: Liberální institut, 2002. ISBN 80-86389-21-9. s. 78.

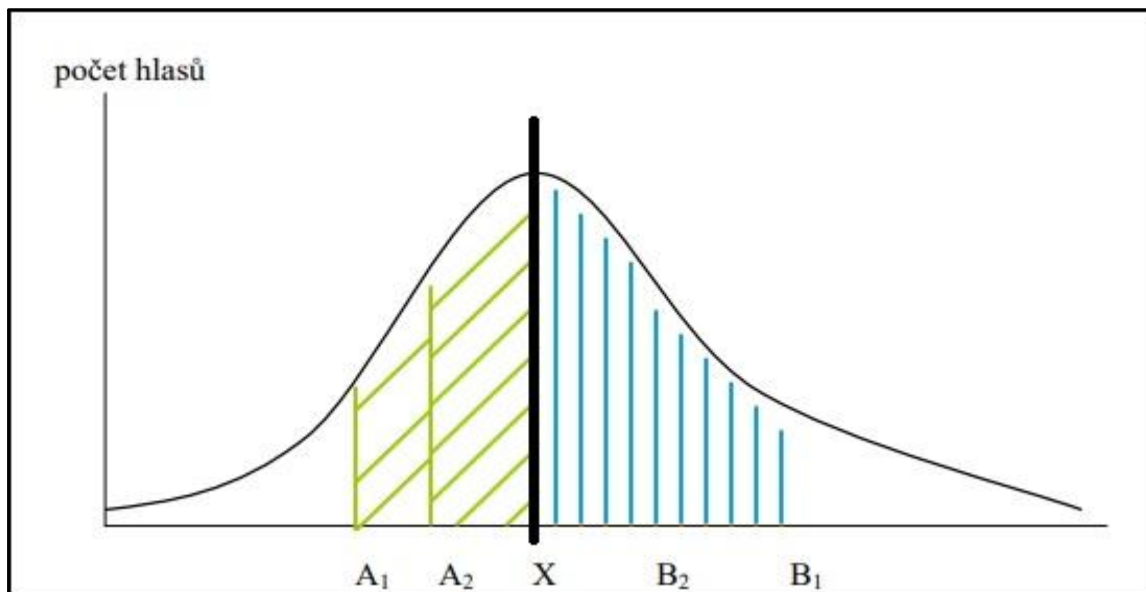
64 CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1. s. 19.

jednotliví vrcholní představitelé vládnoucích stran dokáže vynutit upřednostňování preference dané strany před ekonomickými zájmy daného státu.⁶⁵

5.1. Model mediánového voliče

Jeden z mnoha modelů, který spadá do kategorie politického cyklu, je model mediánového voliče. Různí voliči preferují různé politické strany, respektive programy daných stran. Na jedné straně je podnikatel, který preferuje co nejnižší daňovou soustavu a co nejnižší úroveň byrokracie. Na druhé straně může být člověk, který preferuje širší stát, který zajišťuje velké množství služeb všem možným skupinám či jednotlivcům. Může se zdát, že tyto dva příklady si nemohou být blízko, ale model mediánového voliče tento fakt vyvrací. Většinový volební systém je typickým příkladem, kde můžeme pozorovat model mediánového voliče.⁶⁶ Druhým příkladem může být druhé kolo přímých prezidentských voleb v ČR.

Obrázek č. 7: Model mediánového voliče

Zdroj: HOLMAN, Robert a kol. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. xxv, 539 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

Obrázek č. 7 zachycuje příklad modelu mediánového voliče, který je typický pro dva politické kandidáty. Původně se jednotliví kandidáti vyskytují ve výchozích bodech

⁶⁵ CAPLAN, Bryan Douglas. The myth of the rational voter: why democracies choose bad policies. Princeton: Princeton University Press, 2007. x, 276 s. ISBN 978-0-691-12942-6. s. 195.

⁶⁶ Většinový volební systém je typický zejména pro anglosaské země.

A1 a B1, které jsou typické poměrně značnou vyhraněností, nicméně s poněkud omezeným potenciálem oslovit voliče. Výchozí situace je tedy taková, že kandidát A získá voliče nalevo od něj a naopak kandidát B získá voliče napravo od bodu B. V tu chvíli se objevuje volný prostor v bodech XA1 a XB1, o které budou oba kandidáti rovněž usilovat. To znamená, že poměrně jednoznačně vymezený kandidát B začne dělat programové ústupky, které vyústí v to, že se začne přibližovat k bodu X. Obdobně je nucen reagovat i kandidát A, neboť na něj působí politický tlak na maximalizaci volebního úspěchu. Výsledkem modelu mediánového voliče bude, že oba kandidáti skončí v bodě X a programově jsou nakonec nejbližší středovému voliči.⁶⁷

5.2. Racionální ignorance

Obecně platí, že volební účast není 100 %⁶⁸ a dokonce jsou určité typy voleb, které voliče příliš nemotivují k nějaké vyšší míře participace. Typickým příkladem voleb, které jsou v ČR téměř ignorované, jsou volby do Evropského parlamentu. Účast na volbách do EP byla v ČR v roce 2014 opravdu nízká, neboť se jich zúčastnilo pouhých 18,2 % oprávněných voličů, což byla druhá nejnížší účast ze všech členských zemí.⁶⁹ Nižší účast mělo už jen Slovensko, kde byla volební účast pouhých 13,05 %, přičemž Slovensko je natolik specifické, že od roku 2004,⁷⁰ tedy vstupu do EU, nebyla účast nikdy nad hranicí 20 %.⁷¹

Proč jsou typy voleb, kde je účast poměrně vysoká a vedle nich volby, kde je volební účast téměř zanedbatelně nízká? Přesně tuto problematiku popisuje teorie racionální ignorance. Obecně platí, že pokud člověk chce jít k volbám, tak si udělá nějakou informační analýzu, proč volit některou ze stran. Tento čas pro vyhledání informací stojí čas a peníze. Racionální člověk se tedy řídí optimalizací, která spočívá v tom, že hledá informace jen do určité míry, kdy je výstup daného voliče dostatečně

⁶⁷ HOLMAN, Robert a kol. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. xxv, 539 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

⁶⁸ Samozřejmě pokud není v dané zemi povinná volební účast.

⁶⁹ EUROPEAN PARLIAMENT: Results of the 2014 European elections. [online]. 2019. Dostupné: www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html [citace 30-02-2019].

⁷⁰ Od roku 2004, tedy vstupu do EU proběhly již troje volby (2004, 2009, 2014), přičemž v roce 2019 to budou čtvrté volby pro 10 zemí, které vstoupily do EU v roce 2004.

⁷¹ EUROPEAN PARLIAMENT: Results of the 2014 European elections. [online]. 2019. Dostupné: www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html [citace 30-02-2019].

uspokojivý.⁷² Racionální volič tedy přestává shromažďovat informace v okamžiku, kdy náklady na získání těchto informací převýší užitek z informací.⁷³

Existuje skupina, kterou politologové nazývají „nevědoucí“, nicméně fakticky je tento termín nepřesný, neboť by bylo velmi obtížné najít někoho, kdo je naprostý politický analfabet. Důvodem je především fakt, že některým informacím se prostě téměř nedá zabránit, abychom je přijali, ať už na ulici, rodině, novinách, televizi či internetu. Jak píše ve své knize Caplan, tak typickým příkladem jsou například jména prezidentů či premiérů, neboť při absenci znalosti těchto jmen by mohlo dojít až k jakémusi pohoršování.⁷⁴

⁷² EVANS, Jocelyn. Voters & voting: an introduction. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, c2004. ISBN 0761949100.

⁷³ DOWNS, Anthony. An economic theory of democracy. Boston: Addison-Wesley, ©1957. x, 310 s. ISBN 0-06-041750-1. s. 215.

⁷⁴ CAPLAN, Bryan Douglas. The myth of the rational voter: why democracies choose bad policies. Princeton: Princeton University Press, 2007. x, 276 s. ISBN 978-0-691-12942-6. s. 195.

Praktická část

6. Transformační procesy v České republice před rokem 2000

Data, ze kterých lze hodnotit vývoj České republiky můžeme samostatně hodnotit až od roku 1993, kdy došlo k rozdělení jednoho celku na Českou republiku a Slovenskou republiku. Česká republika patří do skupiny postkomunistických zemí, které byly silně ovlivněny transformačními procesy. Tyto transformační procesy probíhaly od roku 1990 do roku 2010, přičemž z národohospodářského hlediska bylo zásadní období devadesátých let minulého století. Mezi nejvýznamnější osobnosti, které přispěly k transformaci ekonomiky, řadíme Václava Klause, Dušana Třísku, Tomáše Ježka, Karla Dybu, Vladimíra Dlouhého, Karla Zemana a spoustu dalších osobností. Dnes se privatizační procesy v České republice dělí na 4 základní pilíře:⁷⁵

- Prvním pilířem byla liberalizace cen, která proběhla 1. ledna 1991, tedy jeden rok od pádu komunismu.⁷⁶
- Druhým pilířem byla liberalizace zahraničního obchodu, která přišla společně s liberalizací cen.
- Třetím pilířem byla makroekonomická stabilizace, která se z dnešního pohledu povedla v České republice nejlépe ze všech postkomunistických zemí, což potvrzují data v oblasti nezaměstnanosti či inflace, která v České republice narostla oproti ostatním transformujícím ekonomikám minimálně.⁷⁷
- Čtvrtým pilířem byla transformace vlastnických práv. Tento proces není doposud komplexně dokončen, přičemž v nejbližší době nejspíš ani nebude. Příkladem jsou církevní restituce, které nejsou dodnes vyřešeny.⁷⁸ Čtvrtý pilíř byl jednoznačně ten nejsložitější, a pokud je dnes něco zpochybňováno z těchto 4 základních pilířů, tak je to právě transformace vlastnických práv.

75 ZEMAN, Karel. Analýza privatizačního procesu v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2939-1, s. 13-15.

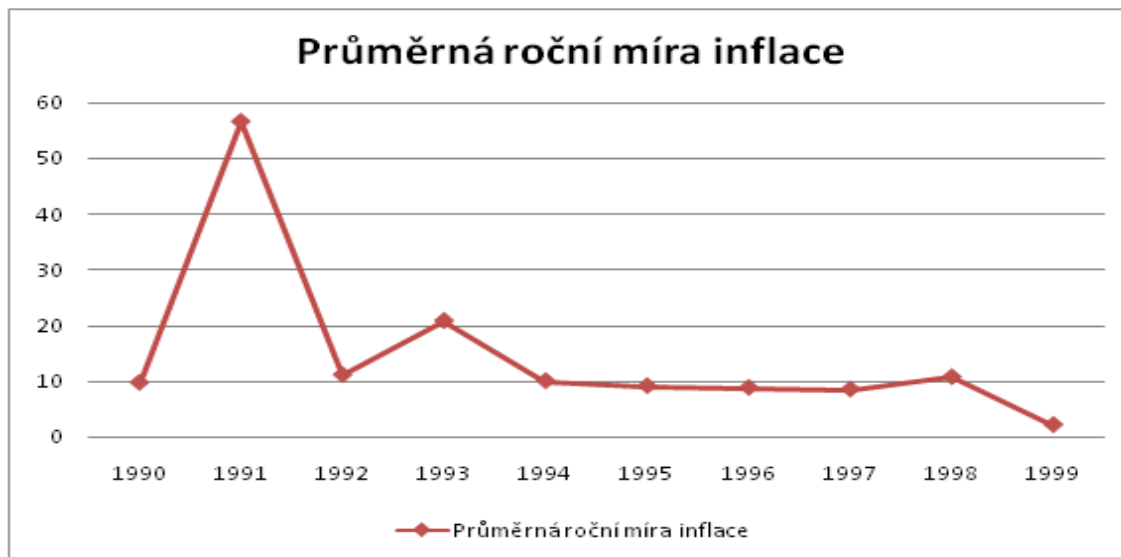
76 KLAUS, Václav, Karel DYBA, Jana FÜRSTOVÁ, Ladislav MINČIČ, Dušan TŘÍSKA, Jiří WEIGL a Karel ZEMAN. 25 let české transformace. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-021-3, s. 11.

77 Tamtéž, s. 18-19.

78 ZEMAN, Karel. Analýza privatizačního procesu v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2939-1, s. 13-15.

Dnes se Česká republika řadí do skupiny nejvyspělejších demokratických zemí světa, nicméně jak bylo výše naznačeno, tento proces nebyl vůbec jednoduchý. Zásadním zlomem byla liberalizace kapitálového účtu platební bilance, která byla provedena jako podmínka pro vstup do OECD v roce 1995.⁷⁹

Graf č. 2: Průměrná roční míra inflace v České republice

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Míra inflace v České republice. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mira_inflace.

Makroekonomická stabilita patřila mezi základní pilíře transformujícího se českého hospodářství. Důkazem úspěšnosti udržení makroekonomické stability je jednoznačně graf č. 3, který zachycuje průměrnou meziroční míru inflace v průběhu 90. let. Pouze v roce 1991, kdy došlo k liberalizaci cen a zahraničního obchodu došlo k růstu inflace na 56,6 %.⁸⁰ Pokud bychom se podívali na data z Polska, tak v Polsku byla inflace v roce 1990 dokonce 787,1 %, ⁸¹ v Maďarsku byla inflace dvojnásobně vyšší než v České republice.⁸²

Mezi další vypovídající ukazatelem v oblasti stability hospodářství, patří jednoznačně míra nezaměstnanosti. Pochopitelně obdobně jako míra inflace, tak míra

79 KLAUS, Václav, Karel DYBA, Jana FÜRSTOVÁ, Ladislav MINČIČ, Dušan TRÍSKA, Jiří WEIGL a Karel ZEMAN. 25 let české transformace. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-021-3, s. 20.

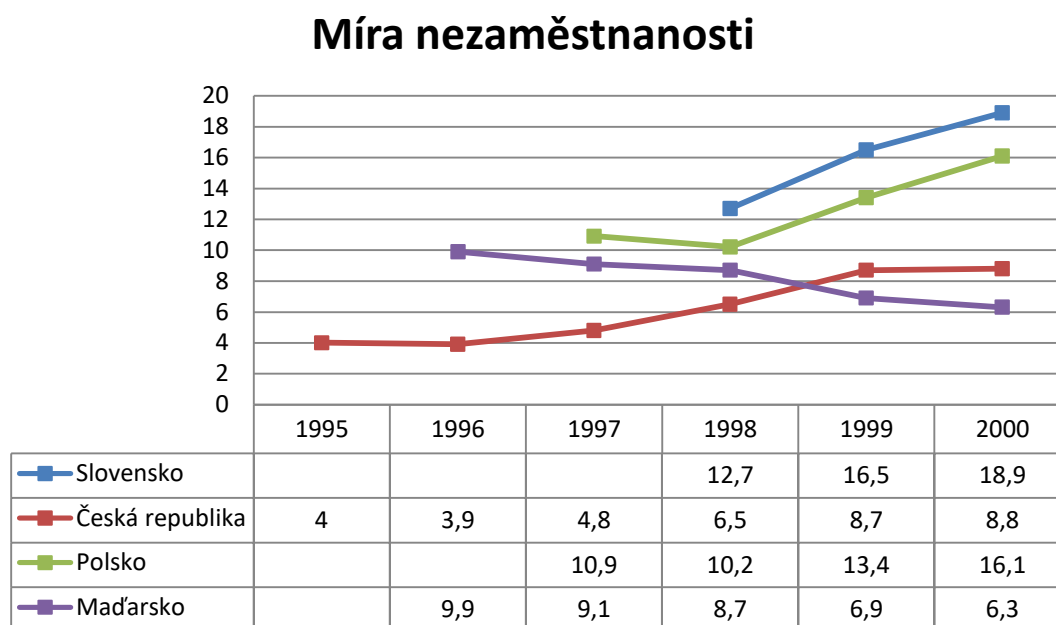
80 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Míra inflace v České republice. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mira_inflace

81 INFLATION: Inflation Poland 1990. [online]. 2018. Dostupné z : <https://www.inflation.eu/inflation-rates/poland/historic-inflation/cpi-inflation-poland-1990.aspx>

82 KLAUS, Václav, Karel DYBA, Jana FÜRSTOVÁ, Ladislav MINČIČ, Dušan TRÍSKA, Jiří WEIGL a Karel ZEMAN. 25 let české transformace. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-021-3, s. 18.

nezaměstnanosti byly velmi citlivé ukazatele během samotných transformačních procesů. Navíc pro bývalé postkomunistické země byl pojem nezaměstnanost něčím zcela novým. V socialistickém Československu totiž něco jako nezaměstnanost neexistovalo. Před rokem 1989 v těchto zemích pojem nezaměstnanost nefiguroval a naopak centrální plánování bylo spojováno s pojmem plná zaměstnanost. Míra nezaměstnanosti v 90. letech je zachycena v grafu č. 4.

Graf č. 3: Míra nezaměstnanosti zemí V4 v 90. letech

Zdroj: EUROSTAT: Unemployment rate - annual data. [online]. 2018. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tipsun20>.

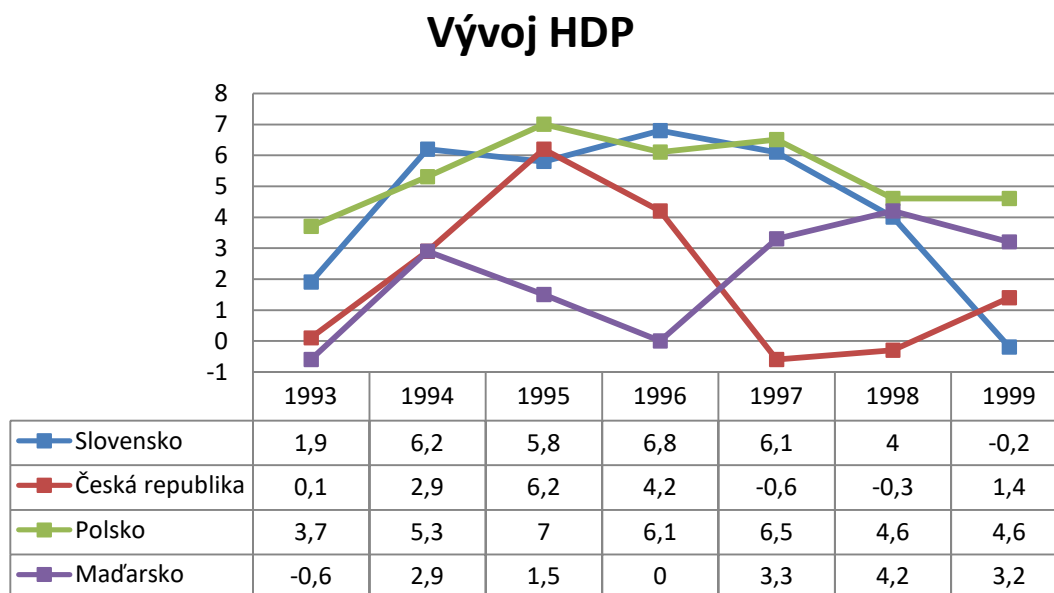
Graf č. 4 zachycuje míru nezaměstnanosti zemí V4 v 90. letech, přičemž data vychází z Eurostatu. Ne u všech zemí jsou data zaznamenána pro celé období 90. let. Česká republika měla ze všech 4 zemí nejlepší výchozí pozici a v 90. letech byla jedinou zemí, která si udržela nezaměstnanost na úrovni, která je z makroekonomického hlediska považována za stabilní. Po většinu 90. let byla nezaměstnanost v ČR pod hranicí 5 %, přičemž nad 5 % se dostala až v krizových letech. Naopak v ostatních zemích V4 nezaměstnanost přesahovala hranici 10 % a to dlouhodobě.⁸³

Co se týče růstu HDP, tak to mělo v České republice v 90. letech dva trendy. První trend byl jednoznačně pozitivní a probíhal v první polovině 90. let, kdy HDP

⁸³ EUROSTAT: Unemployment rate - annual data. [online]. 2018. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tipsun20>.

meziročně rostlo. Naopak druhá polovina poslední dekády 20. století nebyla příznivá, kdy se HDP dostalo v České republice do záporných čísel.

Graf č. 4: Růst HDP zemí V4 v 90. letech

Zdroj: OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z:
<https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> .

Jak můžeme z grafu č. 5 vypočítat, tak druhá polovina 90. let byla ve všech zemích spojena s poklesem tempa růstu HDP a to až na jednu výjimku, kterou bylo Maďarsko. Pokles HDP byl v České republice největší ze všech zemí V4, přičemž během roku 1997 a 1998 se dostalo hospodářství v České republice do recese. Žádná jiná země V4 si v 90. letech neprošla větším poklesem hospodářství než Česká republika. Na druhou stranu dnes víme, že Česká republika byla první zemí z V4, která byla přijata do OECD a to 21. prosince 1995.⁸⁴ Maďarsko a Polsko se připojilo v roce 1996 a Slovensko bylo přijato dokonce až v roce 2000.⁸⁵

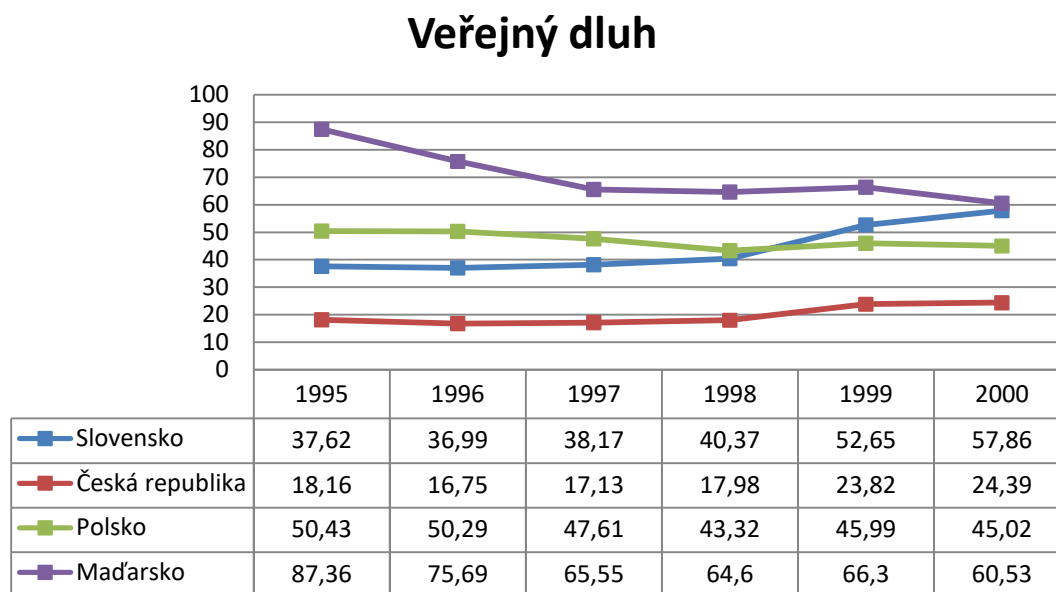
Česká republika se tedy stala členskou zemí OECD v roce 1995 a to jako první země ze skupiny V4. Nejen liberalizace kapitálového trhu, ale rovněž nízká míra zadlužení vůči HDP hrála svoji roli během přístupových jednání. Zajímavostí je, že v roce vstupu do OECD bylo zadlužení České republiky vůbec nejnižší ze všech

⁸⁴ OECD: List of OECD member countries. [online]. 2018. Dostupné z:
<http://www.oecd.org/about/membersandpartners/list-oecd-member-countries.htm> .[citace 15-11-2018].

⁸⁵ Tamtéž.

členských zemí.⁸⁶ Tehdejší dluh vůči HDP byl na úrovni pouhých 18 %. Druhé nejnižší zadlužení vůči HDP vykazovalo v roce 1995 Norsko, jejichž dluh byl na úrovni 37 % HDP, což byl ve srovnání s dluhem České republiky dvojnásobek.⁸⁷ Nižší zadlužení vykazovala pouze trojice pobaltských zemí Estonsko, Litva a Lotyšsko. Nutno dodat, že tyto tři pobaltské země se staly členy OECD až v roce 2010.

Graf č. 5: Veřejný dluh zemí V4 v 90. letech

Zdroj: OECD DATA: General government debt. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>.

Jelikož nejsou dostupná data u všech zemí V4 pro celá 90. léta, tak jsem se rozhodl zachytit alespoň data za období druhé poloviny devadesátých let. Graf č. 6 zachycuje veřejný dluh zemí V4 v druhé polovině 90. let. Obdobně jak u zbylých ukazatelů, tak i ukazatel veřejného dluhu hovoří ve prospěch České republiky.

Za jedno z mála relativně pozitivních hospodářských dědictví bývalého režimu lze považovat dědictví veřejného dluhu. Graf č. 6 jednoznačně potvrzuje, že veřejný dluh ve výši 18 %, byl v roce 1995 násobně nižší, než ve zbylých zemích V4. Například Slovensko mělo dluh dvojnásobný, Polsko téměř trojnásobný a Maďarsko dokonce čtyřnásobný. K tomuto grafu lze ještě dodat, že Česká republika po zbytek 90. let

⁸⁶ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>. [citace 18-11-2018].

⁸⁷ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>. [citace 18-11-2018].

dokázala držet dluh relativně nízko, tedy kolem hranice 20 %. Maďarsko dokázalo dokonce snížit své zadlužení vůči HDP za 5 let o více než 25 %.

7. Průběh hospodářského cyklu v České republice v letech 1998 - 2017

Součástí této práce je provedení komplexní analýzy hospodářského cyklu pro Českou republiku, Slovensko, Polsko, Maďarsko a jejich následná komparace s hospodářským cyklem v zemích OECD. Jak již bylo výše zmíněno, tak na země V4 měl zásadní vliv průběh 90. let, kdy probíhaly transformační procesy, jejichž hlavním cílem byl přechod z centrálně plánovaného hospodářství na ekonomiku tržní. Volbu České republiky a zbytku zemí V4 považuji za ideální srovnatelný vzorek, neboť právě tyto země si prošly velmi podobným hospodářským a sociálním vývojem. Právě z těchto důvodů dojde ke komparaci zemí V4 a následná analýza jejich konvergence k průměru zemí OECD. Veškerá následující data budou pocházet již pouze z databáze OECD, neboť to považuji za velmi významné. Významnost spočívá zejména v tom, že se tím vyvaruji zkreslení dat, které by mohlo nastat při čerpání z více databází, neboť ne všechny využívají ke měření totožné metody.

Graf č. 6: Vývoj HDP v České republice v letech 1998 – 2017

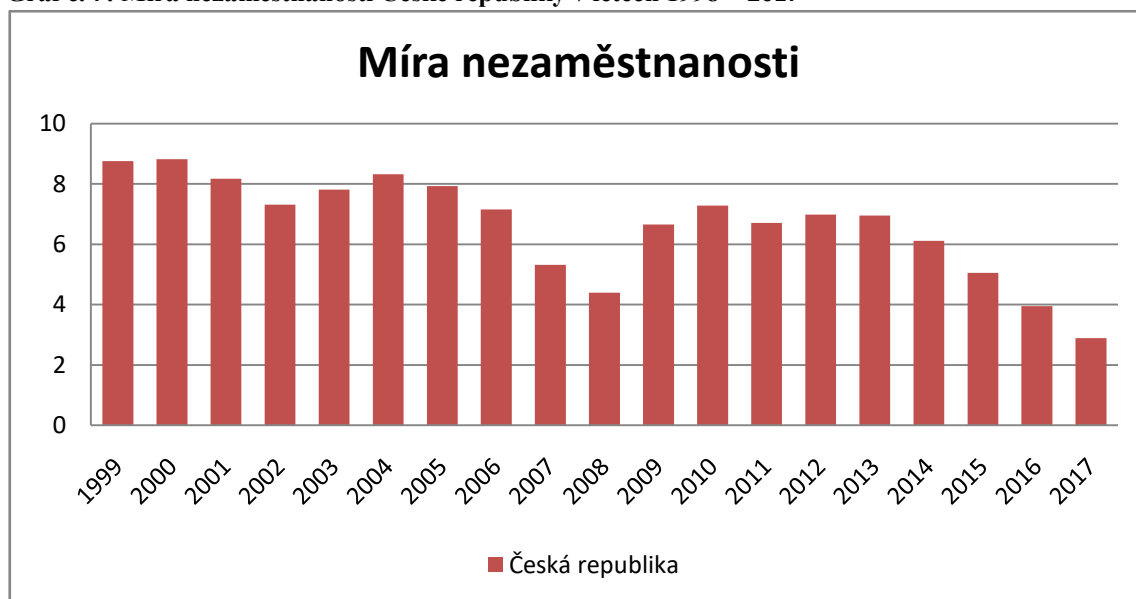
Zdroj: OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#>

Graf č. 7 zachycuje vývoj HDP České republiky v letech 1998 – 2017. Zajímavostí je především to, že na přelomu nového tisíciletí byl vývoj HDP České republiky velmi specifický, neboť byl poznamenán transformačními procesy, včetně přechodu k plovoucímu kurzu české koruny v roce 1997 a rovněž také krizí na české vládní úrovni. Pokud budeme konkrétní, tak všechny tyto dopady se projeví tím, že

v roce 1998 zaznamenala Česká republika pokles HDP o 0,3 %, ⁸⁸ což byl v daném roce třetí nejhorší výsledek ze všech zemí OECD. ⁸⁹

České hospodářství prožívalo v letech 1999 – 2001 krátkodobou fluktuaci, ze které se následně zotavilo a již v letech 2002 až 2006 vykazovalo každoročně vyšší a vyšší přírůstek HDP. Právě růst hospodářství v roce 2006 byl za celé desetiletí nejvyšší, kdy HDP meziročně vzrostlo o 6,9 %. Další roky vykazovaly pokles tempa růstu HDP a následně také pokles HDP, který souvisel s příchodem finanční krize v letech 2007 – 2009. Dopad finanční krize nebyl nikterak dlouhý, nicméně pokles 4,8 % HDP v roce 2009 byl největší pokles za celé sledované období 1998 – 2017. V rámci zemí V4 to byl nejnižší pokles, neboť zbylé 3 země vykázaly vyšší meziroční propad hospodářství. V letech 2010 – 2011 následovalo období expanze, po kterém následovalo hned druhé období recese. ⁹⁰ Specifikem tohoto druhého období recese bylo to, že trvalo ve srovnání se zbylými vyspělými zeměmi déle. V letech 2014 až 2017 vykazuje české hospodářství průměrné tempo růstu HDP ve výši 3,7 %, přičemž dle predikcí bude toto tempo růstu HDP zpomalovat.

Graf č. 7: Míra nezaměstnanosti České republiky v letech 1998 – 2017

Zdroj: OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>.

⁸⁸ OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 20-11-2018].

⁸⁹ Větší pokles HDP v roce 1998 ze všech zemí OECD zaznamenalo už jenom Japonsko, kde HDP poklesl o 1,1 % a Jižní Korea, jejíž HDP poklesl dokonce o 5,5 %. Nutno dodat, že Jižní Korea v následujícím roce zaznamenala růst HDP 11,3 %.

⁹⁰ OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 20-11-2018].

Velmi blízký vztah mezi vývojem HDP a mírou nezaměstnanosti je poměrně známá věc a proto hned další graf zachycuje vývoj míry nezaměstnanosti. V ekonomii platí, že míra nezaměstnanosti úzce souvisí s proměnou HDP, ale fakticky se projeví až po určitém časovém intervalu. A jak si níže analyzujeme, tak to platilo i pro ČR.

Sledované období let 1999 – 2017 zachycuje graf č. 8. Míra nezaměstnanosti lehce vzrostla na přelomu tisíciletí, jakožto důsledek hospodářsko-politického vývoje druhé poloviny 90. let a důsledek propadu hospodářství v letech 1997 a 1998. V roce 2000 činila míra nezaměstnanosti 8,82 %, což bylo nejvíce za celé desetiletí.⁹¹ Zpoždění se projevilo i v období let 2001 – 2004, kdy nezaměstnanost lehce kolísala v rozmezí sedmi až osmi procent, což byla reakce na zpomalení tempa růstu v letech 2001 a 2002.⁹² Poté následovalo období let 2005 až 2008, kdy míra nezaměstnanosti kontinuálně klesala, což bylo období velmi vysokého a zrychlujícího se tempa růstu hospodářství. Zajisté se na tomto poklesu nezaměstnanosti podílelo více faktorů a to včetně našeho vstupu do EU. V roce 2008 byla pak míra nezaměstnanosti v České republice nejnižší za celého desetiletí, kdy poprvé od roku 1997 klesla pod hranici 5 %.⁹³ Další roky opět s určitým zpožděním kopírovala nezaměstnanost vývoj HDP, a proto dle očekávání s příchodem recese začala míra nezaměstnanosti narůstat.

Česká republika patří dlouhodobě mezi země, které nikterak nesoužije příliš vysoká míra nezaměstnanosti. Důkazem je období po finanční krizi. V letech 2009 – 2013 se držela vyšší míra nezaměstnanosti, jakožto dopad krizových let na úrovni kolem 7 %, což ve srovnání se zbylými vyspělými zeměmi byl zanedbatelný nárůst, neboť byla zhruba na úrovni období let po vstupu do Evropské unie. Následující trend od roku 2014 je jednoznačný a charakterizuje ho každoroční snižování míry nezaměstnanosti a to až do současnosti. Čísla z databáze OECD za rok 2017 ukazují, že Česká republika měla míru nezaměstnanosti na úrovni 2,89 %, což je nejnižší míra nezaměstnanosti v celé EU, přičemž nižší míru nezaměstnanosti vykazovaly jen dvě vyspělejší země a to Japonsko (2,81 %) a Island (2,74 %).⁹⁴ Nutno dodat, že tyto dvě země patří tradičně do skupiny zemí, které jsou dlouhodobě pověstné svou nízkou mírou nezaměstnanosti.

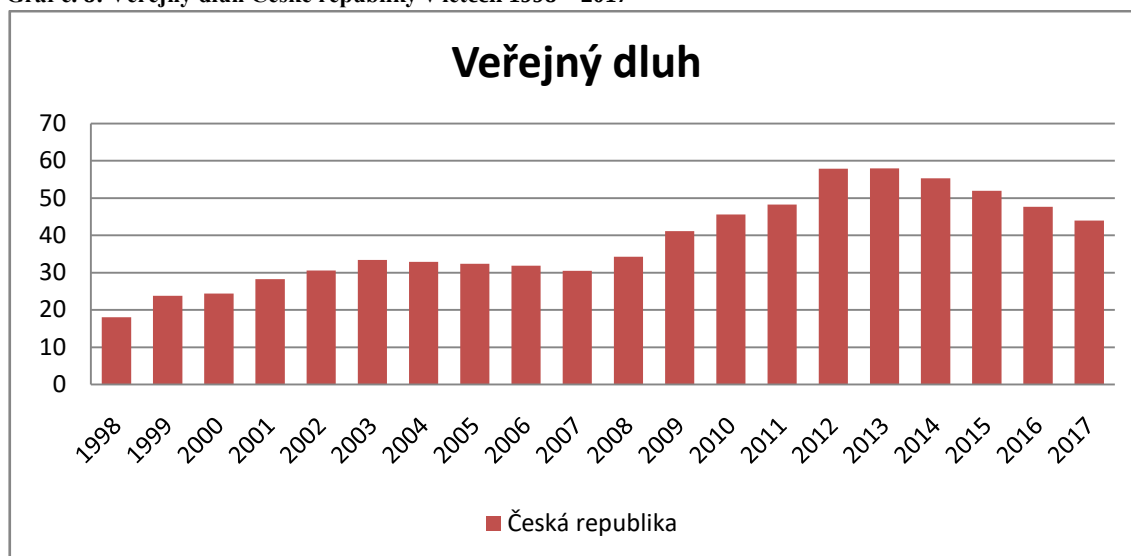
91 OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 20-11-2018]

92 Tamtéž.

93 Míra nezaměstnanosti v roce 2008 činila 4,39 %.

94 OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 20-11-2018]

Graf č. 8: Veřejný dluh České republiky v letech 1998 – 2017

Zdroj: OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>.

Jak bylo v minulé kapitole zmíněno, tak veřejný dluh nebyl nijak extrémně postižen privatizačními procesy a naopak na konci 90. let byl veřejný dluh České republiky nejnižší v OECD.⁹⁵ Obdobně jako u vývoje HDP či nezaměstnanosti, tak i u veřejného dluhu se nejvíce projevíly poslední dva roky 90. let a první roky nového tisíciletí. Graf č. 9 zachycuje veřejný dluh v letech 1998 – 2017. Růst zadlužení rostl v podstatě kontinuálně až do roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do EU. Nutno dodat, že samotný dluh nerostlo nikterak závratně a během roku 2004, vykazoval veřejný dluh 32,9 % HDP.⁹⁶ Zároveň ČR splňovala Maastrichtská kritéria, dle kterých maximální zadlužení veřejných financí může být ve výši 60 % HDP a zároveň maximální roční přírůstek dluhu ve výši 3 %⁹⁷ - obě tyto kritéria ČR pohodlně dlouhodobě naplňovala.

Od roku 2008 začalo zadlužení České republiky narůstat, přičemž historicky nejvyšší dluh vznikl v roce 2009, jakožto následek hospodářské krize.⁹⁸ Deficit rozpočtu byl v roce 2009 ve výši 192,39 miliard korun. Příčina vzniku tak vysokého deficitu

⁹⁵ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>. [citace 20-11-2018].

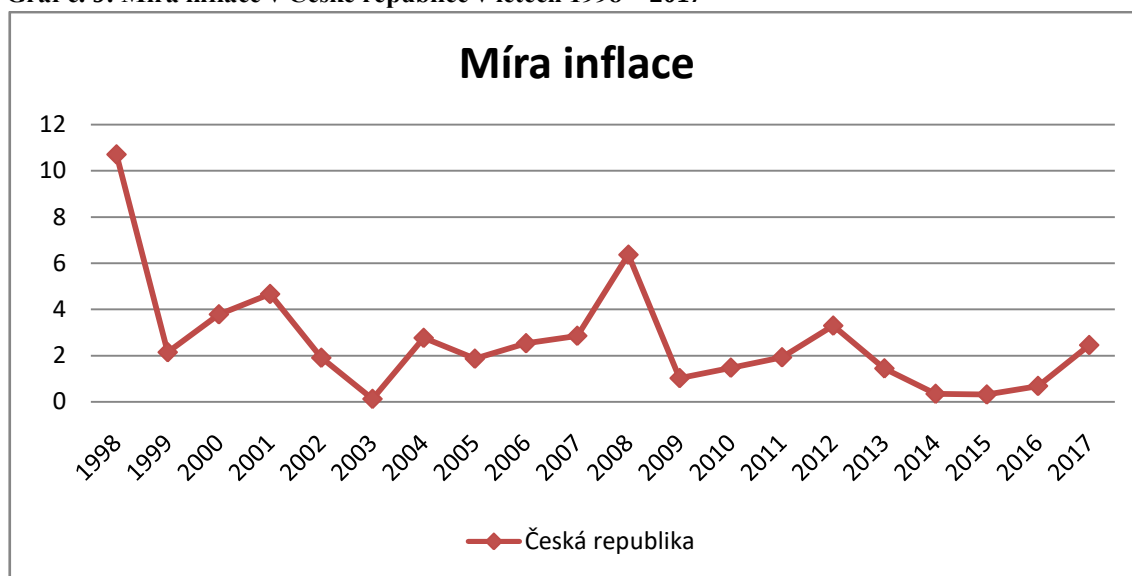
⁹⁶ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>. [citace 22-11-2018].

⁹⁷ EUROPEAN COMMISSION: Convergence criteria for joining. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en. [citace 23-1-2018].

⁹⁸ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Schodek státního rozpočtu v roce 2009 překročil plán. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2010/2010-01-04-vmediich-4097-4097> [citace 24-11-2018].

veřejných financí spočívala zejména v masivním výpadku příjmové stránky státního rozpočtu, tedy ve výběru daní a pojistného na sociální zabezpečení.⁹⁹ Veřejný dluh vůči HDP se každoročně navyšoval a to až do roku 2013, kdy se dostal na úroveň 58 % HDP.¹⁰⁰ Od roku 2014 poté následovalo období, kdy došlo ke konsolidaci veřejných financí, přičemž v posledních letech začal veřejný dluh vůči HDP klesat. Ministrem financí byl od roku 2014 současný premiér Andrej Babiš, který to mnohdy považuje za vlastní úspěch. Nutno dodat že je zde rovněž také především korelace s hospodářskou expanzí, která právě v těchto letech probíhala. Poslední data OECD k roku 2017 vykazují veřejný dluh ČR vůči HDP ve výši 44 %.

Graf č. 9: Míra inflace v České republice v letech 1998 – 2017

Zdroj: OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

V neposlední řadě je nutno provést analýzu vývoje inflace pro období let 1998 – 2017. Vývoj inflace zachycuje graf č. 10. Z grafu lze vypožorovat a potvrdit, že konec 90. let patří mezi období, kdy vývoji inflace poměrně znatelně fluktoval. Česká republika byla i během období transformace řazena mezi země, kde přechod z centrálně plánované ekonomiky na tržní neměl nikterak zásadní dopad na růst inflace. Inflace v roce 1998 byla na úrovni 10,7 %, což nebylo nic dramatické, nemluvě o tom, že to bylo rok od přechodu z fixního kurzu na plovoucí. Ve srovnání se zeměmi, které procházely podobným procesem transformace, byla inflace v České republice až

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 22-11-2018].

zázračně nízká. Inlace v letech 1999 – 2007 se dokonce až na rok 2001 pohybovala kontinuálně pod hranicí 4 %.¹⁰¹

Česká národní banka zároveň od roku 1998 kontinuálně snižovala cílové pásmo. Od roku 2006 dochází k cílování bodové inflace. V letech 2006 – 2009 byl stanoven cíl 3 % inflace, přičemž odchylka se nesměla lišit o víc než jeden procentní bod.¹⁰² ČNB úspěšně tento cíl plnila a to až do prvních projevů krize, které inflaci začaly značně ovlivňovat již v roce 2008.

Od ledna roku 2010 je bodový cíl pro celkovou inflaci ve výši 2 %, přičemž v současnosti je tento cíl nastaven až do přistoupení ČR k Eurozóně, přičemž toleranční pásmo je ve výši jednoho procentního bodu na oba směry.¹⁰³ V letech 2010 – 2013 ČNB tento cíl úspěšně naplňovala, nicméně v průběhu roku 2013 začala inflace klesat a ve 4 kvartálu roku se míra inflace dostala na hodnotu 1,16 %.¹⁰⁴ Reakce přišla 7. listopadu 2013, kdy bankovní rada ČNB rozhodla o využívání devizového kurzu jakožto možného nástroje k uvolňování měnových podmínek.¹⁰⁵ Zda byl tento přístup ku prospěchu věci a vedl k tíživému efektu, se ekonomové dodnes přou. Nicméně pokud jde o čísla, tak v letech 2014, 2015 a 2016 ČNB nesplňovala inflační cíl, neboť byla pod pásmem 1 %. V roce 2018 byl současný guvernér ČNB Jiří Rusnok oceněn jako evropský guvernér roku a to za hladké opuštění kurzového závazku.¹⁰⁶ Co se týče dat OECD za rok 2018, tak v oblasti cenové hladiny jsou již známa a ČNB dle těchto čísel úspěšně naplnila svůj cíl. Zároveň i predikce, které jsou nastíněny na konci analytické části, poukazují na fakt, že v následujících letech můžeme očekávat

¹⁰¹ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 24-11-2018].

¹⁰² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Cílování inflace v ČR. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html. [citace 24-11-2018].

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 24-11-2018].

¹⁰⁵ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: ČNB nakoupila devizy za zhruba 200 miliard Kč. [online]. 2018. Dostupné:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20131125_dekadni_bilance.html [citace 24-11-2018].

¹⁰⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Jiří Rusnok oceněn jako evropský Guvernér roku. [online] 2018.

Dostupné:

https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180102_rusnok_ocenen_magazinem_the_banker.html [citace 24-11-2018].

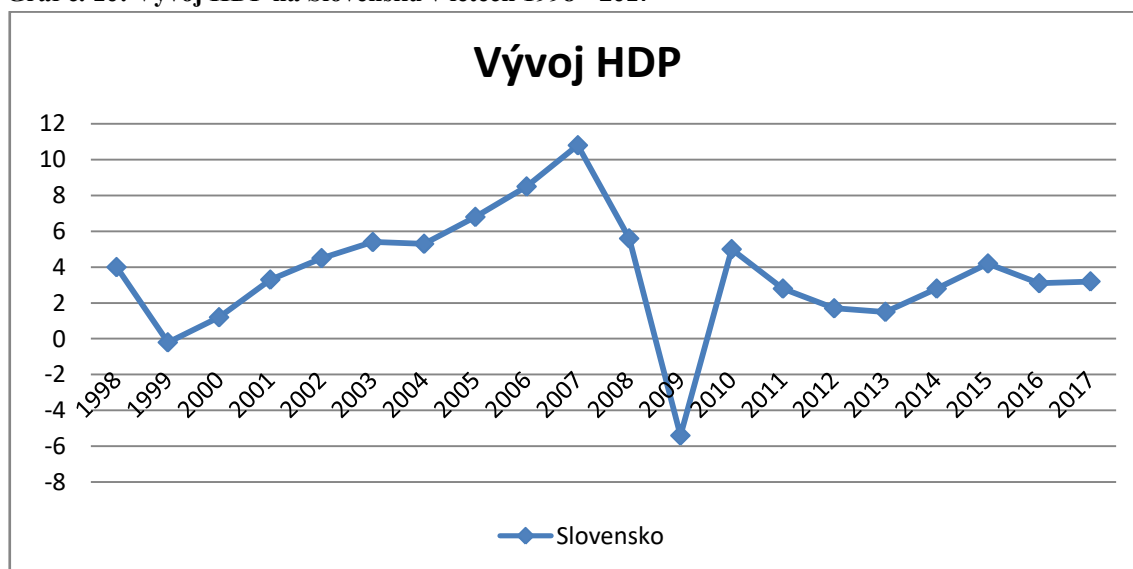
stabilizaci cenové hladiny a ČNB by měla v následujících dvou letech dodržovat cílové pásmo.¹⁰⁷

¹⁰⁷ OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

8. Průběh hospodářského cyklu na Slovensku v letech 1998 – 2017

Vývoj HDP na Slovensku během transformačních 90. let vykazoval velmi solidní tempo růstu, kdy v letech 1994 – 1998 bylo průměrné tempo růstu HDP 5,78 %. Nejvyšší tempo růstu HDP zaznamenalo Slovensko v roce 1996, kdy činilo 6,8 %, což bylo naprosto nejvíce ze zbylých zemí V4.¹⁰⁸ Pro zajímavost HDP Maďarska v roce 1996 bylo 0 %.¹⁰⁹

Graf č. 10: Vývoj HDP na Slovensku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#>

Graf č. 11 zachycuje vývoj hrubého domácího produktu na Slovensku v letech 1998 – 2017. Vývoj HDP na Slovensku měl od vývoje HDP v České republice lehce odlišný vývoj. Za prvé Česká republika zaznamenala v letech 1997 a 1998 pokles HDP, zatímco Slovensko si prošlo obdobím recese jen v jednom roce a to konkrétně v roce 1999, kdy došlo k poklesu HDP o 0,2 %. Od roku 2000 pak již vykazovalo Slovensko pouze kladná čísla a to při velmi specifickém růstu hospodářství. Růst na Slovensku byl v letech 2000 – 2007 velmi specifický, neboť zaznamenávalo každoroční navyšování tempa růstu HDP.¹¹⁰ Zatímco v roce 2000 bylo tempo růstu HDP Slovenska 1,2 %, tak

¹⁰⁸ OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 08-12-2018].

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Výjimkou byl rok 2004, kdy se tempo růstu na jeden rok zastavilo, ale to na úrovni 5,3 %, což ovšem bylo nad průměrem OECD.

v roce 2007, tedy na vrcholu hospodářského cyklu, zaznamenala slovenská ekonomika růst HDP ve výši 10,8 %. Vývoj hospodářství na Slovensku byl tedy na počátku nového tisíciletí velmi pozitivní a nebýt příchodu hospodářské krize, tak lze se dnes jen domnívat, kam až by rostlo slovenské hospodářství. Růst 10,8 % z roku 2007 byl natolik unikátní, že žádná jiná země OECD nevykazoval před vypuknutím krize takový růst. Vyšší růst vykazovala v roce 2007 pouze Litva (11,1 % HDP),¹¹¹ ale ta se stala členskou zemí OECD až v roce 2018.

Pro zajímavost v roce 2007, kdy rostlo slovenské hospodářství 10,8 %, tak tehdejší země Eurozóny vykazovaly tempo růstu pouhých 2,9 %, Německo 3,3 %, Rakousko 3,7 %, Polsko 7%, Maďarsko 0,4 % a Česká republika 5,6 %.¹¹² Čísla tedy jasně prokazují, že ani sousední země neprožívaly takové hospodářské expanze, jako tomu bylo na Slovensku. I tohle byl jeden z dobrých argumentů, který v následujících letech měl hovořit ve prospěch Slovenska a jeho přijetí mezi země Eurozóny.

Pokud vývoj slovenského HDP měl na přelomu a počátku nového tisíciletí velmi specifický vývoj a tempo růstu patřilo mezi vysoce nadprůměrné ve srovnání se zbytkem zemí OECD, tak vývoj míry nezaměstnanosti měl rovněž velice specifický vývoj.

Zatímco v roce 2007 rostlo slovenské hospodářství rekordním tempem, tak o to více se v následujících letech projevila finanční krize. Během dvou let 2008 a 2009 pokleslo tempo růstu hospodářství o neskutečných 16,2 procentních bodů, kdy Slovensko zaznamenalo nejhlubší propad hospodářství za celé analyzované období (meziroční pokles o 5,4 % HDP).¹¹³ V dalších letech Slovensko prožívalo období expanze a na rozdíl od České republiky nevykazovalo v letech 2012 a 2013 propad hospodářství. Největším tahounem tehdejšího slovenského hospodářství byl po krizovém období zejména automobilový průmysl a na něj úzce napojený export. V roce 2017 vykazovalo slovenské hospodářství tempo růst HDP ve výši 3,2 %, což byl například o 1,2 procentního bodu méně než ČR, ale ve srovnání se zeměmi Eurozóny, jejímž je Slovensko členem, rostlo naopak slovenské hospodářství o 1 procentní bod rychleji.

¹¹¹ OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 08-12-2018].

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

Graf č. 11: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>.

Míru nezaměstnanosti v letech 1998 – 2017 zachycuje graf č. 12. Jak již bylo zachyceno v kapitole, která popisuje období transformačních 90. let, tak Slovensko patřilo dlouhodobě k zemím s vyšší hladinou nezaměstnanosti. Ze všech zemí V4 ji mělo Slovensko v 90. letech jednoznačně nejvyšší a to se nezměnilo ani začátkem nového tisíciletí.

Zatímco vývoj slovenského HDP zažíval neobvyklé expanze hned od počátku tisíciletí, tak míra nezaměstnanosti se ve stejném období projevila jako dlouhodobý problém slovenského hospodářství. V letech 2000 – 2005 byla roční průměrná míra nezaměstnanosti Slovenska ve výši 18,13 %.¹¹⁴ Problém slovenské míry nezaměstnanosti byl natolik velký, že v letech 2000 a 2001 byla míra nezaměstnanosti na Slovensku v rámci OECD nejvyšší. V následujících letech se nic zásadního nezměnilo s tím rozdílem, že pozici jedničky v nejvyšší nezaměstnanosti zaujalo Polsko. Tím se ovšem problém Slovenska pochopitelně nevyřešil a nadále sužoval slovenské hospodářství. Rekordně nejnižší míru nezaměstnanosti zaznamenalo Slovensko v roce 2008, kdy se dostalo na hodnotu 9,51 %. Nutno dodat, že to bylo stále velmi vysoké číslo, neboť v témže roce byla míra nezaměstnanosti v Evropské unie na úrovni 6,96 %, Německa 7,53 % a ČR vykazovala nezaměstnanost na úrovni 4,39 %.¹¹⁵

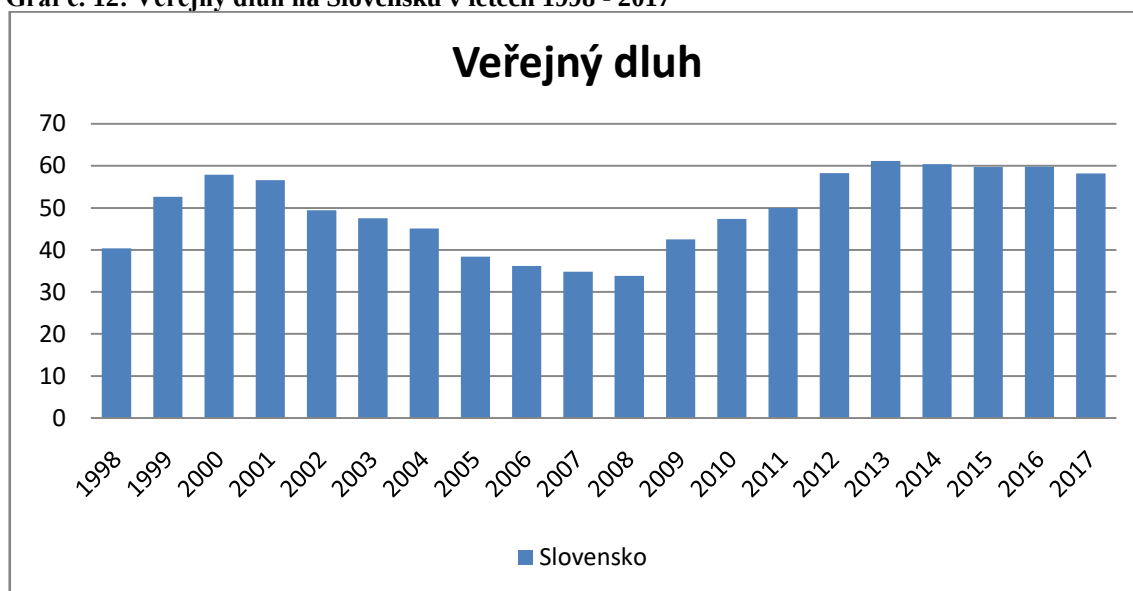
¹¹⁴ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 08-12-2018].

¹¹⁵ Tamtéž.

Dokonce i Řecko, které v roce 2008 vykazovalo míru nezaměstnanosti ve výši 7,76 %, mělo nižší míru nezaměstnanosti než Slovensko.

Zatímco v roce 2008 vykazovalo Slovensko rekordně nejnižší míru nezaměstnanosti ve své historii, tak s příchodem krize začala opět narůstat a opět se držela lehce pod hranicí 15 %, což byla ve srovnání se zbytkem V4 velmi vysoká hladina. Dokonce i v Polsku, kde byla před krizí míra nezaměstnanosti vyšší než na Slovensku, tak ani tam se už nikdy pak nezaměstnanost nedostala k hodnotě 15 %. Vyšší míru nezaměstnanosti vykazovaly pouze už jen země typu Řecko, Španělsko či Irsko, ale ty sužuje problém vysoké nezaměstnanosti dlouhodobě.¹¹⁶

Graf č. 12: Veřejný dluh na Slovensku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>.

Další zkoumaný ukazatelem v rámci srovnání jednotlivých zemí je veřejné zadlužení konkrétních zemí. Slovensko rozhodně nepatří do skupiny extrémně zadlužených zemí, kam bychom mohli řadit země typu Řecko, Belgie, Itálie, Portugalsko a mnoho dalších. Na druhou stranu nutno dodat, že v roce 2000 byl veřejný dluh Slovenska na úrovni 57,9 %¹¹⁷ a to se pochopitelně nedá přehlednout v okamžiku, kdy víme, že Maastrichtská kritéria hovoří o maximálním zadlužení ve výši 60 % HDP.

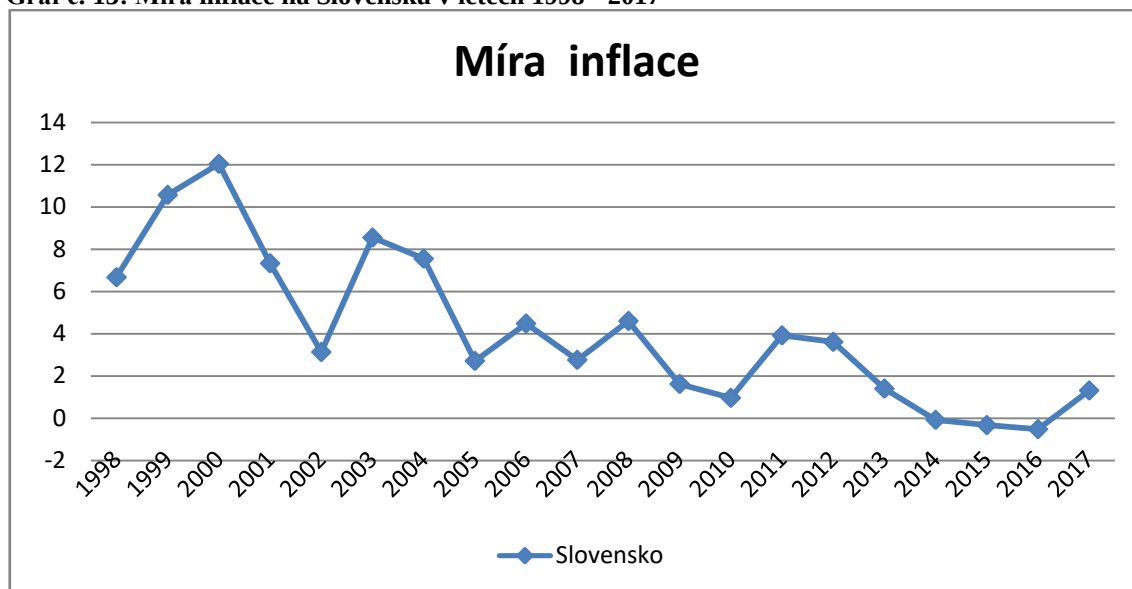
¹¹⁶ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 08-12-2018].

¹¹⁷ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>. [citace 10-12-2018].

Graf č. 13 zachycuje vývoj veřejného dluhu Slovenska v letech 1998 – 2017, který se dá rozdělit do tří specifických vln. První vlnu lze pozorovat v letech 1998 – 2000, kdy se veřejné zadlužení Slovenska každoročně zvyšovalo až na zmiňovaných necelých 58 %. Druhá vlna začala v roce 2001 a pokračovala až do roku 2008, kdy naopak Slovensko dokázalo každoročně snižovat veřejné zadlužení až na úroveň 33,8 %, což bylo během osmi let pokles zadlužení o téměř 25 procentních bodů.¹¹⁸ Třetí vlna započala v podstatě hned po prvních projevech hospodářské krize.

Zatímco v posledních letech před příchodem krize Slovensko úspěšně snižovalo veřejný dluh, tak během let 2012 a 2013 se slovenský veřejný dluh zvýšil o 11,2 procentních bodů a dostal se až na 61,2 % zadlužení vůči HDP. Slovensko v roce 2012 poprvé přestalo plnit jedno z Maastrichtských kritérií. Zadlužení Slovenska nejvíce narostlo v roce 2012, kdy vzrostl dluh o 8,3 procentního bodu. A to zejména z důvodu výpadku příjmů státního rozpočtu. Největší výpadek zaznamenalo slovenské ministerstvo financí u DPH, DPPO a spotřebních daní.¹¹⁹ Od roku 2014 Slovensko každoročně úspěšně snižuje zadlužení a v současné době se veřejný dluh nachází pod hranicí 60 % a Slovensko opět naplňuje Maastrichtské kritérium.

Graf č. 13: Míra inflace na Slovensku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

¹¹⁸ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 10-12-2018].

¹¹⁹ MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Rozpočet verejnej správy. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.finance.gov.sk/sk/financie/verejne-financie/rozpocet-verejnej-spravy/> [citace 11-12-2018].

Co se týče indexu spotřebitelských cen, tak ten na Slovensku neměl v letech 1998 – 2017 jasně stanovený trend, což potvrzuje graf č. 14. Zatímco například cenová hladina v České republice se během let 2000 až 2007 dostala pouze jedenkrát nad hranici 4 %, tak Slovensko s ní mělo větší problém. V letech 1999 – 2006 byla průměrná roční míra inflace na Slovensku 7,05 %.¹²⁰ Vedle toho index spotřebitelských cen České republiky ve stejném časovém horizontu vykazoval průměrně hodnotu na úrovni 2,47 %.¹²¹ Země Eurozóny vykazovaly během období let 1999 – 2006 průměrný roční CPI ve výši 2,1 %.

Sledované roky měly tedy několik trendů, které lze rozdělit na první období zvyšování CPI a to v letech 1998 – 2000, kdy se meziroční míra inflace dostala až na úroveň 12,04 %. Další období, bylo období let 2001 a 2002, kdy míra inflace vykazovala hodnotu 3,13 %, což u ekonomiky, kterou stále ještě šlo považovat za transformující se hospodářství, jako částečný úspěch. V dalších dvou letech ovšem následoval skokový nárůst až k 8 % a až poté (od roku 2005) se míra inflace začala stabilizovat na přijatelné úrovni.

Dosahování inflačního cíle již od roku 2009 nepatří do kompetencí centrální banky Slovenska, neboť od roku 2009 se na Slovensku platí eurem. Nutno dodat, že svým způsobem toto ukotvení mělo smysl, neboť Slovensko ještě na počátku tisíciletí mělo s cenovou stabilitou problémy. Od roku 2009 již Slovensko nikdy neřešilo problém s nadměrně vysokou mírou inflace. Řešilo spíše problém opačný a to deflaci, se kterou u nás ČNB bojovala pomocí devizových intervencí. Což byl zásadní rozdíl mezi měnovou politikou České republiky a Slovenska, neboť na Slovensku měnově politický mechanismus ztratili se vstupem do Eurozóny. V letech 2014 – 2016 probíhalo na Slovensko období deflace a nic v zásadě negativního nenastalo. V současné době je CPI na Slovensku na úrovni 2,51 %, což je lehce nad cílem ECB, jejíž cíl je lehce pod hranicí dvou procent.

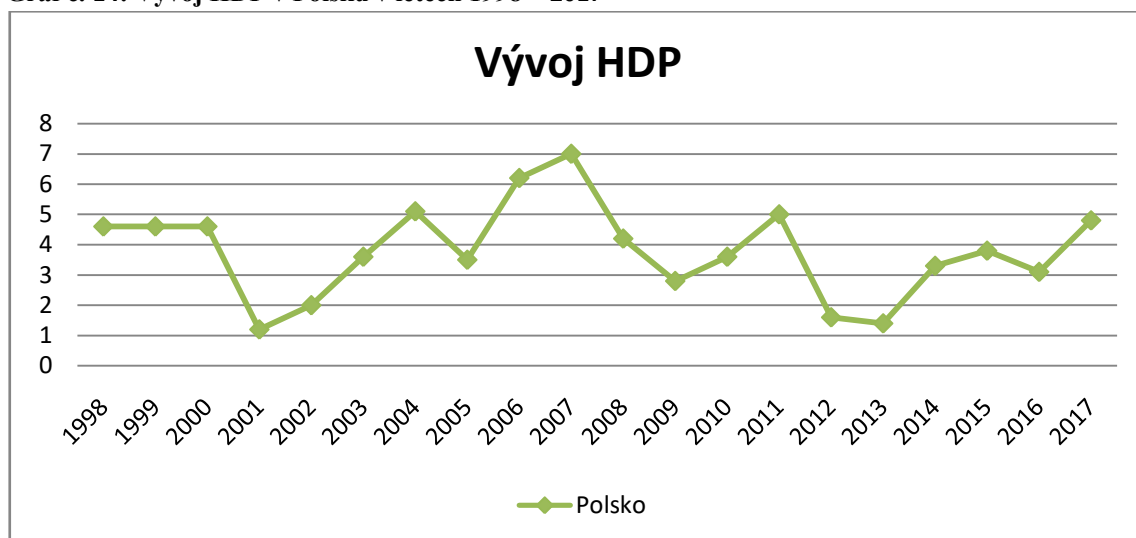
¹²⁰ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm> [citace 11-12-2018].

¹²¹ Tamtéž

9. Průběh hospodářského cyklu v Polsku v letech 1998 – 2017

Třetí sledovanou zemí v rámci Visegrádské skupiny je Polsko. Výchozí podmínky Polska lze částečně přirovnat k těm na Slovensku. Míra nezaměstnanosti se sice v rámci OECD měřila u Slovenska a Polska dohromady až od roku 1998, ale v letech 1998 – 2000 ji Polsko vykazovalo ve srovnání se Slovenskem lehce nižší.¹²² Podobně na tom byla míra inflace, která ještě v roce 1998 byla v Polsku na vyšší úrovni, nicméně již v roce 2000 vykazovalo Polsko meziroční míru inflace ve výši 9,9 %. Tedy o dva procentní body méně než na Slovensku. Obdobně na tom bylo veřejné zadlužení obou zemí. Zatímco ještě v 90 letech vykazovalo Polsko ve srovnání se Slovenskem vysoké zadlužení, tak na začátku nového tisíciletí tomu bylo naopak. Dalo by se částečně tedy tvrdit, že hospodářství Polska bylo na počátku nového tisíciletí nastartované o něco lépe, než to slovenské.

Graf č. 14: Vývoj HDP v Polsku v letech 1998 – 2017

Zdroj: OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z:
<https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#>

Jak již bylo v předchozím odstavci naznačeno, tak Polsko vstupovalo do nového tisíciletí s dobrým ekonomickým růstem, stabilizující se cenovou hladinou a obdobím, kdy se kontinuálně snižoval veřejný dluh. V letech 2001 a 2002 došlo ke zpomalení tempa růst HDP a poté následovalo opět období s vyšší konjunkturou, kdy v roce 2004

¹²² EUROSTAT: Unemployment rate - annual data. [online]. 2018. Dostupné z:
<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tipsun20> [citace 13-12-2018].

zaznamenalo Polsko růst HDP na úrovni 5,1 %. Rok 2004 a růst 5,1 % HDP bývá často spojován s „EU efektem“ a to především obdobím před vstupem do EU, neboť domácnosti v Polsku očekávaly se vstupem do EU vyšší ceny a proto tomu přizpůsobili poptávku. Jejich Obavy nakonec nebyly naplněny a i z toho důvodu se v roce 2005 tempo růstu HDP lehce zpomalilo, jakožto dopad předcházejícího úspěšného roku. V následujících letech pokračoval kontinuální růst a to až do krize, kdy v roce 2007 Polsko vykázalo nejvyšší růst v prvním desetiletí a to ve výši 7 % HDP.¹²³

Pokud jde o Polsko, tak vývoj růstu HDP byl v Polsku poznamenán diametrálně odlišně, jak kdekoliv jinde ve vyspělém světě. Jestliže zbylé vyspělé země procházely v roce 2009 hlubokou recesí, tak Polsko rostlo v roce 2009 tempem 2,8 %. Jen těžko se tedy dá hovořit v souvislosti s Polskem o krizi, spíše si dovolím použít termín zpomalení tempa růstu. Za stěžejní výhody polského hospodářství jsou v období po krizi považovány především:¹²⁴

- Velký domácí trh
- Politické klima nahrávající podnikatelům
- Rychle se rozvíjející země
- Tvrdé postkomunistické reformy, které měly pozitivní dopad na hospodářství

Další zpomalení tempa růstu HDP nastalo v letech 2012 a 2013, ale zatímco nejvyspělejší země zaznamenaly období recese, tak v Polsku se jen zpomalilo tempo růstu. V letech 2014 – 2017 roste polské hospodářství průměrným tempem 3,75 % ročně.¹²⁵ Polsko je vskutku unikát a to zejména díky tomu, že od roku 1991 vykazuje každoročně pozitivní tempo růst HDP, což je neskutečně dlouhotrvající růst, který trvá již více než 25 let.¹²⁶

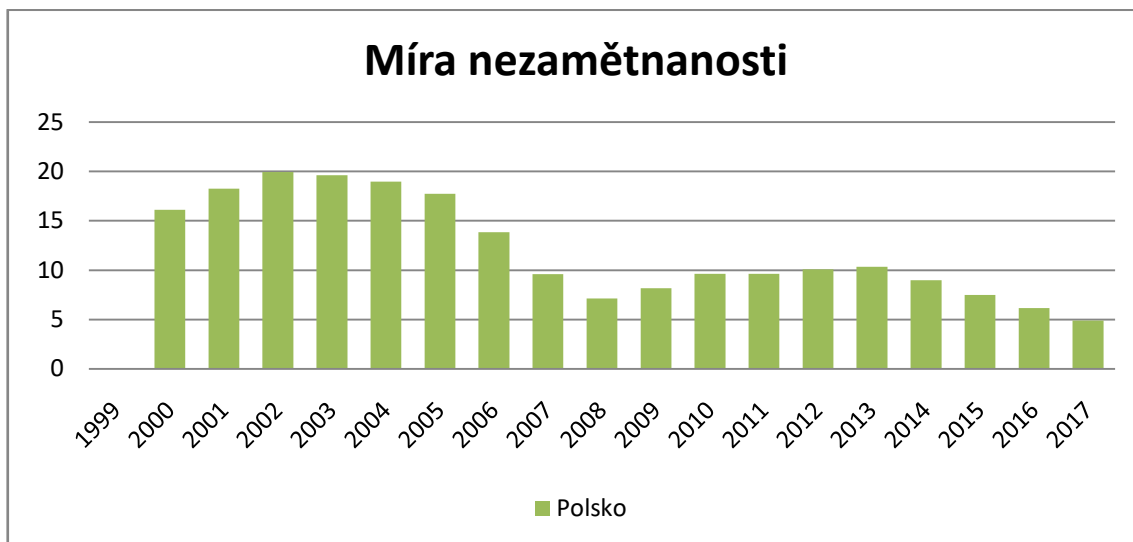
¹²³ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 13-12-2018].

¹²⁴ INVESTIČNÍ WEB: Jak se z Polska stal vzor dynamiky v Evropě. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.investicniweb.cz/2013-12-6-jak-se-z-polska-stal-vzor-dynamiky-v-evrope/> [citace 13-12-2018].

¹²⁵ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 13-12-2018].

¹²⁶ Tamtéž.

Graf č. 15: Míra nezaměstnanosti v Polsku v letech 2000 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>.

Vývoj míra nezaměstnanosti Polska byl velmi specifický a to z důvodu, že OECD shromažďuje data ohledně míry nezaměstnanosti Polska až od roku 2000. Jelikož se v této diplomové práci budu opírat zejména o databázi OECD, tak v rámci Polska budu pracovat s daty až od roku 2000. Pokud bychom chtěli specifikovat míru nezaměstnanosti v Polsku od roku 2000 až po první projevy krize v roce 2009, tak bychom ji rozdělili do dvou základních fází. První probíhala v letech 2000 až 2002, kdy narůstala míra nezaměstnanosti, přičemž v roce 2002 vzrostla až na úroveň 19,93 %.¹²⁷ Druhý trend nezaměstnanosti v prvním desetiletí pak probíhal v letech 2003 – 2008, kdy probíhalo kontinuální každoroční snižování míry nezaměstnanosti a to až do prvních projevů krize, které se v míře nezaměstnanosti začaly projevovat zejména v roce 2009. V roce 2008 klesla nezaměstnanost v Polsku na 7,12 %, což bylo jednoznačně nejnižší číslo od přechodu na tržní hospodářství. Dokonce toho roku byla v Polsku nezaměstnanost nižší než v Eurozóně (7,44 %), Slovensku (9,51 %) či dokonce Německu (7,53%).¹²⁸

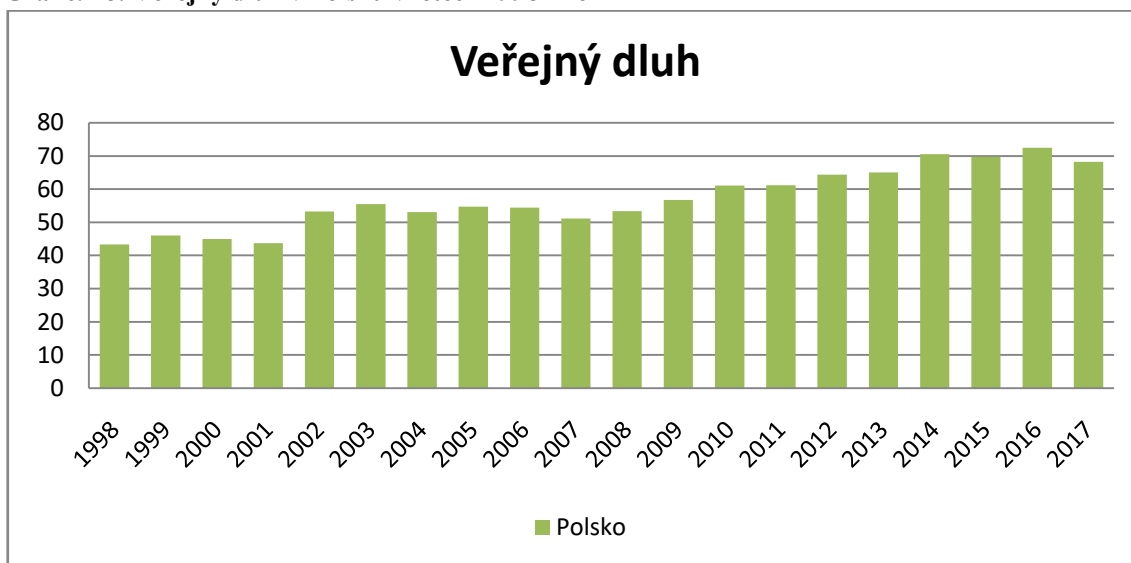
Míra nezaměstnanosti nezaznamenala zásadně strmou rostoucí tendenci. Pochopitelně lehce narostla, ale nikterak vysoko. Opět je zde pozorovatelná korelace mezi růstem HDP a mírou nezaměstnanosti. Polské hospodářství neprošlo fází recese a proto ani nezaměstnanost rapidně nevzrostla. Ze 7,12 % v roce 2008 na 10,33 % v roce

¹²⁷ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> [citace 14-12-2018].

¹²⁸ Tamtéž.

2013 není žádný strmý růst. Navíc při pohledu na míru nezaměstnanosti ještě z počátku tisíciletí, která se limitně blížila k hranici 20 %, to byl vskutku zanedbatelný růst nezaměstnanosti. V posledních letech je trend klesající a poslední čísla z roku 2017 vykazují míru nezaměstnanosti polského hospodářství ve výši 4,89 %.¹²⁹ Polské hospodářství nevykazovalo v moderní historii nižší míru nezaměstnanosti. Česká republika má míru nezaměstnanosti jen o 2 procentní body nižší.¹³⁰

Graf č. 16: Veřejný dluh v Polsku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>.

Graf č. 17 zachycuje veřejný dluh polského hospodářství v letech 1998 – 2017. Na rozdíl od ostatních makroekonomických ukazatelů je tento ukazatel poněkud složitější a nevykazoval jednoznačné trendy. Zajímavostí může ovšem být to, že do roku 2001 se pohyboval lehce nad úrovní 40 % HDP. V roce 2002 se zadlužení Polska zvýšilo o 9,6 procentních bodů na 53,3 % HDP a na této úrovni setrvalo s lehkým kolísáním až do krizových let.¹³¹ Polsko se tedy podobně jako Slovensko velmi plíživě přibližovalo k hranici 60 %, která vychází z Maastrichtské smlouvy, nicméně tuto hranici nikdy nepřekonal.

V oblasti veřejného dluhu si dovolím tvrdit, že Polsko nevyužilo svého potenciálu a v letech 2009 – 2016 v podstatě zadlužení každoročně rostlo a to i přes

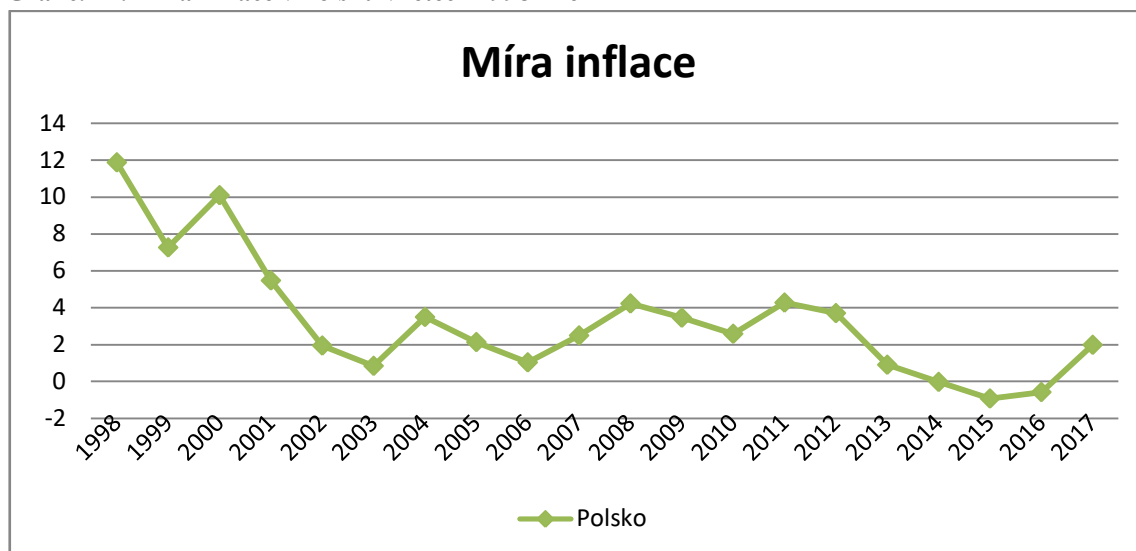
¹²⁹ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> [citace 14-12-2018].

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 10-12-2018].

velmi solidní tempo růstu hospodářství. Od roku 2010 platí, že Polsko nesplňuje Maastrichtské kritérium, nicméně aktuální data z roku 2017 ukazují, že by nejspíš mohlo nastat lepší období pro polské veřejné finance.¹³²

Graf č. 17: Míra inflace v Polsku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

Polsko trápil problém vysoké inflace zejména v transformačních 90. letech, nicméně jak ukazuje graf č. 18, tak nakonec se vstupem do nového tisíciletí se jejich boj s vysokou cenovou hladinou dá považovat za úspěšný. Zatímco slovenská meziroční cenová hladina se v průběhu prvního desetiletí jen zřídka dostala pod hranici 4 %, tak Polsko vykazovalo mnohem nižší úroveň cenové hladiny. Ačkoliv v roce 2000 byla míra inflace v Polsku ještě na úrovni 9,9 %, tak v letech 2002 – 2008 byla průměrná meziroční míra inflace na úrovni 2,3 %.¹³³ To bylo dokonce nižší číslo, než jakou vykazovala Česká republika za totožné období.

Cenová hladina se v Polsku s příchodem finanční krize příliš neprojevila. Cenová hladina v Polsku stejně jak u zbylých dvou ukazatelů růstu HDP a míry nezaměstnanosti, nezažila nikterak vysoký růst a byla v podstatě stabilní. Stejně jako většinu vyspělého světa trápila nízká cenová hladina, tak i polské hospodářství v letech 2014 – 2016 zachvátil problém v podobě deflace. Data pro rok 2017 vykazovaly 1,98 %

¹³² Tamtéž.

¹³³ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 16-12-2018].

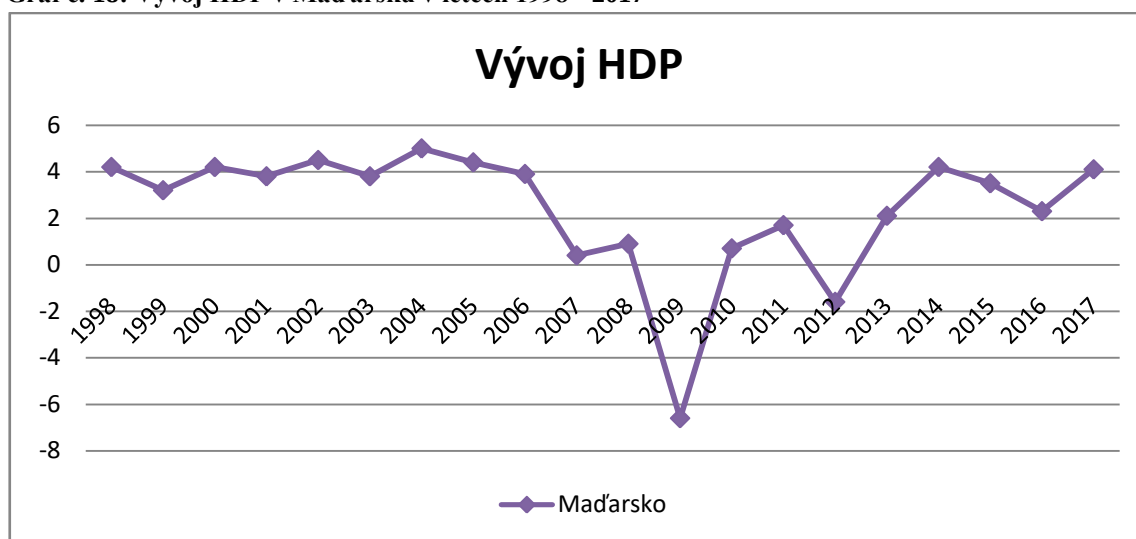
inflaci a pro rok 2018 inflaci na úrovni 1,67 %.¹³⁴ Polsko se tedy s deflací vyrovnalo na rozdíl od ČR bez intervencí. Rozdíl ovšem mezi českým hospodářství a polským byl ten, že polské si prošlo třemi lety deflace. Zároveň otázkou zůstává, jestli ty tři roky v deflaci byly vůbec nějakým problémem.

¹³⁴ Tamtéž.

10. Průběh hospodářského cyklu v Maďarsku v letech 1998 – 2017

Jak bylo v kapitole popisující průběh hospodářského cyklu zemí V4 možné během transformačních 90. let vypořádat, tak Maďarsko těsně po přechodu na tržní hospodářství prožívalo ze všech 4 zemí nejtěžší přechod a v prvních letech se hospodářství objevovalo kontinuálně v recesi. Zvrat nastal v druhé polovině 90. let, kdy hospodářství pravidelně rostlo o 3 a více procent ročně.

Graf č. 18: Vývoj HDP v Maďarsku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#>

Jestli během prvních let transformace byl hospodářský růst Maďarska nejhorší z celé V4, tak s přechodem do nového tisíciletí prožívalo expanzi, která ve zbytku V4 neměla obdoby. Graf č. 19 zachycuje růst HDP v letech 1998 – 2017 a čísla mluví jednoznačně. Průměrný roční růst HDP v letech 1998 – 2006 byl neskutečných 4,11 % a zároveň během těchto 9 let nekleslo tempo růstu pod 3,2 % HDP.¹³⁵ Ani jedna země V4 nezaznamenala tak dlouhou a vysokou expanzi, jako tomu bylo v maďarské ekonomice. Specifikem Maďarska je příchod a dopad krize, neboť zatímco téměř všechny země v roce 2007 zaznamenaly nejvyšší růst hospodářství od počátku tisíciletí, tak Maďarsko v témže roce zaznamenalo nejnižší růst za celé období 1998 – 2008 (ve výši 0,4 % HDP). Dokonce byla maďarská ekonomika v roce 2007 nejpomalejší ze všech

¹³⁵ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 17-12-2018].

ekonomik OECD.¹³⁶ Projevy dlouhého a kontinuálně vysokého růstu HDP se nutně musely projevit.

Zatímco hospodářství ve většině vyspělých zemí vykazovalo až do roku 2008 expanzi, tak maďarské hospodářství začalo zpomalovat již od zmíněného roku 2007. Dalo by se tedy očekávat, že propad hospodářství v roce 2009 bude lehce zmírněný znatelným zpomalením ekonomiky v předchozích letech, nicméně nestlalo se tak a pokles HDP v roce 2009 byl 6,6 %, což bylo nejvíce v rámci zemí V4.¹³⁷ Poté následovaly dva roky konjunktury a to až do roku 2012, kdy hospodářství pokleslo o 1,6 %. Od roku 2012 každoročně roste maďarské hospodářství, přičemž poslední čísla z roku 2017 vykazovaly růst hospodářství ve výši 4,1 %.

Graf č. 19: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2000 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>.

Graf č. 20 zachycuje míru nezaměstnanosti v letech 1999 – 2017. Maďarsko zažívalo nejen neobvykle dlouhotrvající hospodářskou expanzi, ale také míra nezaměstnanosti nebyla nikterak vysoká. Právě naopak. Ve srovnání s Polskem a Slovenskem byla míra nezaměstnanosti výrazně nižší a za celé první desetiletí se nedostala nad hranici 8 %. Vývoj míry nezaměstnanosti měl v letech 1996 – 2003 jednoznačně kontinuálně klesající trend, což nevykazovala žádná jiná země V4. Poté

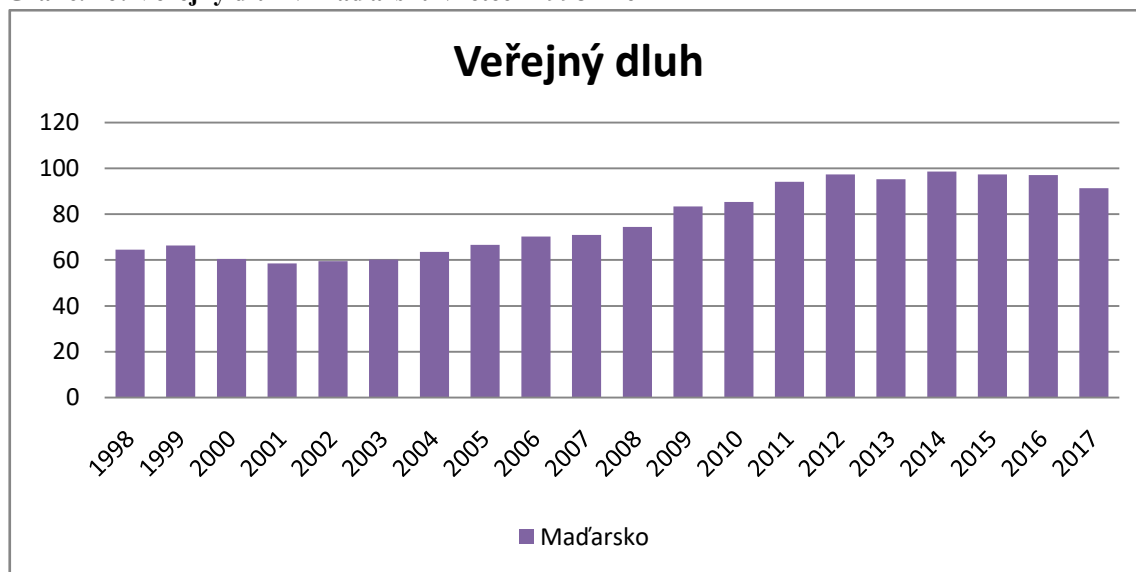
¹³⁶ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 17-12-2018].

¹³⁷ Tamtéž.

lehce vzrostla, nicméně průměrná míra nezaměstnanosti v letech 2001 - 2008 byla ve výši 5,7 %.¹³⁸ V letech 2001 – 2008 byla průměrná míra nezaměstnanosti v České republice 7,1 %, což bylo o 2,4 procentní body více, než jakou vykazovalo Maďarsko.¹³⁹ Málo zemí v OECD prožívalo v prvním desetiletí nového tisíciletí tak vysoký růst a zároveň s ním spojenou nízkou míru nezaměstnanosti jako tomu bylo v Maďarsku. Přesto ne všechny hospodářské ukazatele byly jednoznačně pozitivní.

Míra nezaměstnanosti v Maďarsku velmi blízce korelovala s vývojem HDP. To se projevilo tím, že růst nezaměstnanosti přišel ještě před příchodem krize. Možná i tento fakt přispěl k tomu, že růst nezaměstnanosti s nástupem krize nebyl tak znatelný. V novém tisíciletí vykazovalo Maďarsko nejvyšší míru nezaměstnanosti v roce 2010, kdy byla na úrovni 11,17 %.¹⁴⁰ Ve srovnání se sousedním Slovenskem nebyla nezaměstnanost takový problém. V letech 2012 – 2017 každoročně nezaměstnanost klesala a OECD data za rok 2017 vykazují, že míra nezaměstnanosti v Maďarsku je na úrovni 4,16 %.

Graf č. 20: Veřejný dluh v Maďarsku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> .

Problém Maďarska v 90. letech a poté i v novém tisíciletí spočíval ve výši veřejného zadlužení. Zatímco zbylé země V4 nikdy nepřesáhly onu již několikrát

¹³⁸ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 20-12-2018].

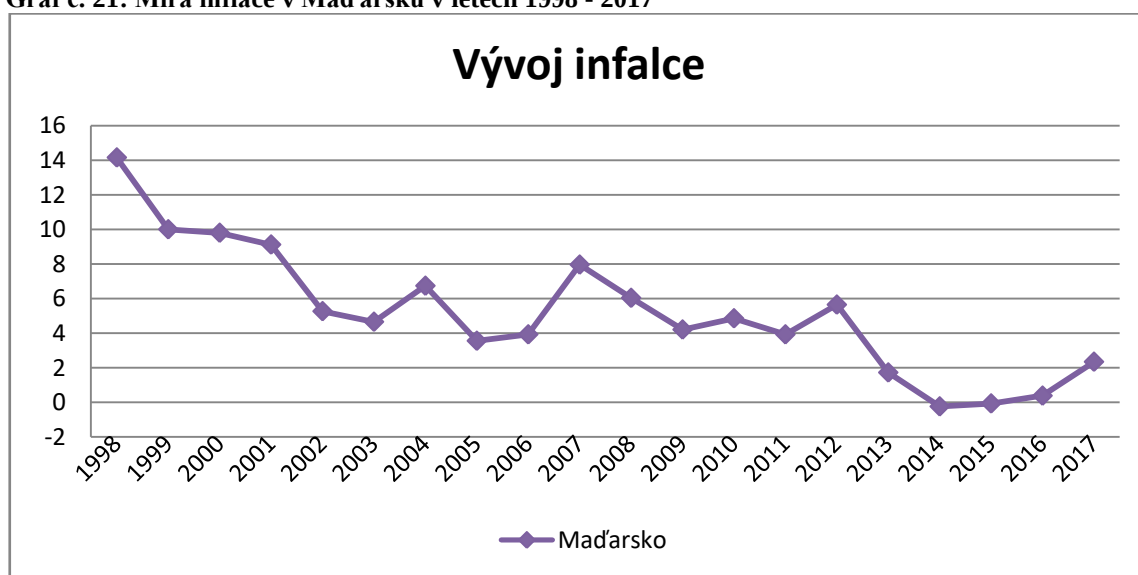
¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž.

zmiňovanou hranici 60 % hranici zadlužení, tak Maďarsko se úspěšně pod ni dostalo od přechodu na tržní ekonomiku jen v letech 2001 a 2002.¹⁴¹ Roky 2003 – 2008 byly roky, které vykazovaly každoroční deficity veřejných financí, přičemž před krizí v roce 2008 narostlo zadlužení Maďarska na 74,5 % HDP. Čili zadlužení vysoko nad jedním z kritérií Maastrichtské smlouvy. Nemluvě o tom, že to všechno ještě před prvními projevy hospodářské krize.

Jak již bylo popsáno, tak zadlužení v Maďarsku rostlo již před nástupem krize, nicméně krize toto tempo růstu ještě umocnila. Zadlužení maďarského hospodářství rostlo v podstatě až do roku 2014, kdy se veřejný dluh dostal na úroveň 98,6 % HDP, což je míra, která v žádné jiné zemi V4 nemá obdoby a dá se považovat už za opravdový hospodářský problém. V posledních letech, zejména díky dobrým ekonomickým podmínkám, se Maďarsku úspěšně daří snižovat veřejné zadlužení a v roce 2017 činilo 91,4 %, tedy pokles za dva roky o 7,2 procentní body.

Graf č. 21: Míra inflace v Maďarsku v letech 1998 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

Graf č. 22 zachycující míru inflace v letech 1998 – 2017 vykazuje až na drobné výjimky jednoznačný a to klesající trend. Zatímco ještě v roce 1998 vykazovalo Maďarsko meziroční index spotřebitelských cen ve výši 14 %, tak v roce 2002 byl již

¹⁴¹ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 21-12-2018].

pod hranicí 6 %.¹⁴² V následujících letech cenová hladina opět vzrostla a v letech 2007 – 2012 se pohybovala v rozmezí 4 až 8 procent.

Následoval trend poklesu cenové hladiny a to obdobně jako ve zbytku vyspělých zemí Evropy, přičemž v letech 2014 a 2015 se cenová hladina dostala do záporných čísel, tedy deflace. V posledních dvou letech se cenová hladina již ustálila, přičemž v roce 2018 byla na úrovni 2,85 %.¹⁴³

¹⁴² OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 21-12-2018].

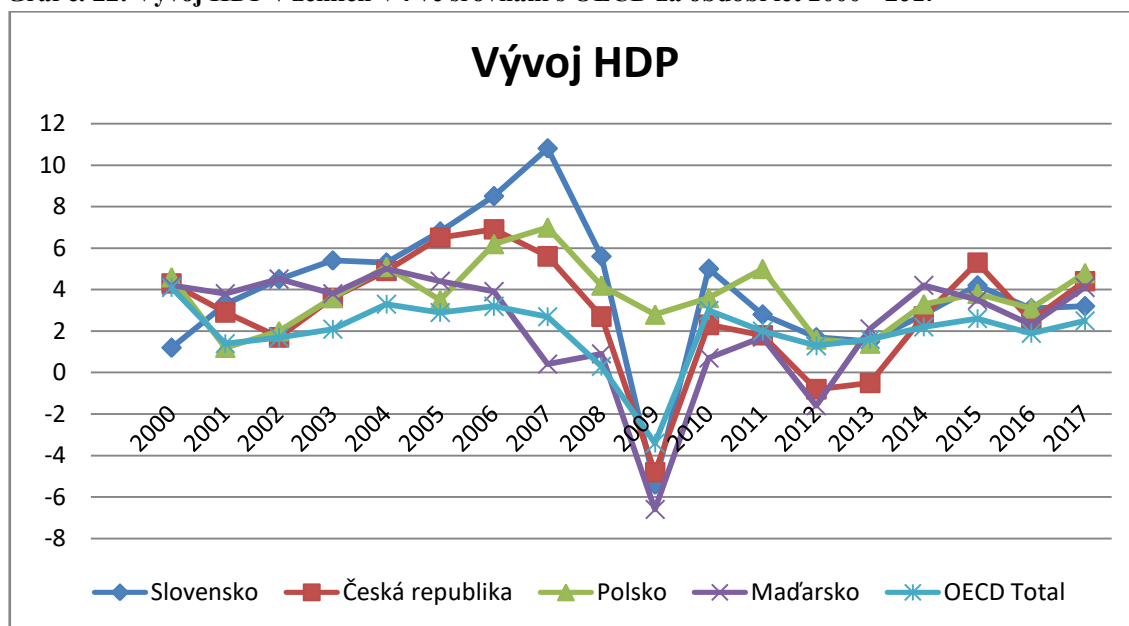
¹⁴³ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 21-12-2018].

11. Hospodářský vývoj zemí V4 ve srovnání s průměrem OECD

Jak již bylo v předcházejících kapitolách popsáno, tak všechny 4 země V4 patřily do skupiny postkomunistických a proto byl jejich vývoj specifický. U postkomunistických zemí se předpokládalo, že pokud budou správně nastaveny transformační parametry a zároveň přechod na tržní hospodářství nebude komplikovaný, tak tyto země měly zažít vyšší ekonomický růst a konvergovat k průměru OECD.

Vývoj hrubého domácího produktu lze v letech 2000 – 2017 rozdělit do tří specifických fází. Jedná se o období před finanční krizí (2000 – 2007), krizové období (2008 – 2009) a období po finanční krizi (2010 – 2017). Zatímco první období je spojeno zejména s obdobím transformace, tedy přechodu na tržní hospodářství, tak období po krizi je úzce spjato s dopady této krize, které nebyly ve všech zemích totožné.

Graf č. 22: Vývoj HDP v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017

Zdroj: OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z:
<https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#>

Graf č. 23 analyzuje růst hrubého domácího produktu v zemích V4 a průměru všech zemí OECD. V předkrizovém období let 2000 – 2007 rostly všechny země rychleji, než jaký byl průměr v OECD, přičemž nejrychleji rostoucím hospodářstvím

bylo to slovenské, které vykazovalo průměrné roční tempo růst HDP ve výši 5,7 %.¹⁴⁴ Česká republika rostla meziročně v průměru ve výši 4,6 %, Polsko 4,2 %, Maďarsko 3,8 % a průměr OECD rostl v letech 2000 – 2007 průměrným tempem ve výši 2,7 %.¹⁴⁵ Období před finanční krizí lze tedy z pohledu zemí V4 jednoznačně hodnotit pozitivně, neboť průměrné tempo růst Slovenska bylo ve srovnání s průměrem OECD více než dvojnásobné. Nutno dodat, že i Maďarsko, které v tomto období rostlo z V4 nejpomaleji, přesto vykazovalo o 1,1 procentního bodu vyšší růst, než byl průměr OECD. V tomto období vykázalo nejvyšší růst Slovensko a to v roce 2007, kdy HDP vzrostl o obdivuhodných 10,8 %.

Co se týče období krize, tak rok 2008 byl spojen se zpomalením tempa růstu, zatím nikoliv recesí. Propad hospodářství přišel až v roce 2009, kdy největší propad zaznamenalo Maďarsko a to ve výši 6,6 %, dále pak Slovensko ve výši 5,4 % a české hospodářství pokleslo o 4,8 %. Průměrný pokles hospodářství v OECD nebyl v roce 2009 tak velký, jako ve zmíněných 3 zemích V4 a činil 3,4 %. Polsko jako jediná země nezaznamenalo období recese a v roce 2009 rostlo tempem 2,8 %, což bylo ve srovnání se zbytkem vyspělého světa až neuvěřitelné. Ze sledovaných zemí dopadla krize nejvíce na Slovensko, neboť maďarské hospodářství zpomalovalo již před krizí a propad nebyl tak znatelný jako na Slovensku. Na Slovensku během let 2007 až 2009 pokleslo tempo růstu HDP o neuvěřitelných 16,2 procentních bodů. Druhý největší propad zaznamenala pak Česká republika. Není překvapením, že dvě nejvíce postižené země jsou velmi silně závislé na odbytu v automobilovém průmyslu a odvětvích na něj napojených. Zde se ukázalo, jak velký může být problém, když je hospodářství závislé na jednom průmyslovém odvětví.

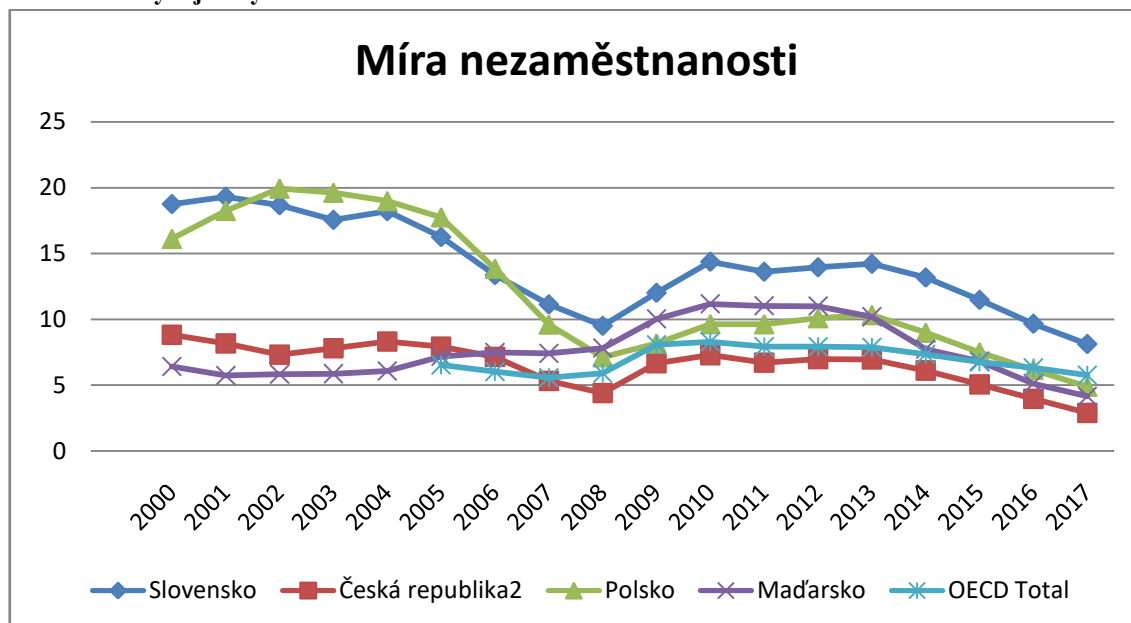
Období po krizi, tedy období let 2010 – 2017 nevykazovalo jednoznačný společný trend. První zásadním faktem bylo, že na růst z předkrizového období země V4 neokázaly navázat a v průměru byl růst o 1 až 2 procentní body pomalejší než před krizí. Asi není překvapením, že nejvyšší průměrný růst v letech 2010 – 2017 vykazovalo Polsko (3,3 %), neboť se nemuselo dostávat z těžkých důsledků krize. V letech po hospodářské krizi nevykazovala žádná země V4 tempo růstu nad hranicí 6 %. Dokonce hranice 5 % ročního růstu HDP byla překonána pouze jednou. Nejvyšší

¹⁴⁴ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 13-01-2019].

¹⁴⁵ Tamtéž.

tempo růstu v letech 2010 – 2017 vykazala Česká republika a to v roce 2015, kdy české hospodářství vzrostlo o 5,3 %.¹⁴⁶

Graf č. 23: Vývoj míry nezaměstnanosti v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>.

Míra nezaměstnanosti v letech 2000 – 2017 je zachycena v grafu č. 24. Data pro OECD jakožto celek jsou sledována až od roku 2005 a z toho tedy budu dále vycházet. Na úvod ještě nutno dodat, že na rozdíl od vývoje HDP, se dopad na míru nezaměstnanosti projeví až v určitém časovém horizontu. Tedy zatímco v roce 2008 již hospodářství zpomalovalo a někde již prožívalo recesi, tak míra nezaměstnanosti byla v tomto roce na svém minimu.

Míra nezaměstnanosti byla v zemích V4 na počátku nového tisíciletí ovlivněna jedním zásadním faktorem a to byl vstup do Evropské unie, kde všechny čtyři země vstoupily v roce 2004. Tento trend lze snadno vypořadovat i v grafu, neboť zatímco trend nezaměstnanosti před rokem 2004 byl ve všech zemích V4 v podstatě neurčitý, tak se vstupem do EU začala míra nezaměstnanosti rapidně klesat. Pochopitelně fakticky zásadním faktorem byl růst hospodářství jednotlivých zemí. Nejvíce se tento pokles projevil v Polsku a na Slovensku. Nutno ovšem dodat, že to bylo především vysokou

¹⁴⁶ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 13-01-2019].

mírou nezaměstnanosti před vstupem do EU (více 17 % jak v Polsku, tak i na Slovensku)¹⁴⁷

Zajímavostí pro předkrizový rok 2008 jsou data z České republiky, kdy Česká republika jako první země V4 vykázala nižší míru nezaměstnanosti, než byl průměr v OECD. V roce 2008 se nezaměstnanosti ve všech zemích V4 dostala na své minimum v rámci nového tisíciletí, ovšem v OECD již rostla, neboť nezaměstnanost ve vyspělých zemích začala narůstat dříve. Dopady krize na nezaměstnanosti nebyly až na výjimku v podobě Polska nikterak fatální. Naopak Polsko, které před rokem 2008 vykazovalo vyšších hodnot nezaměstnanosti, nezaznamenalo žádný znatelný růst. Období let 2010 – 2013 bylo obdobím, kdy se míra nezaměstnanosti jak v zemích V4, tak i průměru OECD nikterak zásadně neměnila.

Až od roku 2014 lze pozorovat jednoznačně klesající trend míry nezaměstnanosti a poslední data za rok 2017 již ukazují, že Česká republika, Maďarsko i Polsko mají nižší míru nezaměstnanosti než je průměr OECD. Na Slovensku rovněž nezaměstnanost klesla, ale ukazuje se, že v rámci V4 má Slovensko s nezaměstnaností dlouhodobý problém.¹⁴⁸

Proč je aktuálně na Slovensku a v České republice takový rozdíl v nezaměstnanosti a na Slovensku je více než dvojnásobná? Odpověď lze například najít v míře nezaměstnanosti mladých. Data z konce roku 2018 ukazují, že zatímco na Slovensku je míra nezaměstnanosti mladých na úrovni 13,8 %, tak v ČR nezaměstnaných pouze 5,8 % mladých.¹⁴⁹ Zatímco míra nezaměstnanosti mladých na Slovensku je vyšší než ve většině zemí EU, tak v ČR je nejnižší z celé EU.¹⁵⁰ Pokud jde o nezaměstnanost mladých, tak na evropském kontinentu vykazuje nižší hodnoty než ČR už pouze jen Švýcarsko a to ve výši 2,4 %.¹⁵¹

Proč je česká míra nezaměstnanosti nejnižší v Evropě? Jedná se o více faktorů, mezi které patří hospodářský růst, hospodářské napojení na Německo,¹⁵² růst českého

¹⁴⁷ OECD DATA: Unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. [citace 13-01-2019].

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ TRADING ECONOMICS: Youth Unemployment Rate | Europe. [online]. 2018. Dostupné: <https://tradingeconomics.com/country-list/youth-unemployment-rate?continent=europe> [citace 14-01-2019].

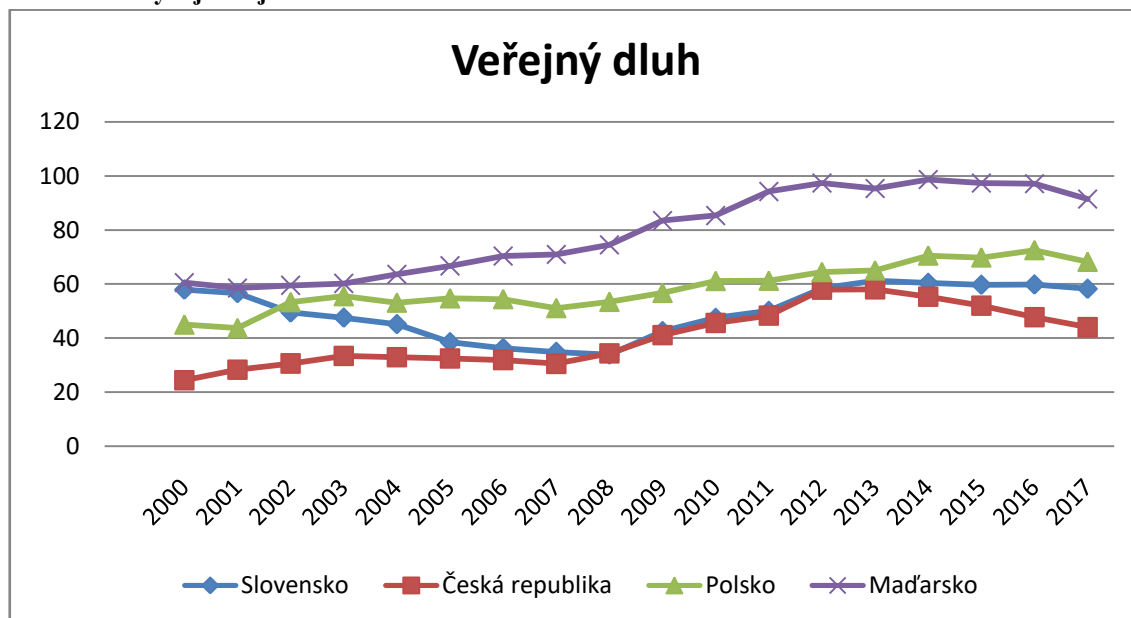
¹⁵⁰ Dokonce nižší než v Německu, které vykazuje nezaměstnanost mladých ve výši 6%.

¹⁵¹ TRADING ECONOMICS: Youth Unemployment Rate | Europe. [online]. 2018. Dostupné: <https://tradingeconomics.com/country-list/youth-unemployment-rate?continent=europe> [citace 14-01-2019].

¹⁵² Zahraniční poptávka zásadně stimulovala po roce 2009 hospodářství.

průmyslu a jeho klíčových odvětví,¹⁵³ nízkost domácích mezd a neochota přijímat větší množství pracovníků ze zahraničí.¹⁵⁴

Graf č. 24: Vývoj veřejného dluhu v zemích za období let 2000 - 2017

Zdroj: OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>.

Jak ukazuje graf č. 25, tak v oblasti zadlužení měla Česká republika ze všech zemí V4 jednoznačně nejlepší vstupní podmínky pro nové tisíciletí. Nebylo to nic překvapivého, neboť ze zemí V4 to byla právě ČR, která přecházela z centrálně plánovaného hospodářství na tržní s nejnižším veřejným zadlužením a nic se na tom nezměnilo ani během deseti let po přechodu na tržní hospodářství.

Výchozí podmínky ČR byly v roce 2000 velmi dobré. ČR vykazovala veřejné zadlužení ve výši 24,4 %, což je z dnešního pohledu něco nepředstavitelného. Zbylé země V4 na tom nebyly zdaleka tak dobře. Slovensko vykazovalo v roce 2000 veřejné zadlužení 57,9 %, Polsko 45 % a Maďarsko 60,5 % HDP.¹⁵⁵ V letech 2001 – 2008 vykazovala Česká republika, Polsko a Maďarsko společný trend v oblasti zadlužení. Tento trend spočíval v každoročním růstu veřejného dluhu. Nutno dodat že to bylo období hospodářského růstu a klesající míry nezaměstnanosti. Tedy tyto tři země nevyužily velmi příznivou ekonomickou situaci v domácím hospodářství a naopak

¹⁵³ Jedná se především o průmysl automobilový, chemický, ale například tak odvětví IT

¹⁵⁴ FINANCE: Plná zaměstnanost v ČR: čím jsme si ji zasloužili? [online]. 2018. Dostupné: <https://www.finance.cz/496233-nezaměstnanost-srpen-2017/> [citace 14-01-2019].

¹⁵⁵ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 15-01-2019].

fungovaly nadále na dluh. Jinak tomu bylo na Slovensku, neboť jako jediné dokázalo z celé V4 v letech 2001 – 2008 zadlužení kontinuálně snižovat. Na Slovensku velmi dobře využili růstu hospodářství, který byl nejvyšší v celé V4.¹⁵⁶ V roce 2008 se dluh Slovenska dostal na úroveň 33,8 % HDP, což bylo nejméně z celé V4 a poprvé nebyla ČR nejméně zadluženou zemí v rámci tohoto uskupení. Zatímco zbylé země V4 žily každoročně na dluh, tak Slovensko během 8 let snížilo zadlužení o neuvěřitelných 24,1 procentních bodů.

S příchodem krize se růst zadlužení v ČR, Polsku a Maďarsku ještě umocnil a dluh se zvyšoval čím dál více. Krize měla dopad i na slovenské hospodářství, které přestalo těžit s vysokého hospodářského růstu. Od roku 2009 začalo tedy zadlužení narůstat i na Slovensku. Rostoucí trend zadlužení po finanční krizi pokračoval až do roku 2014. Od roku 2014 dochází v ČR ke každoročnímu poklesu veřejného zadlužení a poslední čísla z roku 2017 vykazují veřejný dluh ČR ve výši 44 %, což je nejméně v rámci V4.¹⁵⁷ Vývoj veřejného dluhu v maďarském a slovenském hospodářství spíše stagnoval a až poslední dva roky se začal snižovat. Naopak v Polsku rostlo veřejné zadlužení každoročně v podstatě až do roku 2016, kdy se tento trend začal mírně obracet.¹⁵⁸

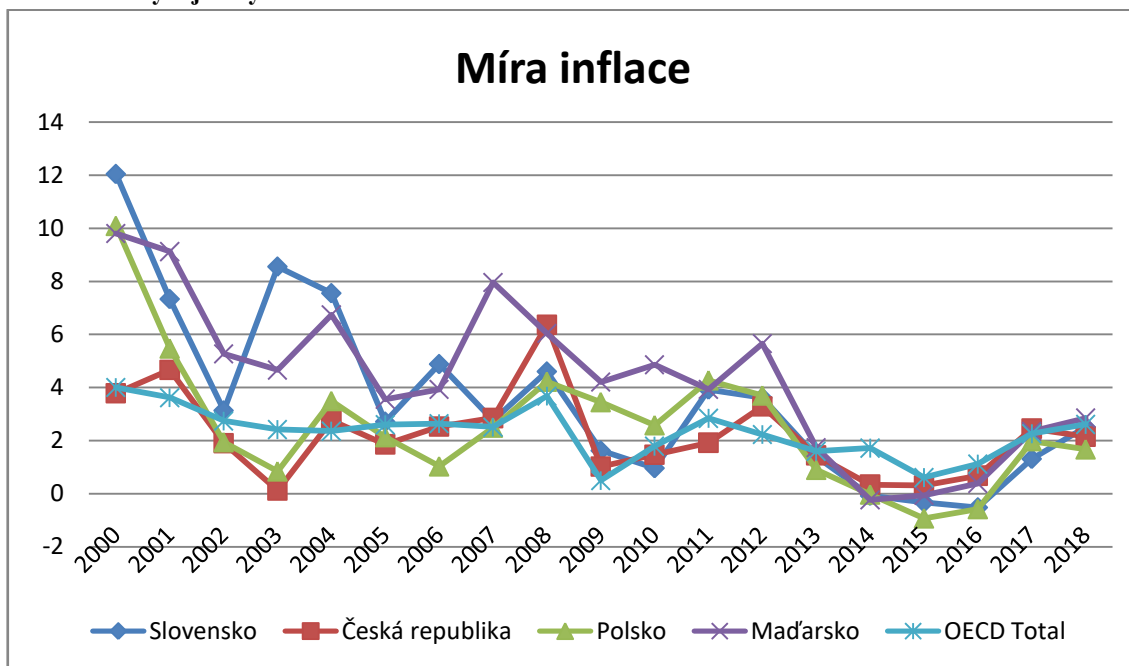
Jak již bylo v kapitole popisující 90. léta minulého století znázorněno, tak přechod z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku byl spojován s poměrně znatelným růstem cenové hladiny. V podstatě byla pouze jedna postkomunistická země, která neprožila rapidní nárůst cenové hladiny a to Česká republika. Dodnes je to jeden ze zásadních úspěchů tehdejších politiků a ekonomů, neboť vstoupit do nového tisíciletí s cenovou hladinou, která byla na úrovni průměru OECD, přičemž stále se řadit mezi transformující se hospodářstvím, byl nevídaný úspěch. Země V4 s výjimkou ČR tedy bojovaly s mnohem vyšší mírou inflace a to v podstatě až do prvních poloviny nového desetiletí.

¹⁵⁶ OECD: Gross domestic product (GDP). Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 15-01-2019].

¹⁵⁷ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 15-01-2019].

¹⁵⁸ Tamtéž.

Graf č. 25: Vývoj míry inflace v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017

Zdroj: OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

Zatímco v roce 2000 vykazovala ČR inflaci nižší, než byl celkový průměr OECD, tak Slovensko, Polsko a Maďarsko vykazovalo inflaci okolo 10 %.¹⁵⁹ Období let 2000 – 2008 bylo specifické a země V4 by se daly rozdělit na dvojici úspěšných, které po toto období vykazovaly přijatelnou míru inflace. Vedle nich pak země méně úspěšné, které rozhodně neprožívaly cenově stabilní období. Do první kategorie patřila Česká republika a Polsko, přičemž obě země měly průměrnou roční míru inflace v letech 2002 – 2007 ve výši 2 %. Pokud se podíváme na celkový průměr OECD v letech 2002 – 2007, tak ČR i Polsku dokonce vykazovalo nižší cenovou hladinu, než byl průměr OECD a to o 0,5 procentních bodů. Do druhé kategorie lze zařadit Slovensko a Maďarsko, které vykazovaly v období let 2002 – 2007 mnohem vyšší CPI, konkrétně Slovensko ve výši 4,9 % a Maďarsko ve výši 5,4 %. Rozdíl mezi úspěšnými a neúspěšnými zeměmi nebyl tedy jen v rámci desetin, ale násobků.¹⁶⁰

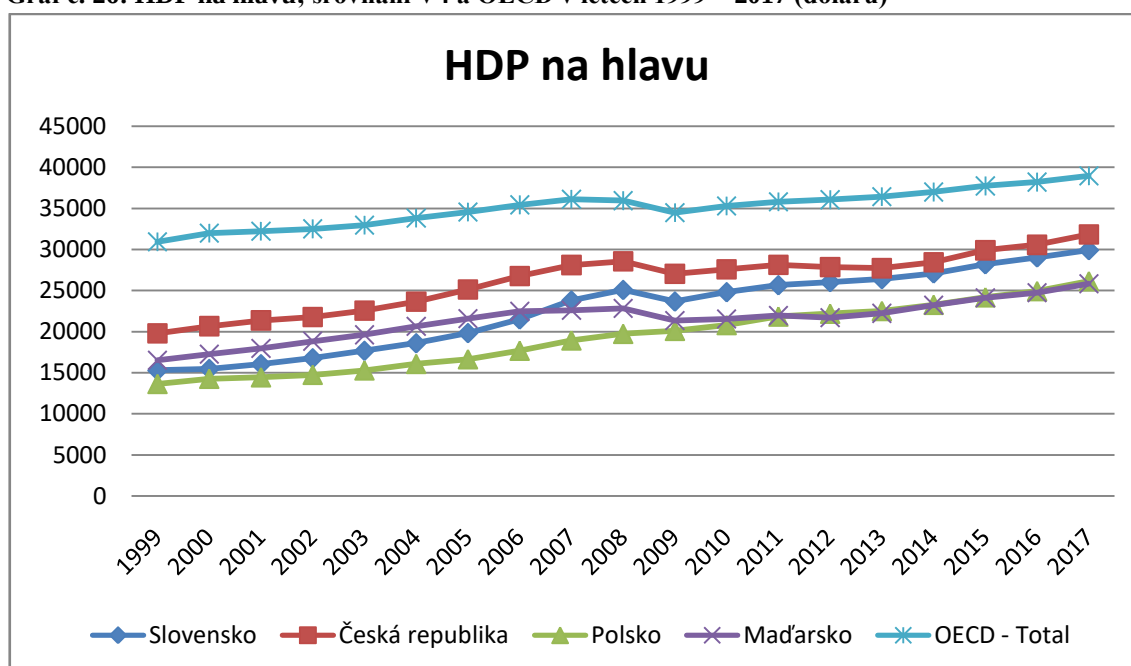
Krizové období je spojováno s růstem cenové hladiny a ani během poslední finanční krize tomu nebylo jinak. Pro OECD jakožto celek platilo po celé období, že cenová hladina vykazuje poměrně stabilní cenovou hladinu. Krizový rok 2008 se projevil nejvíce v České republice, která v rámci V4 vykazovala nejvyšší cenovou

¹⁵⁹ OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>. [citace 16-01-2019].

¹⁶⁰ Tamtéž.

hladinu a to na úrovni 6,4 %. Následovalo období let 2009 – 2012, které bylo typické tím, že cenová hladina byla poznamenána zejména krizovým obdobím a i proto byla lehce vyšší, než jakou by si místní vlády představovaly. V dalších letech následoval rapidní pokles cenové hladiny, přičemž země jako Slovensko, Polsko i Maďarsko si v letech 2014 a 2015 prošly obdobím deflace. Až od roku 2017 se cenová hladina začala vracet na úroveň, která se blíží hranici 2 % a to platí již pro všechny země V4. OECD byla v letech 2012 – 2018 mnohem stabilnější, neboť až na rok 2015 (inflace 0,61 %) nehrozilo období deflace.

Graf č. 26: HDP na hlavu; srovnání V4 a OECD v letech 1999 – 2017 (dolarů)

Zdroj: OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV#

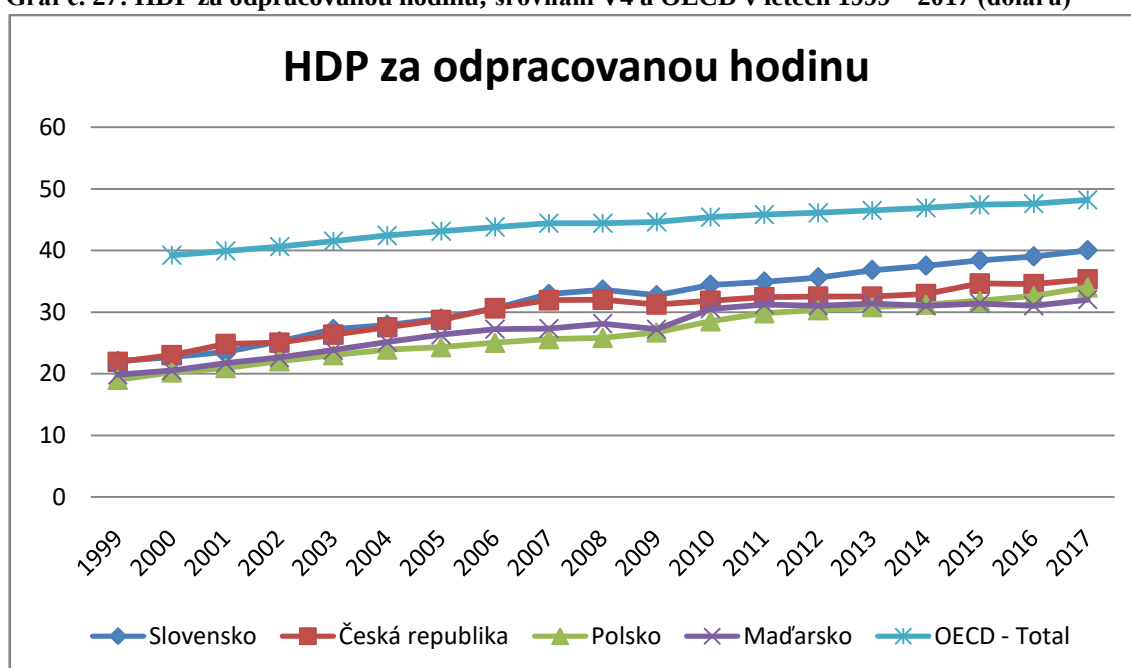
Dalším sledovaným ukazatelem je ukazatel hrubého domácího produktu na osobu, který zachycuje graf č. 27. OECD jakožto celek měla výchozí HDP na hlavu v roce 1999 na úrovni 30 927 dolarů, vedle toho země V4 měly pochopitelně mnohem horší výchozí podmínky. V témže roce vykazovalo Polsko 13 619 dolarů na hlavu, Slovensko 15 279, Maďarsko 16 523 a nejúspěšnější Česká republika vykazovala 19 782 dolarů na hlavu. Rozdíly tedy byly obrovské nejen mezi zeměmi V4 a OECD, ale i mezi samotnými zeměmi V4. Důkazem byl rozdíl v HDP na hlavu mezi ČR a Polskem, jenž byl v roce 1999 více než 6 000 dolarů. Rozdíl mezi nejméně vyspělým Polskem a průměrem OECD byl dokonce o 17 000 dolarů na hlavu nižší, tedy OECD v

průměru vykazovalo ve srovnání s Polskem více než dvojnásobek HDP na hlavu.¹⁶¹ Fakt, že se země V4 přiblížily průměru OECD je patrný, již při pohledu na graf č. 27.

Výsledkem období let 1999 – 2017 bylo, že všechny země V4 v ukazateli HDP na hlavu konvergovaly k průměru OECD, přičemž ČR se přiblížila k OECD o 17,8 procentních bodů, Slovensko o 27,2 procentních bodů, Polsko o 23,1 procentních bodů a Maďarsko o 12,9 procentních bodů. Tedy pro země V4 se jedná o úspěšné období, kdy všechny země v ukazateli HDP na hlavu konvergovaly k průměru OECD, přičemž procentuálně nejvíce konvergovalo Slovensko.

Následující graf č. 28 srovnává HDP za odpracovanou hodinu zemí Visegrádské skupiny a průměru OECD v letech 1999 – 2017. Zajímavostí jsou data pro rok 2000, kdy rozdíl mezi průměrem OECD a zeměmi V4 byl velmi rozdílný, přičemž zatímco země OECD v průměru vytvořily HDP za hodinu na úrovni 40 dolarů, tak země V4 se v téže roce pohybovaly okolo hranice 20 dolarů za opracovanou hodinu.¹⁶²

Graf č. 27: HDP za odpracovanou hodinu; srovnání V4 a OECD v letech 1999 – 2017 (dolarů)

Zdroj: OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV#

¹⁶¹ OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV# [citace 17-01-2019].

¹⁶² OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV# [citace 20-01-2019].

Společným ukazatelem v letech 2000 – 2017 všech sledovaných zemí byl rostoucí trend produktivity práce v oblasti HDP za odpracovanou hodinu, přičemž průměr OECD rostl každoročně bez ohledu na krizové období. Země V4 byly naopak poznamenány krizí, která se projevila v roce 2009, kdy zaznamenaly meziroční pokles v produktivitě práce za odpracovanou hodinu.¹⁶³ Ačkoliv byl tedy trend až na jednorozhodný pokles ve všech zemích podobný, tedy rostoucí, tak přesto zde byly jisté odlišnosti. Rozdíly spočívaly v tempu růstu produktivity, neboť zatímco produktivita průměru OECD vzrostla v roce 2017 oproti roku 2000 o 8,9 dolarů za hodinu, tak v Maďarsku to bylo o 11,5 dolarů, v České republice o 12,3 dolarů, Polsku o 13,9 dolarů a na Slovensku byla proměna nejvyšší, kdy v letech 2000 – 2017 vzrostla produktivita práce o 17,3 dolarů za hodinu.¹⁶⁴ Produktivita práce na Slovensku tedy vzrostla téměř dvojnásobně, než o kolik vzrostla v průměru OECD. Zatímco rozdíl mezi OECD a Slovenskem byl v roce 2000 16,5 dolarů za hodinu, tak v roce 2017 to bylo pouhých 8,1 dolarů za odpracovanou hodinu. Pokud porovnáme průměr zemí V4 a OECD, tak zatímco v roce 2000 byl průměrný rozdíl mezi zeměmi V4 a OECD 17,6 dolarů za odpracovanou hodinu, tak v roce 2017 činil rozdíl pouze 12,8 dolarů za odpracovanou hodinu.¹⁶⁵

Zároveň z grafu č. 28 můžeme vypořozovat, že Slovensko vykazovalo od roku 2007 nejvyšší produktivitu práce za odpracovanou hodinu ze všech zemí V4. Od roku 2009, kdy Slovensko vstoupilo do Eurozóny, začal rozdíl mezi ČR a Slovenskem narůstat. Konvergence zemí V4 vůči průměru OECD v oblasti produktivity práce je tedy jednoznačným faktem, přičemž některé země konvergují rychleji a některé pomaleji.

¹⁶³ Výjimkou bylo opět Polsko, které nejen v oblasti růstu HDP, ale i produktivity nezaznamenalo pokles produktivity spojený s projevy krize.

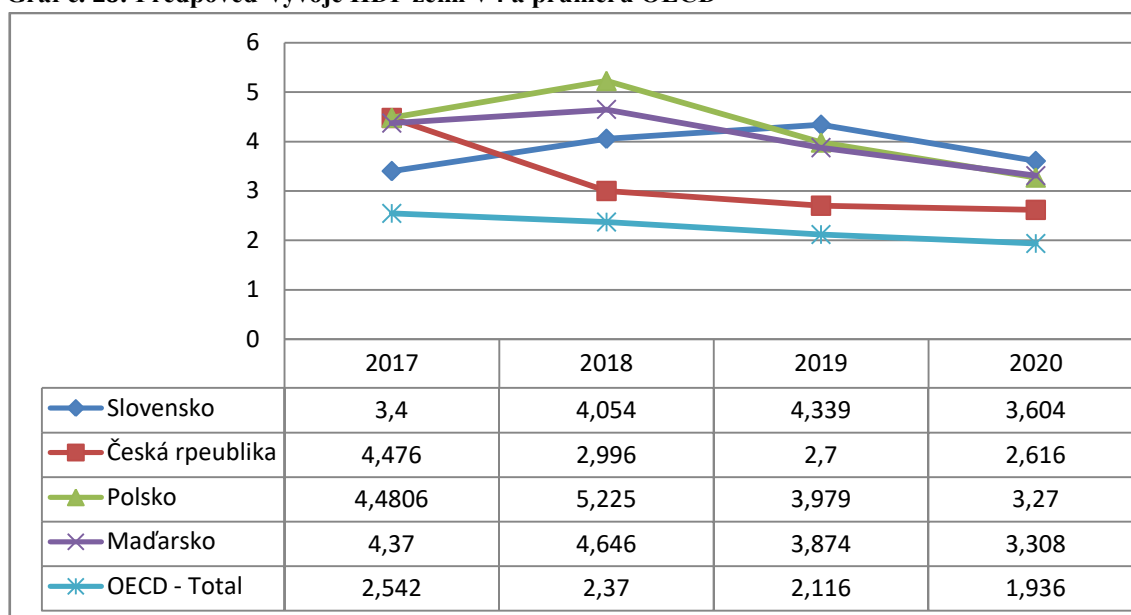
¹⁶⁴ OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV# [citace 20-01-2019].

¹⁶⁵ OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV# [citace 20-01-2019].

12. Předpověď budoucí vývoje hospodářství zemí Visegrádské skupiny

V rámci své diplomové práce ještě přikládám predikce budoucího vývoje základních makroekonomických ukazatelů v zemích V4 a průměru OECD. Vložení těchto predikcí považuji za velmi zajímavé a to nejen z důvodu, že někteří ekonomové začínají předpovídat brzký příchod hospodářské krize. Opět veškerá data vychází z databáze OECD.

Graf č. 28: Předpověď vývoje HDP zemí V4 a průměru OECD

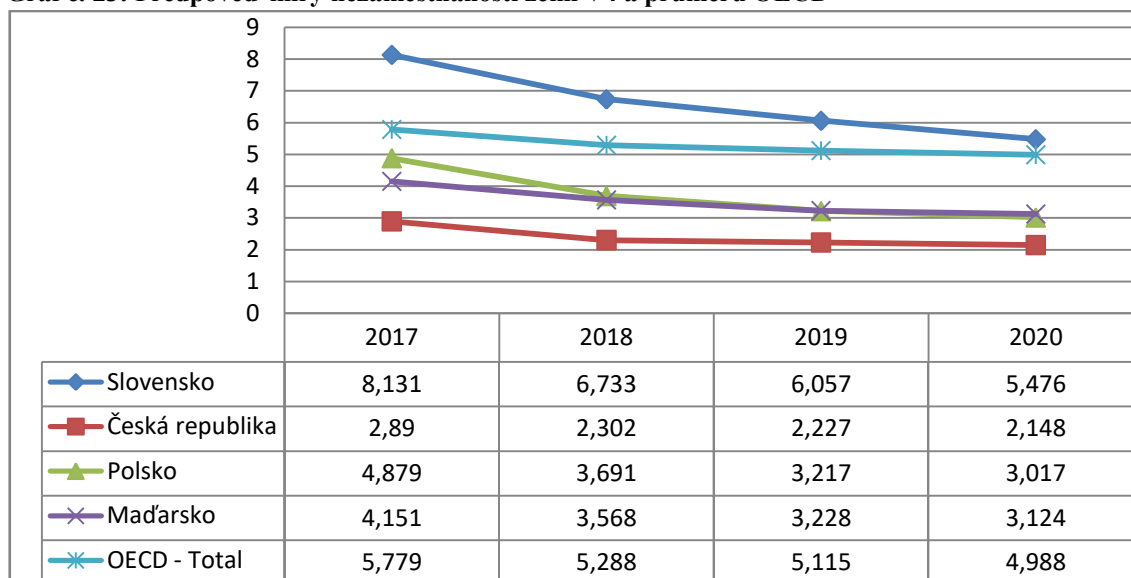
Zdroj: OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

Dle předpovědí OECD očekáváme poměrně velmi podobné trendy jak u zemí V4, tak průměru OECD. Společným trendem bude mírný pokles tempa růstu HDP v letech 2019 a 2020, nicméně hodnoty v zemích V4 dle předpovědí neklesnou pod hranici 2,5 % HDP. Nejvýraznější zpomalení tempa růstu hospodářství lze očekávat v České republice, kdy v letech 2019 a 2020 predikuje OECD růst lehce pod úrovní 3 % HDP, naopak zbylé 3 země V4 by měly vykazovat růst lehce nad hranicí 3 % HDP.¹⁶⁶ Dle dat OECD tedy v následujících letech nehrozí příchod krize a očekáváno je spíše lehké zpomalení tempa růstu.

¹⁶⁶ OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

Jak moc se predikce OECD ohledně růstu HDP bude shodovat s reálnými čísly, zjistíme v následujících letech. Nutno ovšem dodat, že pokud bude trend i nadále pokračovat a země V4 porostou dle těchto predikcí v následujících letech rychleji než průměr OECD, tak náš čeká i v budoucích letech konvergence ohledně ukazatele hrubého domácího produktu.

Graf č. 29: Předpověď míry nezaměstnanosti zemí V4 a průměru OECD

Zdroj: OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

Co se týče predikcí budoucí míry nezaměstnanosti, tak ty jsou dokonce pozitivnější než predikce růstu HDP. Graf č. 30 ukazuje, že v letech 2019 a 2020 by měla míra nezaměstnanosti vykazovat nadále klesající tempo a to jak v zemích V4, tak i v průměru OECD. Pokud by se predikce naplnily, tak by míra nezaměstnanosti České republiky v roce 2020 byla na úrovni 2,15 %, což by bylo vskutku rekordně nízká míra nezaměstnanosti.¹⁶⁷ Nicméně nejen ČR, ale i Polsko a Maďarsko se má v roce 2020 přiblížit k hranici 3 % nezaměstnanosti.¹⁶⁸ Co se týče Slovenska, tak to by mělo dle predikcí vykazovat v roce 2020 míru nezaměstnanosti na úrovni 5,48 %, což je sice ve srovnání se zbytkem V4 vyšší míra, nicméně při pohledu na míru nezaměstnanosti z počátku tisíciletí, kdy byla téměř na úrovni 20 %, by to byl velmi pozitivní jev.

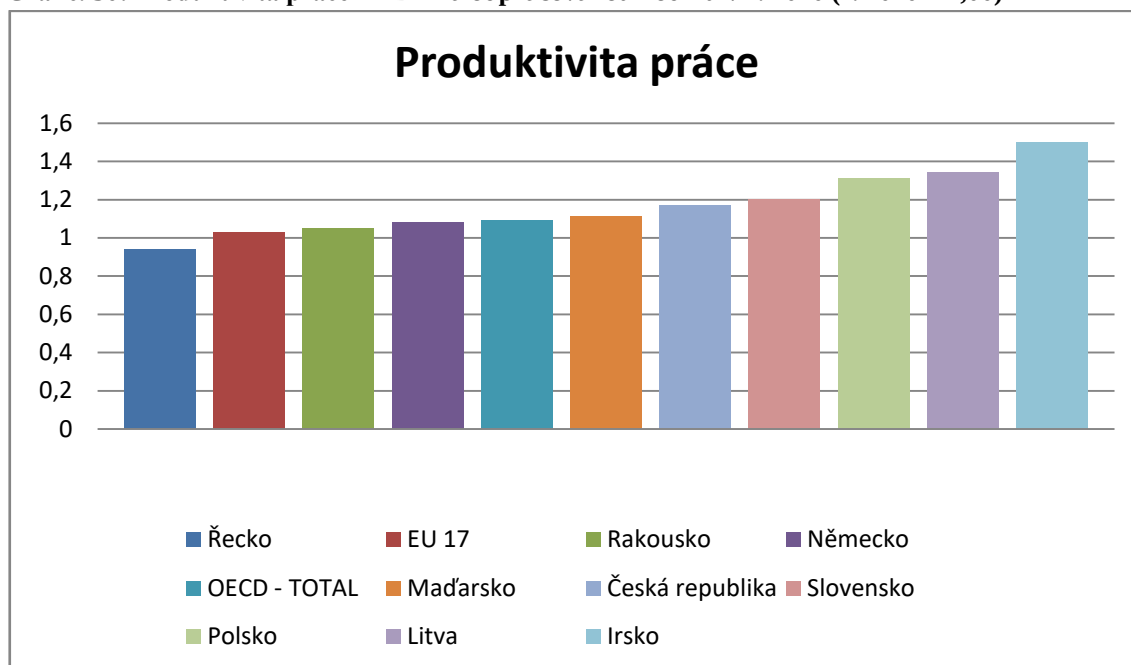
Obecně lze tedy říci, že pokud se naplní predikce pro rok 2019 a 2020, tak společným ukazatelem pro všechny země V4 bude fakt, že se míra nezaměstnanosti

¹⁶⁷ OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

¹⁶⁸ Tamtéž.

dostane na úroveň, která bude nejnižší od přechodu na tržní hospodářství. Ani tedy predikce OECD v oblasti míry nezaměstnanosti nepoukazují na to, že by snad mělo dojít nějaké období krize, které by bylo spojeno s růstem míry nezaměstnanosti.

Graf č. 30: Produktivita práce - HDP na odpracovanou hodinu v r. 2020 (r. 2010 = 1,00)

Zdroj: OECD DATA: Labour productivity forecast. [online]. 2019. Dostupné: <https://data.oecd.org/lprdty/labour-productivity-forecast.htm> [citace 25-02-2019].

OECD nedávno publikovala velmi zajímavé data ohledně vývoje produktivity práce, který je zachycen v grafu č. 31. Tyto data přichází s několika velmi zajímavými čísly v oblasti produktivity práce pro rok 2020. První zajímavostí je produktivita práce v Řecku, která dle predikcí OECD ani v roce 2020 nebude zpět na úrovni před hospodářskou krizí, ale naopak bude o 6 % nižší než v roce 2010.¹⁶⁹ Pokud jde o data pro námi sledované země V4, tak těm predikuje OECD velmi vysoké tempo růst produktivity práce v letech 2010 – 2020, neboť ve všech 4 zemích by se měla produktivita práce zvyšovat rychleji než je průměr OECD. Zajímavostí je také růst produktivity v zemích Eurozóny, který je poměrně zanedbatelný a za 10 let ne příliš vysoký a to ve výši 3 %.¹⁷⁰

Produktivita práce se má v průměru OECD zvýšit o 9 %. Co se týče zemí V4, tak v Maďarsku má vzrůst o 11 %, v České republice o 17 %, na Slovensku o 20 % a

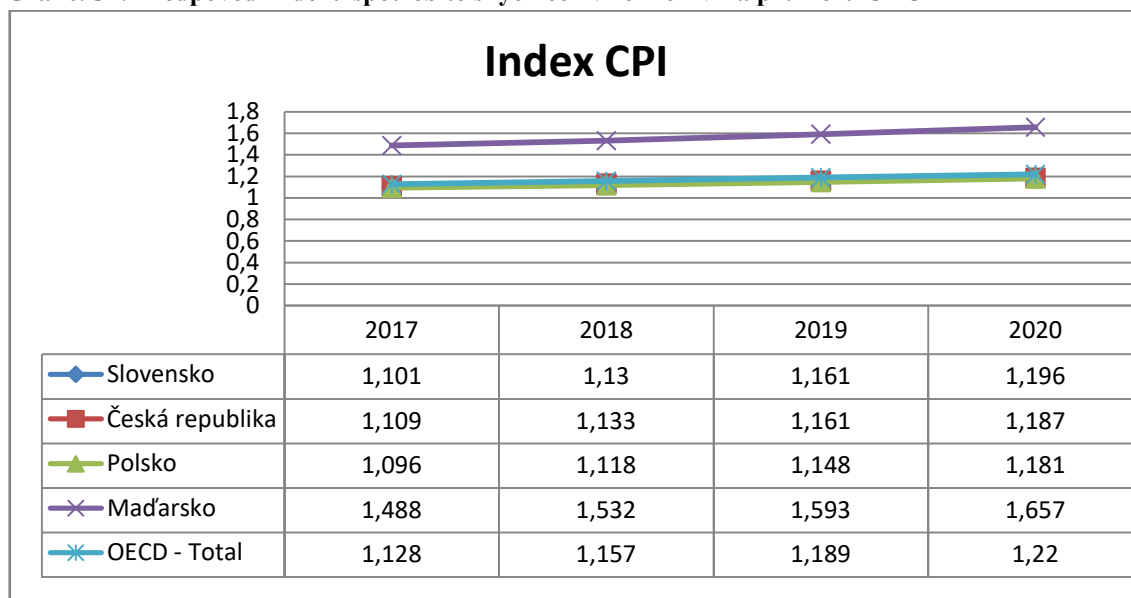
¹⁶⁹ OECD DATA: Labour productivity forecast. [online]. 2019. Dostupné: <https://data.oecd.org/lprdty/labour-productivity-forecast.htm> [citace 25-02-2019].

¹⁷⁰ Tamtéž.

v Polsku má produktivita práce vzrůst dokonce o 31 %.¹⁷¹ Dle těchto aktuálních dat lze predikovat, že oblast produktivity práce zemí V4 bude nadále konvergovat k průměru zemí OECD.

Na závěr predikování budoucího vývoje hospodářství jsem se rozhodl zvolit cenovou hladinu, neboť se jedná o jeden ze základních makroekonomických ukazatelů, který určuje, zda je dané hospodářství stabilní. Graf č. 32 zahrnuje období let 2017 – 2020, přičemž kotvou je rok 2010. Na úvod nutno dodat, že ne všechny země přistupují ke měření cenové hladiny totožným způsobem. Česká republika, Polsko, Maďarsko a rovněž průměr OECD využívá jednotnou metodiku, naopak u Slovenska se cenová hladina vykazuje jakožto harmonizovaný index spotřebitelských cen. Slovensko používá harmonizovaný index spotřebitelských cen z důvodu členství v Eurozóně.

Graf č. 31: Předpověď indexu spotřebitelských cen v zemích V4 a průměru OECD

Zdroj: OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

Jak můžeme z grafu č. 32 vypožorovat, tak ani predikovaná data pro budoucí vývoj cenové hladiny nenaznačují, že by mělo dojít k nějakému zásadnímu skoku v těchto letech. Trend by měl být ve všech sledovaných uskupení totožný a to v podobě mírného meziročního růstu, nicméně neustále se bude pohybovat lehce nad 1 %.¹⁷² Jedinou výjimkou je Maďarsko, kde je aktuální, a také budoucí predikovaná cenová

¹⁷¹ OECD DATA: Labour productivity forecast. [online]. 2019. Dostupné: <https://data.oecd.org/lprdty/labour-productivity-forecast.htm> [citace 25-02-2019].

¹⁷² OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

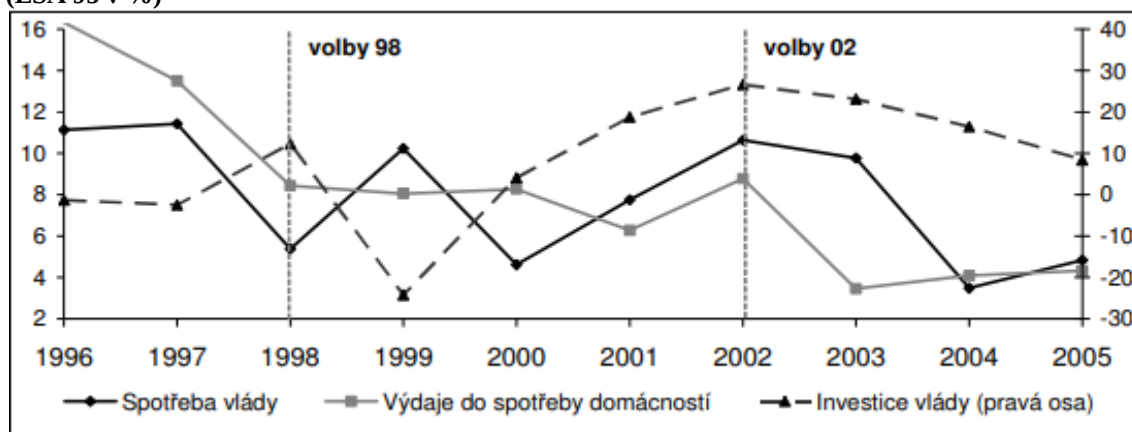
hladina asi o 0,5 procentního bodu vyšší.¹⁷³ Platí tedy, že předpokládaný trend je pro všechny sledované země totožný a to v podobě lehkého růstu. Obdobně tedy jako růst HDP a míra nezaměstnanosti, tak i oblast cenové hladiny predikuje spíše stabilní trend v následujících letech.

¹⁷³ Tamtéž.

13. Politický hospodářský cyklus v ČR

Na závěr diplomové práce provedu krátkou analýzu politického cyklu v České republice a jeho dopad na vybrané makroekonomické ukazatele. V této závěrečné části nejsou data již čerpána z databáze OECD, neboť v okamžiku, kdy nekomparuji ČR s OECD, tak považuji data z ČSÚ za dostatečná. Na pozorovaném období let 1996 – 2005 se krátce pokusím nastínit souvislost mezi politickým cyklem a jeho dopad na vybrané makroekonomické ukazatele (spotřeba vlády, výdaje na spotřebu domácností a vládní investice).

Obrázek č. 8: Meziroční změny spotřeby vlády; výdajů do spotřeby domácností a investic vlády (ESA 95 v %)

Zdroj: IES Working Paper: 18/2007: Modely politického cyklu a jejich testování na podmínkách ČR.

V obrázku č. 8 jsou zachyceny dvoje, respektive troje volby do poslanecké sněmovny.¹⁷⁴ První zvolený ukazatel jsou vládní investice a jejich meziroční změna zachycena na pravé ose. Na úvod analýzy těchto ukazatelů je potřeba zdůraznit, že období let 1999 – 2000 a období let 2003 – 2005 bylo obdobím velmi dobrého hospodářského růstu.¹⁷⁵ Můžeme pozorovat vztah mezi výší vládních investic a volebním rokem, neboť ve sledovaných letech 1998 a 2002 (tedy volebními roky) můžeme pozorovat lokální extrémy v meziroční změně vládních investic. Rovněž se potvrzuje teorie, že po volbách dochází k meziročnímu poklesu vládních investic a to jak po volbách v roce 1998, tak i roce 2002.

Ukazatel meziroční změny výdajů do spotřeby domácností (se zásadním vlivem sociálních transferů) má v letech 1996 – 2001 v podstatě klesající trend a to až do

¹⁷⁴ Třetí volby jsou schovány v prvním pozorovaném roce 1996.

¹⁷⁵ OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 25-02-2019].

volebního roku 2002, kdy došlo opět k procentuálně nejvyššímu nárůstu výdajů na spotřebu domácností. Důvod proč se tento trend neprojevil již v roce 1998? Vysvětlením by mohl být především fakt, že v roce 1998 byla u vlády dočasná vláda Josefa Tošenovského, mezi jejíž cíle nepatřilo znovuzvolení.¹⁷⁶ I z tohoto důvodu považují volby 2002 za mnohem více vypovídající vzorek. Období následující po volbách 2002 bylo spojeno s následným pokles sociálních výdajů a to i přes fakt, že vznikla další sociálně demokratická vláda, která bývá spojována s vyššími sociálními výdaji. Tedy opět se potvrdil fakt, že po volebním roce tyto výdaje klesají.

Třetí sledovaným ukazatelem je meziroční změna vládní spotřeby, která ve sledovaném období vykazovala 3 lokální extrémy a to v roce 1997, 1999 a volebním roce 2002. Obdobně jako u sociálních transferů, tak i spotřeba vlády jednoznačně nepotvrzovala fakt, že ve volebním roce 1998 by ve spojitosti s volbami rostla právě vládní spotřeba. Na tento fakt měl zajisté dopad pokles hospodářství v roce 1998, kdy byl veřejný rozpočet v deficitu. Saldo státního rozpočtu bylo v roce 1998 dokonce nejhorší za celé období 90. let.¹⁷⁷ Naopak následující volební cyklus je již teorie potvrzena a to zejména pro období let 2000 – 2002 a období let 2002 – 2005. Až do voleb v roce 2002 rostla spotřeba vlády a naopak po volbách 2002 měla spotřeba vlády jednoznačně klesající trend. A to všechno i přes fakt, že v roce 2002 rostlo české hospodářství nejméně za celé první desetiletí, tedy rekordní růst vládní spotřeby nebyl opřen o růst hospodářství.¹⁷⁸

¹⁷⁶ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: 1993-2018 ČR. [online]. 2019. Dostupné: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/> [citace 29-02-2019].

¹⁷⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Státní závěrečný účet za rok 2008. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030> [citace 28-02-2019].

¹⁷⁸ OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> . [citace 18-11-2018].

Závěr

Součástí diplomové práce je analýza hospodářského vývoje zemí Visegrádské skupiny a jejich srovnání s průměrem zemí OECD, přičemž práce klade důraz na období let 2000 – 2017. Úvod práce je tvořen teoretickou částí, kde jsou nastíněny základy makroekonomické teorie. Volba zemí V4 byla záměrná, neboť tyto země spojuje velmi podobná historie. Zároveň všechny tyto 4 země, musely na přelomu 90. let 20. století proměnit celý svůj systém hospodářství, kdy přecházely z centrálně plánované ekonomiky na hospodářství tržní. Dalším společným znakem byl fakt, že všechny 4 země se chtěly v blízké době stát členy Evropské unie a také proto vznikla Visegrádská skupina, původně společenství 3 zemí, které se rozdělením České republiky a Slovenska ustálila ve V4.

Teoretická část je rozdělena do 5 ucelených kapitol, ve kterých jsem definoval základní makroekonomické ukazatele: trh práce, hospodářský cyklus, hospodářská politika či teorie veřejné volby. Teorie hospodářského cyklu vychází z Friedmanovy monetární a Schumpeterovy reálné teorie hospodářského cyklu. V teoretické části je rovněž definována teorie nových klasiků a keynesiánců. Součástí teoretické části je exkurz do historie Visegrádské skupiny, neboť zbylá praktická část se opírá právě o toto uskupení.

V praktické části jsem zvolil několik makroekonomických proměnných, které jsem sledoval v období let 2000 – 2017. Mezi sledovanými makroekonomickými agregáty bylo tempo růstu HDP, míra nezaměstnanosti, veřejný dluh, cenová hladina, produktivita práce a další. Jak jsem v úvodu nastínil, tak v praktické části jsem se striktně držel dat z databáze OECD, neboť jsem chtěl zamezit komparaci dat z více databází, jejichž metody měření jsou často odlišné. Kapitoly 7, 8, 9 a 10 byly věnovány analýze jednotlivých členských zemí Visegrádské skupiny a to v období let 2000 – 2017. Volba selektivní analýzy spočívala v podrobnější analýze jednotlivých zemí. Kapitola 11 již provádí komparaci zemí V4 s průměrem OECD.

Prvním analyzovaným ukazatel byl růst HDP. V letech 2000 – 2017, byl ve všech zemích V4 v průměru vyšší, než bylo průměrné tempo růstu HDP v OECD. Naopak se ukázalo, že zatímco tempo růstu v zemích V4 (s výjimkou Maďarska výrazně rostlo), tak tempo růst HDP v průměru OECD dlouhodobě kolísalo kolem hranice 2 %. Nebylo to nic zvláštního, neboť v letech 2001 – 2017 nepřekročilo tempo růstu HDP hranici 4 %. Naopak nejrychlejší tempo růstu za sledované období vykázalo

Slovensko a to v roce 2007, kdy rostlo slovenské hospodářství tempem 10,8 %. Všechny země tedy rostly rychleji, než byl průměrný růst OECD a proto jak ukázaly další atributy všechny 4 země V4 konvergovaly k průměru OECD.

V diplomové práci se potvrdila jistá korelace mezi ukazatelem tempa růstu HDP a mírou nezaměstnanosti. Nezaměstnanost v České republice a Maďarsku nebyla na rozdíl od nezaměstnanosti v Polsku a na Slovensku příliš ovlivněna transformačními procesy, neboť na přelomu nového tisíciletí byla v ČR i Maďarsku míra nezaměstnanosti pod hranicí 10 %. Naopak v Polsku a na Slovensku byla na počátku tisíciletí téměř dvojnásobná. Trend do krize 2008 a 2009 byl všude totožný a to dlouhodobý pokles, což lze pozorovat také od roku 2013 po současnost. V roce 2005, kdy se objevily první data pro průměr OECD, vykazovaly všechny země V4 vyšší míru nezaměstnanosti, než byl průměr OECD. Slovensko a Polsko vykazovaly dokonce trojnásobně vyšší míru nezaměstnanosti. Naopak když se zaměříme na rok 2017, tak míra nezaměstnanosti je ve všech zemích V4 (kromě Slovenska) nižší než je průměr OECD. Nutno dodat, že rozdíl mezi OECD a Slovenskem již není 15 procentních bodů, ale zhruba 2,5.

Třetím sledovaným ukazatelem bylo veřejné zadlužení vůči HDP zemí V4 v letech 2000 – 2017. Data zemí V4 ovšem nebyly komparovány s daty průměru OECD, neboť databáze OECD neshromažďuje něco jako „průměrné zadlužení v OECD“. Maďarsko, Polsko a Česká republika vykazovaly velmi podobný trend, kdy v podstatě kontinuálně rostlo zadlužení až do roku 2013, pak se začalo zadlužení relativně stabilizovat a v ČR dokonce snižovat. Jediné Slovensko si prošlo sinusoidou, neboť až do krizových let zadlužení klesalo a poté začalo opět narůstat. Nicméně v oblasti veřejného zadlužení patří Slovensko jednoznačně k nejúspěšnějším v rámci V4 neboť v roce 2017 je dluh roven zadlužení z roku 2000, tedy zhruba na úrovni 58 % HDP.

Čtvrtým sledovaným makroekonomickým ukazatelem byla cenová hladina, která byla na počátku tisíciletí ve sledovaných zemích velmi rozdílná. V transformačních 90. letech zachovala v podstatě jenom Česká republika cenovou hladinu stabilizovanou, tedy bez nějakých zásadních šoků. Stejně tomu bylo i na počátku tisíciletí. Zatímco cenová hladina v ČR byla na počátku tisíciletí na úrovni průměru OECD, tak ve zbylých zemích V4 byla o 6 až 8 procent vyšší. V Období let 2000 – 2017 se cenové hladiny přibližovaly, přičemž od roku 2011 byla až na pár výjimečných let cenová hladina ve všech zemích velmi podobná. V roce 2017 již

neexistuje zásadní rozdíl v cenové hladině zemí V4 a průměru OECD, neboť rozdíl mezi nejnížší (Slovensko 1,31 %) a nejvyšší ČR (2,45 %) je jedno procento. Zároveň průměrná cenová hladina OECD je v roce 2017 na úrovni 2,26 %. Tedy zatímco na počátku tisíciletí byl rozdíl více než 8 %, tak v roce 2017 je to rozdíl mezi průměrem OECD a průměrem V4 8x nižší.

Pátým a zároveň jedním stěžejním ukazatelem v oblasti analyzování konvergence zemí V4 vůči průměru OECD, je hrubý domácí produkt na hlavu, jež zachycuje graf č. 27. Data pro rok 1999 byly následující: HDP na hlavu v OECD (30 927 dolarů), z toho Česká republika byla s 19 782 dolary na úrovni 63,8 % OECD, Slovensko bylo s 15 279 dolary na úrovni 49,4 % OECD, Polsko bylo s 13 619 dolary na úrovni 44 % OECD a Maďarsko bylo s 16 523 dolary na úrovni 53,4 % OECD. Tedy nejlépe na tom byla ČR.

Data pro rok 2017 byly následující: HDP na hlavu v OECD (38 957 dolarů), z toho Česká republika byla s 31 798 dolary na úrovni 81,6 % OECD, Slovensko bylo s 29 902 dolary na úrovni 76,6 % OECD, Polsko bylo s 26 129 dolary na úrovni 67,1 % OECD a Maďarsko bylo s 25 817 dolary na úrovni 66,3 % OECD. Výsledkem tedy je, že všechny země V4 v ukazateli HDP na hlavu konvergovaly k průměru OECD, přičemž ČR se přiblížila k OECD o 17,8 procentních bodů, Slovensko o 27,2 procentních bodů, Polsko o 23,1 procentních bodů a Maďarsko o 12,9 procentních bodů.

Posledním vzájemně analyzovaným ukazatelem byl hrubý domácí produkt za odpracovanou hodinu (v dolarech). V roce 2000 byla Česká republika s 23 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 59 % OECD, Slovensko s 23 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 59 % OECD, Polsko s 20 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 51,3 % OECD a Maďarsko s 21 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 53,8 % OECD. V roce 2017 byla již Česká republika s 35 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 73 % OECD, Slovensko s 40 dolary za odpracovanou hodinu dokonce na úrovni 83,3 % OECD, Polsko s 34 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 70,8 % OECD a Maďarsko s 32 dolary za odpracovanou hodinu na úrovni 66,7 % OECD

Tedy v ukazateli HDP za odpracovanou hodinu opět všechny země V4 konvergovaly k průměru OECD, přičemž Česká republika se přiblížila k OECD o 14 procentních bodů, Slovensko o 24,3 procentních bodů, Polsko o 19,5 procentních bodů a Maďarsko o 12,9 procentních bodů.

Výsledkem analýzy všech těchto makroekonomických ukazatelů je fakt, že všechny země V4 ve sledovaném období let 2000 – 2017 konvergovaly k průměru OECD. Hypotéza, že Česká republika se v letech 2000 až 2017 v rámci Visegrádské skupiny nejvíce přiblížila k průměru zemí OECD, byla vyvrácena. Data za Slovensko i Polsko prokazují, že průměrný růst HDP byl v těchto zemích vyšší než v České republice. Stejně tak Slovensko a Polsko procentuálně konvergovalo k průměru OECD v oblasti HDP na hlavu či HDP za odpracovanou hodinu rychlejším tempem. Faktem zůstává, že Česká republika v HDP na hlavu je ze zemí V4 nejbližší k průměru OECD. Naopak v HDP za odpracovanou hodinu je v současné době z V4 nejbližší Slovensko, které je již na úrovni 83,3 % průměru OECD.

Určit tedy jednu konkrétní zemi z celé V4, o které by se dalo říci, že zvládla proces transformace ze všech nejlépe. Příkladem za všechny je Polsko, které v letech 2000 – 2017 neprošlo recesí a kontinuálně rostlo, nicméně to bylo vykoupené kontinuálním růstem veřejného dluhu. V oblasti nezaměstnanosti lze jednoznačně vystavit primát České republiky, ale také v Polsku a na Slovensku došlo ke stabilizaci dříve vysoce problémového parametru.

Závěr mé práce byl rozdělen do dvou kapitol, kde první byla věnována predikcím ohledně budoucího vývoje hospodářství zemí OECD a druhá dopadu politického cyklu na vybrané makroekonomické ukazatele. Dle databáze OECD nelze v následujících letech očekávat příchod recese, spíše lze očekávat v příštích letech zpomalení tempa růstu. Naopak nezaměstnanost by v následujících letech měla mít nadále klesající trend. Pozitivní je rovněž predikce poklesu veřejného zadlužení, stabilizace cenové hladiny a pokračující růst produktivity práce.

Poslední kapitola byla věnována problematice vlivu politického cyklu na vývoj spotřeby vlády, vládních výdajů na spotřebu domácností (s důrazem na sociální transfery) či vládní investice. V této kapitole byla nastíněna korelace mezi politickým cyklem a jeho dopadem na vládní výdaje. Prokázalo se, že období před volbami je spojenou s růstem vládních výdajů. Naopak období po volbách vykazovalo trend naprosto opačný.

Seznam zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmu právnických osob
ECB	Evropská centrální banka
EP	Evropský parlament
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
V4	Visegrádská skupina

Literatura

ARNOLD, Lutz G. Business cycle theory. 1st ed. Oxford: Oxford University Press. x, 165 s. ISBN 0-19-925682-9.

BALL, Laurence, MANKIW, N. Gregory a ROMER, David: The New Keynesian Economics and the Output- Inflation Trade-off. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2534424?seq=1#page_scan_tab_contents .

BLANCHARD Olivier J, - SUMMERS, Lawrence H. Hysteresis in unemployment.[online]. 2018. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w2035>.

BUCHANAN, James M. a ŠÍMA, Josef, ed. Politika očima ekonoma. Praha: Liberální institut, 2002. 136 s. ISBN 80-86389-21-9.

CAPLAN, Bryan Douglas. The myth of the rational voter: why democracies choose bad policies. Princeton: Princeton University Press, 2007. x, 276 s. ISBN 978-0-691-12942-6.

CORPORATE FINANCE INSTITUTE: Business Cycle. [online]. 2018. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/business-cycle/>.

CZESANÝ, Slavoj a Zdenka JOHNSON. Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí. V Praze: Oeconomica, 2012. Odborná kniha s vědeckou redakcí. ISBN 978-80-245-1863-3.

CZESANÝ, Slavoj. Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-576-1.

CZESANÝ, Slavoj a JOHNSON, Zdenka. Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2012. 236 s. ISBN 978-80-245-1863-3.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: ČNB nakoupila devizy za zhruba 200 miliard Kč. [online]. 2018. Dostupné: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20131125_dekadni_bilance.html [citace 24-11-2018].

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Jiří Rusnok oceněn jako evropský Guvernér roku. [online] 2018. Dostupné: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180102_rusnok_ocenen_magazinem_the_banker.html [citace 24-11-2018].

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Měnová politika. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika. 2018. [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Míra inflace v České republice. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mira_inflace.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: V Česku klesá i dlouhodobá nezaměstnanost. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-cesku-klesa-i-dlouhodobá-nezamestnanost>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Zaměstnanost, nezaměstnanost. [online]. 2018. [cit. 2018-10-2018]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

DOWNS, Anthony. An economic theory of democracy. Boston: Addison-Wesley, ©1957. x, 310 s. ISBN 0-06-041750-1.

ECONOMICS HELP: Effect of minimum wage on economic growth, inflation and AD/AS. [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/11503/labour-markets/effect-of-minimum-wage-on-ad-as/>

ECONOMICS HELP: Phillips Curve. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.economicshelp.org/blog/1364/economics/phillips-curve-explained/>.

EUROPEAN COMMISSION: Convergence criteria for joining. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en . [citace 23-1-2018].

EUROPEAN PARLIAMENT: Results of the 2014 European elections. [online]. 2019. Dostupné: www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html [citace 30-02-2019].

EUROSTAT: Unemployment rate - annual data. [online]. 2018. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=ti-psun20> .

EVANS, Jocelyn. Voters & voting: an introduction. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, c2004. ISBN 0761949100.

FINANCE: Plná zaměstnanost v ČR: čím jsme si ji zasloužili? [online]. 2018. Dostupné: <https://www.finance.cz/496233-nezamestnanost-srpen-2017/> [citace 14-01-2019].

FISCHER, Stanley. Long-Term Contracts, Rational Expectations, and the Optimal Money Supply Rule [online]. 2018. Dostupné z : https://www.jstor.org/stable/1828335?seq=1#page_scan_tab_contents

HOLMAN, Robert a kol. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. xxv, 539 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-380-9.

HOLMAN, Robert. Ekonomie. 4., aktualiz. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9891-6.

HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

HOLMAN, Robert. Mikroekonomie: středně pokročilý kurz. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-862-0.

IES Working Paper: 18/2007: Modely politického cyklu a jejich testování na podmínkách ČR.

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. [online]. 2018. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>.

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský záměr. [online]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhc/apz/prispevek_pri_prechodu_na_novy_podnikatelsky_program . [citace 25-10-2018].

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV: Společensky účelná pracovní místa. [online]. 2018. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhc/apz/supm>.

INVESTIČNÍ WEB: Jak se z Polska stal vzor dynamiky v Evropě. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.investicniweb.cz/2013-12-6-jak-se-z-polska-stal-vzor-dynamiky-v-evrope/> [citace 13-12-2018].

JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika. Praha: Grada Publishing a.s., 2013, 560 s. ISBN 8024788225.

JÍROVÁ, Hana. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-707-9635-9.

JSTOR: Employment and the Introduction of a Minimum Wage in Britain. [online]. 2019. Dostupné: https://www-jstor-org.zdroje.vse.cz/stable/2235574?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=the&searchText=introduction&searchText=of&searchText=a&searchText=minimum&searchText=wage&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dthe%2Bintroduction%2Bof%2Ba%2Bminimum%2Bwage%26amp%3Bfilter%3D&ab_segments=0%2Fdefault [citace 04-04-2019].

KLAUS, Václav, Karel DYBA, Jana FÜRSTOVÁ, Ladislav MINČIČ, Dušan TRÍSKA, Jiří WEIGL a Karel ZEMAN. 25 let české transformace. Praha: Institut Václava Klause, 2016. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-021-3.

KUBÍČEK, Jan a kol. Hospodářská politika. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 302 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-99-7.

MANKIW, N. Gregory. Principles of economics. Seventh edition. Stamford: Cengage Learning, [2015], 847 stran. ISBN 978-1-285-16587-5.

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Státní závěrečný účet za rok 2008. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030> [citace 28-02-2019].

MINISTERSTVO FINANČÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Rozpočet verejnej správy. [online]. 2018. Dostupné: <https://www.finance.gov.sk/sk/financie/verejne-financie/rozpocet-verejnej-spravy/> [citace 11-12-2018].

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Schodek státního rozpočtu v roce 2009 překročil plán. [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2010/2010-01-04-vmediich-4097-4097> [citace 24-11-2018].

MPSV: Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 2018. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Informace o minimální mzdě od 1. ledna 2019. [online]. 2019. Dostupné: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34725/Informace_o_MMe_od_1_ledna_2019_na_web_MPSV.pdf [citace 04-04-2019].

OECD: List of OECD member countries. [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/list-oecd-member-countries.htm>

OECD: Long-term unemployment rate. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm>.

OECD DATA: General government debt. [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm> .

OECD DATA: Labour productivity forecast. [online]. 2019. Dostupné: <https://data.oecd.org/lprdy/labour-productivity-forecast.htm> [citace 25-02-2019].

Zdroj: OECD.STAT: Economic Outlook No 104 - November 2018. [online]. 2019. Dostupné: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=51396> [citace 25-01-2019].

OECD STAT: Gross domestic product. [online]. 2018. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60703#> [citace 20-11-2018].

Zdroj: OECD.STAT: Level of GDP per capita and productivity. [online]. 2018. Dostupné: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV#

OECD DATA: Inflation (CPI). [online]. 2018. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>.

PAULÍK, Tibor. Hospodářská politika. [Opava: Slezská univerzita, 2002]. ISBN 80-724-8148-7.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK. Makroekonomická analýza: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2016. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5858-9.

SCHUMPETER, Joseph Alois. Business cycles: a theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process. [online]. 2018. Dostupné z: http://classiques.uqac.ca/classiques/Schumpeter_joseph/business_cycles/schumpeter_business_cycles.pdf.

SLANÝ, Antonín a FRANC, Aleš. Hospodářská politika: distanční studijní opora. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 106 s. ISBN 80-210-3476-9.

STELLNER, František. Hospodářské dějiny (16.-20. století). V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1141-x.

THIRLWALL, A. P. Economics of development: theory and evidence. 9th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011. xxxiv, 678 s. ISBN 978-0-230-22229-8.

TRADING ECONOMICS: Youth Unemployment Rate | Europe. [online]. 2018. Dostupné: <https://tradingeconomics.com/country-list/youth-unemployment-rate?continent=europe> [citace 14-01-2019].

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: 1993-2018 ČR. [online]. 2019. Dostupné: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/> [citace 29-02-2019].

ZEMAN, Karel. Analýza privatizačního procesu v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2939-1.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Minimální mzda	7
Obrázek č. 2: Phillipsova křivka.....	9
Obrázek č. 3: Phillipsova křivka 1972-1981	9
Obrázek č. 4: Hospodářský cyklus	13
Obrázek č. 5: Optimální magický čtyřúhelník.....	17
Obrázek č. 6: Lafferova křivka	21
Obrázek č. 7: Model mediánového voliče	27
Obrázek č. 8: Meziroční změny spotřeby vlády; výdajů do spotřeby domácností a investic vlády (ESA 95 v %).	75

Seznam grafů

Graf č. 1: Rovnováha trhu práce	1
Graf č. 3: Průměrná roční míra inflace v České republice.....	31
Graf č. 4: Míra nezaměstnanosti zemí V4 v 90. letech.....	32
Graf č. 5: Růst HDP zemí V4 v 90. letech.....	33
Graf č. 6: Veřejný dluh zemí V4 v 90. letech	34
Graf č. 7: Vývoj HDP v České republice v letech 1998 – 2017	36
Graf č. 8: Míra nezaměstnanosti České republiky v letech 1998 – 2017	37
Graf č. 9: Veřejný dluh České republiky v letech 1998 – 2017.....	39
Graf č. 10: Míra inflace v České republice v letech 1998 – 2017	40
Graf č. 11: Vývoj HDP na Slovensku v letech 1998 - 2017.....	43
Graf č. 12: Míra nezaměstnanosti na Slovensku v letech 1998 - 2017.....	45
Graf č. 13: Veřejný dluh na Slovensku v letech 1998 - 2017	46
Graf č. 14: Míra inflace na Slovensku v letech 1998 - 2017	47
Graf č. 15: Vývoj HDP v Polsku v letech 1998 – 2017.....	49
Graf č. 16: Míra nezaměstnanosti v Polsku v letech 2000 - 2017	51
Graf č. 17: Veřejný dluh v Polsku v letech 1998 - 2017	52
Graf č. 18: Míra inflace v Polsku v letech 1998 - 2017.....	53
Graf č. 19: Vývoj HDP v Maďarsku v letech 1998 - 2017.....	55
Graf č. 20: Míra nezaměstnanosti v Maďarsku v letech 2000 - 2017.....	56
Graf č. 21: Veřejný dluh v Maďarsku v letech 1998 - 2017.....	57
Graf č. 22: Míra inflace v Maďarsku v letech 1998 - 2017	58
Graf č. 23: Vývoj HDP v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017..	60
Graf č. 24: Vývoj míry nezaměstnanosti v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017	62
Graf č. 25: Vývoj veřejného dluhu v zemích za období let 2000 - 2017	64
Graf č. 26: Vývoj míry inflace v zemích V4 ve srovnání s OECD za období let 2000 - 2017	66
Graf č. 27: HDP na hlavu; srovnání V4 a OECD v letech 1999 – 2017 (dolarů).....	67
Graf č. 28: HDP za odpracovanou hodinu; srovnání V4 a OECD v letech 1999 – 2017 (dolarů).....	68
Graf č. 29: Předpověď vývoje HDP zemí V4 a průměru OECD.....	70
Graf č. 30: Předpověď míry nezaměstnanosti zemí V4 a průměru OECD.....	71
Graf č. 31: Produktivita práce - HDP na odpracovanou hodinu v r. 2020 (r. 2010 = 1,00)	72
Graf č. 32: Předpověď indexu spotřebitelských cen v zemích V4 a průměru OECD	73

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Základní ukazatele trhu práce	4
---	---